

Kəbaru Kətət Luk

Kəberε ka kəcop moloku ma Luk

¹ Nte afum alarəm ɲaɲɔp kəlompəs ka mes mme menacepər su dacɔ mə, ² pəmɔ təkɔ akɔ ɲananəɲk mi dəkəcop, akɔ ɲanasom kəloku ka afum toloku ta Kanu mə. ³ Kələləs kam, Teyofil, itɔ pəwuren'em fɔ pəntese ina sɔ, nte inten mi bel-bel kəyefe dəkəcop mə. Awa, isəɲ'am mi kəcərə dəmecicəs pəmɔ təkɔ inatəkəs mi mə, ⁴ nte təɲsəɲe məcərə kaɲce ka mes mme antəks'am mə.

*Mələkε moloku kədəkom ka Aɲnabi Saɲ**

⁵ Təm nte Herodu enayɔne wəbe ka atəf ɲa Yude mə, wəloɲne ka Kanu wələma enayi pac-we kɔ Yakariya, wəka kəgba ka aloɲne nke aɲc-wene wətem Abiya mə enayɔne; wəran kən pəwur dokom da Aruna, pac-we kɔ Elisabet. ⁶ Mərəɲ maɲan fəp ɲanalomp fɔr ya Kanu kirin, ɲacəme sɔ dɔpɔ kɔ mosom ma Kanu Kəpəɲ fəp darəɲ pəmɔ təkɔ pəmar mə. ⁷ Mba ɲanayɔ fe wan, bawo Elisabet enayɔne fe wəran wəkombəra, mərəɲ maɲan fəp ɲanasikər.

⁸ Dəsək dələma Yakariya pəc-bəc yebəc yɔn ya kəloɲne ka Kanu, bawo kəgba kəɲan kənako kətəmpər kəloɲne kaɲkɔ. ⁹ Pəmɔ təkɔ aloɲne a Kanu ɲaɲyɔ ti mə, k'əɲgbal kəla†; kɔ kəla

---

* **1:4** «Saɲ Batis» = Yaya; itɔ «Saɲ, wəgbət afum dəromun teta kəsəkəs bəkəc yaɲan.» † **1:9** «kɔ kəla kəmentər nwe Kanu kəfan mə.» K'əɲgbal kəla: tatəkɔ tɔ aɲc-yek-yek wəloɲne aloɲne dacɔ nwe pəc-mar kəberε kəfo kəcempi kəkɔ-mote Kanu curay nde kələ kəpəɲ mə.»

kamentər Yakariya dəsək dadəkə kəberε ka dəkəfo kəcempi ka kələ kəpəŋ pəkə-motε Kanu Kəpəŋ curay. ¹⁰ Afum alarəm ŋanayi nde daban̄ka **ŋac-lok-lokər Kanu** tēm tatəkə aŋc-mot curay mə. ¹¹ Awa, kə mēlēkε ma Kanu mowurər Yakariya, mēcəme nde kəca kətət ka **aŋgbip** nŋε aŋmot curay mə. ¹² Ntε Yakariya εnəŋk mēlēkε mmε mə, kə pəyi kə yama-yama, kə kənesε kəsumpər kə. ¹³ Mba kə mēlēkε mmε moloku kə:

«Ta mənεε Yakariya,

bawo Kanu kələk kətola kam:

Elisabεt, wəran kam, endekom'am wan wərkun mədə məwe kə tewe ta Saŋ‡.

¹⁴ Wan wəkəkə endesəŋ'am kəyεkti domp pəbət'am sə mes;

kəkom kən kəndesəŋε afum alarəm kəselsər.

¹⁵ Bawo fum wəpəŋ endeyi fər ya Kanu Kəpəŋ kirin̄;

əfəde pəc-mun member, əfəde pəc-mun yomunəs nyε yeŋcisəs mə,

endelarε **Amera Nəcempi ŋa Kanu** pəsərə-yi kεrε dəkər.

¹⁶ Endeluksε awut a Yisrayel alarəm nnə Kanu Kəpəŋ, Kanu kəŋan, kəyi mə.

¹⁷ Kanu kəndesək Saŋ pəyi Wəbε kirin̄ kəderεnε amera kə fənəntər ya wədəŋk wəka Kanu Eliya.

Endekafəli bəkəc ya cas nnə awut ŋayi mə,

bəkəc ya atan̄i ləŋəs nnə kəsək domp ka alompu kəyi mə,

pəlompəs afum aŋε ŋandeyi kiyi ka Kanu Kəpəŋ tēm fəp mə.»

‡ **1:13** a. «Yaya» = «Saŋ»

18 Kɔ Yakariya eyif mɛlɛkɛ: «Cɛke cɔ indecɛrɛnɛ, a kanɛe kɔ-ɛ? Bawo wɛtem iyɔnɛ kɔ wɛran kem sɔ embɛk.» 19 Kɔ mɛlɛkɛ mɔsɔnɛ kɔ kɛcɛrɛ, moc-
 loku kɔ : «Ina ɔyɔnɛ Yibirila nwe ɛnɛcɛmɛ Kanu fɔr
 kirin mɔ! Asom'im kɛsom dɛm kɛdelok-lokɛr'am,
 ilok'am toloku tɔtɔt tantɛ. 20 Mba ntɛ mɛntɔlan
 moloku mem mɔ, mɛfɔdesɔ-tam kɛlok-loku han
 dɔsɔk ndɛ tendeyi mɔ, tɛm ntɛ Kanu kɛndɛfan mɔ.»
 21 Ntɛ afum fɔp nɛc-kar Yakariya ndɛ dabanɛka mɔ,
 kɔ pɛndɛ pɛciyanɛ nɛ, bawo onɛ-won dɛndo kɛfo
 kɛcɛmpi. 22 Yakariya endewur, ɛntam fɛ kɛlok-
 lokɛr nɛ, kɔ afum nɛnɛcɛrɛ a Kanu kɛsɔnɛ Yakariya
 kɛnɛnɛk tes tɔlɔma dɛndo kɛfo kɛcɛmpi disrɛ. Kɔ
 Yakariya ɔyɔnɛ wɛtɔtam kɛlok-loku, k'ɛyɛfɛ kɛlok-
 lokɛrɛ nɛ waca.

23 Ntɛ mataka mɔn ma yɛbɛc mɛnɛcɛpɛr mɔ,
 k'olukus ndɛ kɛlɔ kɛn. 24 Pɛwon fɛ, kɔ wɛran kɛn
 Elisabɛt embɛkɛs. K'ɔnɛgbɔpɛnɛ yof kɛcamɛt, pɛc-
 loku: 25 «Ntɛ tɔ Kanu Kɛpɔn kɛyɔn'em, kɛntɛp on
 kɛdewosɛ kɛwur'em malap nnɔ afum nɛyɛi mɔ.»

Mɛlɛkɛ moloku kɛdekom k'Anɛnabi Yesu

26 Nɔf nɛ camɛt-tin nɛ kɛbɛkɛs kɛn, kɔ Kanu
 kɛsom mɛlɛkɛ Yibirila ndɛ dare dɔkɔ anɛwe Nasarɛt
 mɔ, atɔf nɛ Kalile, 27 ndɛna wan wɛran wɛtɔcɛrɛ
 wɛrkun, nwe anɛ-we Mari mɔ. Isifu wɛka dokom
 da Dawuda ɛnɛ-fac kɔ. 28 Kɔ mɛlɛkɛ mɛmbɛrɛ
 ndɛna Mari, kɔ moloku: «Pɛbɔt'am, mɛna nwe
 Kanu kɛmar kɛfili mɔ; Kanu Kɛpɔn kɛsol'am!»
 29 Kɔ toloku tɛtɔkɔ tɛsɔnɛ kɔ pɛyɛi Mari yama-yama.
 K'ɛyɛfnɛ ntɛ kɛyɛif kanɛkɔ kɛloku mɔ. 30 Kɔ mɛlɛkɛ
 moloku kɔ:

«Ta mænese Mari, bawo mäsətə kəmar kəfli nke kəyefe ndena Kanu mə.

³¹ Mənəjk fe! Kəbekəs kə mänder, məkom wan wərkun,

məde məwe kə tewe ta Yesu. ³² Fum wəpəŋ endeyi, pac-we kə wan ka Wəbe wəka dareŋc,

Kanu Kəpəŋ kəndesəŋ kə kəŋgbasar § ka dəbe da Dawuda, wətem kən.

³³ Nkən endekekəre dəbe da doru o doru nnə aka dolom da Yakuba * ŋayi mə,

dəbe dən dəfədelip.»

³⁴ Kə Mari eyif meleke: «Cəke cə tatəkə tentam kəyi-ε, bawo iŋcəre fe wərkun?» ³⁵ Kə meleke moloku kə:

«**Amera** Nəcempi **ŋa Kanu** ŋendeder'əm, fənəntər fa Wəbe wəka dareŋc fəkump'əm katəkəp kən. Itə endesəŋe wan nwe andekom mə kəcemp, pac-kule kə «Wan ka Kanu.»

³⁶ Mənəjk fe! Elisabet wəkomene kam, nkən sə embekəs wan wərkun detembəra dən disre. Nkən nwe aŋc-kule kətə-kom mə, ŋof ŋən ŋa camət-tin ŋa kəbekəs ŋeyi ŋaŋe, ³⁷ bawo Kanu kəfətarpeŋe tes o tes.»

³⁸ Kə Mari oloku: «Kanu kəyən'em tatəkə mənəp kəc-loku mə. Wəcar ka Kanu Kəpəŋ iyəne; intola teyi pəmə tantə məlok'im ti mə.» Kə meleke meyefe kə day kə mənəkə.

Mari kəkətəs ndena Elisabet pəkə-nəjk kə

³⁹ Mata maməkə, kə Mari eyefe kəkə katəna-katəna dare da Yuda dəloma, nde atəf ŋa dəmərə.

§ **1:32** «kəŋgbasar» = «dəcəm da dəbe», ti təyone tegbekəre ta dəbe.

* **1:33** «Kələ ka Yakuba» = «afum aka Yisrayel»

40 K'ɔŋkɔ pəbɛɛ kəlɔ ka Yakariya, k'eyif Elisabet.

41 Elisabet endene kəne dəm kəyif ka Mari, kɔ wan ɛsɛp kɔ dəkɔr. Kɔ **Amera** Nɛcɛmpɪ **ŋa Kanu** ŋɛlarɛ katin Elisabet, ⁴² kɔ ŋɔsɔŋɛ Elisabet kəgbəŋɛ kəlɔku:

«Kanu kəmpɔc'am pətət aran fəp dacɔ,

43 Ak' iyɔnɛ ntɛ iya wəka Wəbɛ kem endeder kəyif'im mɔ? ⁴⁴ Ntɛ ine kəyif kam mɔ, kɔ wan ɛsɛp'im dəkɔr pəbotu disrɛ. ⁴⁵ Pəbət nwɛ ɛnaləŋ mɔ, bawo ntɛ Kanu Kəpɔŋ kənaloku kɔ mɔ tendeyi.»

Telej ta Mari tokor-korɛ Kanu

46 Kɔ Mari olɔku ɔŋ:

«Iŋkor-koru Kanu Kəpɔŋ kətam kem fəp,
Kanu kəpɔcɛ pətət pokom pa kor kam!

47 Amera ŋɛm ŋɛlarɛ pəbotu teta Kanu Kəpɔŋ
Wəyac kem;

48 bawo owosɛ kəgbal fər nnɔ ina, wəcar kən
wəfəfər iyi mɔ.

ɛy, kəyɛfɛ ndɛkəl haŋ tɛm fəp, afum ŋande ŋac-
lɔk'im a pəmbət'im,

49 bawo Wəka fənɔntər nwɛ ɔyɔn'em mes mɔpɔŋ
mɔ,

tewe tɔn tɛŋcɛmp!

50 Kəbət ka Kanu amera kəŋyɛfɛ dɛtɛmp kɔ dɛtɛmp
akɔ ŋalɛləs ki mɔ.

51 Kəmentər fənɔntər fa kəca kən:
kɔ kəsaməsər afum akɔ ŋanabək bəkɛc mɔ;

52 kɔ kəŋgbal abɛ apɔŋ dɛbɛ danjan
kɔ kəŋcəmbər afəfər kirin.

53 Kɔ kəsɔŋɛ kənɛmbərə pətət aŋɛ dor dɛnayɔ mɔ;
kɔ kəmbɛləs akɔ ŋanayɔ daka mɔ waca wəsəkər.

54 Kɔ kənder kədəmar aka Yisrayel, amarəs ɔn:

kəmpələrne fɛ kəmentər dobotu amera dən
⁵⁵ a Abraham kə yuruya yɔn ta doru o doru
 —pəmɔ təkɔ ɛnaloku ti atem asu mɔ.»

⁵⁶ Kɔ Mari ɲayi kɔ Elisabet haɲ yof maas,
 k'olukus nde ndɔrɔn.

Kəkom ka Aɲnabi Saɲ Baptist†

⁵⁷ Kɔ tɛm tɛmbəp nte pənamar Elisabet pəkom
 mɔ, k'ɔɲkom wan wərkun. ⁵⁸ Andɛ ɔn kɔ akomɛnɛ
 ɔn ɲane, a Kanu kəntorɛ kɔ pəforu disrɛ, kɔ pəmbɔt
 ɲa fəp faɲan. ⁵⁹ Tataka ta camət-maas ta kəkom
 kɔn, kɔ ɲander kədəkəɲɔ ka wan, kɔ ɲasɔɲɛnɛ kɔ
 tewe ta kas Yakariya. ⁶⁰ Mba kɔ kɛrɛ ɛlɛk moloku,
 k'oloku: «Ala, Saɲ sɔ andewe kɔ.» ⁶¹ Mba afum
 ɲaloku kɔ: «Ali fum eyi fɛ dokom dam nwɛ aɲwe
 tewe tantɛ mɔ.» ⁶² Kɔ afum ɲayɛfɛ kəyifətɛ kas
 waca, tewe ta wan nte ɛfaɲ pawɛ kɔ mɔ. ⁶³ Kɔ
 Yakariya ewe tabam, k'ɛɲɔic: «Saɲ sɔ andewe kɔ.»
 Kɔ pəɲciyanɛ afum fəp. ⁶⁴ Kɔ kusu kɔn kəmpɛ
 katina, kɔ temer tɔn tɛyɛfɛ; k'ɛyɛfɛ kəkɔr-kɔru ka
 Kanu. ⁶⁵ Kɔ kənɛsɛ kəyi andɛ ɔn fəp, kɔ mes
 maməkɔ mɛmbaɲ atɔf ɲa Yude fəp, pəc-yifətɛnɛ mi.
⁶⁶ Nwɛ o nwɛ ene pəc-loku mi, tɛɲyi kɔ dɛbəkɔc,
 ɲac-yifnɛ: «Ake wan wəkakɔ endeyɔnɛ ɔɲ-ɛ?» Kɔ
 fənɔntər fa Kanu Kəpɔɲ fəɲcəmɛ kɔ darɔɲ.

Telɛɲ ta Yakariya tokor-korɛ Kanu

⁶⁷ K'**Amera Nɛcempi ɲa Kanu** ɲɛlarɛ Yakariya
 papa ka Saɲ, k'ɛyɛfɛ kədəɲk moloku mɛmɛ Kanu
 kənasɔɲ kɔ kəlɔku mɔ, pəc-loku:

† **1:56** Saɲ Baptist; məmɔmən 1:6

68 «Iṅkor-kor'əm mənə Kanu Kəpəŋ, Kanu ka aka
Yisrayel,

bawo kənder kəmar afum ən, kə kəmbəŋ ŋa.

69 Kəwure su wəyac wəpəŋ,

dokom da Dawuda, wəmarəs kən.

70 —Itə Kanu kənalok-lokε cusu ca adəŋk ən acempi
kəyεfe nte pənawon mə—

71 kənəsəŋ su temer kədəbəŋ su aterεne asu
dəwaca

kə kətam ka akə ŋantəfanε su pətət mə.

72 Itə kənamentəre amera ŋobotu ŋa ki atem asu,

kə kəŋcem-cemne **kəcaŋəs kəcempi kəŋan kəyi tes
tin.**

73 Pəmə **kəderəm** kaŋkə Kanu kənaderme Abraham
wətem kosu, itə elase su ki,

74 a kə kəndəbəŋ su aterεne asu dəwaca-ε,

kəndəsəŋε su tem tatəkə pac-kor-koru kə bəkəc
yoforu disre,

75 nte təŋsəŋε pakor-koru kə decempi kə dolompu
disre fəŋ yən kirin

kiyi kosu doru fəp mə.

76 Kə mənə wan kem, wədəŋk wəka Wəbe wəka
dareŋc ə andew'am.

Mənə endeyi Wəbe kirin, məc-lompəs səpə sən.

77 Məkə məsəŋε afum ən kəcəre a Kanu kənder
kədəyac ŋa,

kəŋaŋnεne ŋa kiciya kəŋan. 78 Ey! Teta dəreŋc kə
dobotu amera da Kanu kosu,

kəmot su pəwaŋkəra pa dareŋc, mpe powurene kə
pəwaŋkəra pa dec dəreŋcε mə.

79 Nte təŋsəŋε akə ŋayi kubump kə akə ŋayi katəkəp
ka defi dəntəf mə, ŋasətə pəwaŋkəra,

kəsolε su sə dəpə da pəforu.»

⁸⁰ Kò wan embek, pàc-sòtò fànòntər fa amera. K'eyi dāndo dətəgbere han dəsək nde enamentərne nnò afum aka Yisrayel ηayi m̀.

2

Kəkom ka Anjabin Yesu (Isa)

(Mt 1:18-25)

¹ Mata maməkò m̀, Okustu wəbe wəpəη wəka tɔf ya Rom fəp, osom kəlɔm ka afum aηe ηanayi dɛbe dən dəntɔf m̀ fəp. ² Kəlɔm kəcəkò-cəkò kanjəkò kənayi tɛm nte Okustu enacəmbər Kurenijo, pəyənɛ wəbe ka atɔf ηa Siri m̀. ³ Kò afum fəp ηanjəkò kəsəηne mewe nwe o nwe nde dare dən dəpəη nde aηkom kò m̀.

⁴ Kò Isifu nkən sò empe kəyefe dare da Nasaret atɔf ηa Kalile kəkò dare da Dawuda nde aηwe Betlehəm m̀, bawo Isifu wəka kəlɔ kò dokom da Dawuda dɔ enayənɛ. ⁵ Nte təηsəηe pəsəηne tewe kò Mari, wəran nwe eηc-fac m̀, wəkəkò pəbekəs.

⁶ Njanasərə-yi di, kò tɛm ta Mari tokom tɛmbəp, ⁷ k'əηkom wan kən wəcəkò-cəkò wərkun. K'əfəktər kò dəkəloto, k'əηkò pəboc kò dətəηku nte aηc-bere yɔcəl yeri m̀, bawo ηanasətò fe kəfo dāndo dəkərwəηse.

Meleke ma Kanu mowurər akək yəcəl

⁸ Atɔf ηin ηanjəkò ηenayə akək aηe ηaηc-cəpərəne pibi dəkulum kəbum ka yəcəl yaηan m̀. ⁹ Kò meleke ma Kanu Kəpəη mowurər ηa, kò **pəmot pa debeki da Kanu Kəpəη** pəηkəl ηa. Kò kənese kəpəη kəyi ηa. ¹⁰ Mba kò meleke moloku ηa: «Ta nənese! Bawo toloku tətət tɔ inder kədəloku nu, nte tendebətəs afum fəp bəkəc m̀: ¹¹ Məkò, nde dare da Dawuda

disrɛ, aŋkom'on wəyac, nwe əyənɛ Wəbɛ, nwe Kanu kəyɛk-yɛk mə. * 12 Ntɛ tendeyən'on tɛnɛpələ taka ti: Nəŋkə-bəp kənaka pafəktər ki dəkəloto, kəfəntərə dətəŋku ntɛ ambɛrɛ yəcəl yeri mə.

13 Pəwɔn fɛ, kə kənay ka mɛlɛkɛɛ ma darenɟ kəmɛpɛnɛ katina məcəkə-cəkə kəkər-koru ka Kanu, moc-loku: 14 «**Debeki da Kanu** deyɛ darenɟ, bəkəc yəfər akə ŋayi dəntəf ak' əmbətər ŋa mə!»

Akɛk kəkə kəŋan Betlɛhɛm

15 Ntɛ mɛlɛkɛɛ mɛsak ŋa kə mɛmpɛ darenɟ mə, kə akɛk ŋalokɛnɛ: «Awa, pəŋkən han Betlɛhɛm, pakə pəŋk təkə teyi mə, ntɛ Kanu Kəpəŋ kəsəŋɛ su kəcərə mə.» 16 Kə akɛk ŋambɛlkər kəkə, kə ŋəŋkə ŋabəp Mari kə Isifu, kənaka kəfəntərə təŋku pɛbɛrɛ pa yəcəl yeri. 17 Ntɛ ŋalip kənəŋk ti mə, kə ŋaləm təkə analoku ŋa teta wan kakə mə. 18 Akə ŋanacəŋkəl moloku məkə akɛk ŋəŋc-ləmər ŋa mə fəp, kə mɛŋciyanɛ ŋa. 19 Kə Mari ɛmɛŋkərɛ moloku maməkə fəp, pəc-cɛm-cɛmɛ mi dɛbəkəc. 20 Kə akɛk ŋaluksərɛnɛ sə ndɛ ŋanayɛfɛ mə, ŋac-cam **debeki** da Kanu, ŋəŋc-kor-koru Kɪ teta moloku məkə mɛlɛkɛ mɛnaloku ŋa, a kə ŋanəŋk sə mi mə.

Kəwurɛ ka Aŋnabi Yesu doru

21 Ntɛ kəkɔm ka wan kəsətə mata camət-maas mə, k'əŋkəŋc kə, k'awɛ kə Yesu, tɛwɛ ntɛ mɛlɛkɛ mɛnabɔŋcər ŋa, ta antabəkəs kə mə.

Kəmentər ka Aŋnabi Yesu ndɛ kəł kəpəŋ ka Kanu

---

* **2:11** «Wəsom ka Kanu» = «Krist» tokulɛ tɔ = «Nwɛ Kanu kəyɛk-yɛk kəsom mə».

²² Nte mataka manjan ma kəsəkəsne melip pəmō nte sariye sa Musa səloku ti mō, kō njankekəre kō Yerusalem kəkō-mentər kō Wəbe Kanu. ²³ Njanayo mōyō məkō anjic buk ba sariye sa Wəbe disre mō: «Awut arkun acəkō-cəkō anje aran njanjom mō fəp, pəmar pasəŋ ŋa Wəbe Kanu ŋayōne acempi.» ²⁴ Pəmar sō akombəra a wan wəkakō ŋalōŋne Kanu «mōpay mērəŋ, kō pəyōne fe ti-ε, ntantoriya yowut mērəŋ,» pəmō təkō aloku ti sariye sa Wəbe disre mō.

²⁵ Tem tatəkō fum wəlōma enayi Yerusalem pac-we kō Siməŋ. Fum wəlompū enayi pəcəme dōpō da Kanu darəŋ, pəc-kar nwe endeyac Yisrayel mō, **Amera Nəcempi ŋa Kanu** ŋenayi kō kəroŋ. ²⁶ Amera Nəcempi njanjōkō ŋenasəŋe kō kəcəre, a əfəfi ta enəŋk Krist, wəbe nwe Kanu Kəpəŋ kəyek-yek mō. ²⁷ Kō **Amera Nəcempi ŋa Kanu** ŋəŋcəŋəs kō, k'əŋkō nde **kələ kəpəŋ ka Kanu**. Nte akombəra a Yesu njankekəre kō kəkō-yōne kō təkō sariye səloku mō, ²⁸ kō Siməŋ elek wan dəwaca k'əŋkor-koru Kanu pəc-loku: ²⁹ «Wəbe, məntam oŋ kəsak wəcar kam pəfine abəkəc ŋoforu pəmō təkō mənaloku ti mō, ³⁰ bawo fər yem yati yō inəŋke nte mōyō kəyac ka afum am mō— ³¹ Nwe mələmpəs afum fəp fər kirin mō— ³² endeyōne pəmō pəmot mpe pendesəŋ afum a təf ya doru fəp pəwanjərə it' əŋsəŋe ŋacəre Kanu. Nwe endeyōne pələl pa afum am, aka Yisrayel.»

Siməŋ kaloku ka təkō Kanu kəndeyō mō

³³ Kō pəŋciyanə akombəra a Yesu nte Siməŋ oŋc-loku teta Yesu mō. ³⁴ Kō Siməŋ ontolanə ŋa, k'oloku Mari iya wəka Yesu: «Kanu kəŋkəre wan wəkawe kədesəŋe aka Yisrayel alarəm kətəmpene, pəyeki sō alarəm. Paka pa Kanu pō mpe pendesəŋe

afum kəgbəkələne mə. ³⁵ Endeber pəwanjəra bəkəc ya akə ŋayə mecem-cemne məgbəpne mə. Kə mənə Mari, pəcuy pendefut'əm abəkəc pəmə təkə kəŋgbasar kəŋfutu mə.»

Wədəŋk wəka Kanu wəran Hana

³⁶ Wədəŋk wəran wələma ənayi pac-we kə Hana, wan ka Panuyel, wəka kusunja ka Aser. Wəran wəsikər ənayi. Ənalə nda wərkun meren camət-merəŋ kəyefe nte anagbaŋne kə mə. ³⁷ Kə wos ende pəfi, k'eyi oŋ ta əyə wərkun-ε. Hana pəsətə meren 84 k'eyi, ta əmbələ **kələ kəpəŋ ka Kanu**-ε pəc-bəc mēfaŋ ma Kanu daŋ kə pibi **kəlok-lokər Kanu** kə kəsun disre. ³⁸ Kə nkən əŋkə sə pəberε di tēm tatəkə Siməŋ oŋc-loku teta wan pəc-kor-koru sə Kanu mə; pəc-yif Kanu nəwali, pəc-loku teta wan akə ŋaŋc-kar Kanu kədeyac Yerusalem mə.

Kəlukus ka Nasaret

³⁹ Nte akombəra a Yesu ŋalip kəyə ka məyə məkə aloku sariye sa Kanu Kəpəŋ disre mə, kə ŋalukus nde ndaraŋan Kalile, nde dare da Nasaret. ⁴⁰ Awa, wan pəc-bək, pəc-sətə fənəntər. Pəlare kəcərə ka pəkət, kəmar kəfili ka Kanu kəyi kə kəroŋ.

Aŋnabi Yesu kəkə ka nde Kələ kəpəŋ teren tən ta wəco kə merəŋ

⁴¹ Kəren o kəren, akombəra a Yesu ŋaŋc-kə Yerusalem kətəŋne kəsata ka aSuyif ka Kəcəpər.†

⁴² Nte Yesu əsətə meren wəco kə merəŋ mə, kə akombəra ən ŋasələ kə kəkə-təŋne kəsata ka Kəcəpər dəndo Yerusalem pəmə təkə ŋaŋc-yə ti kəren o

† **2:41** «Kəsata ka kəcəpər» Kəsata kəpəŋ ka Yisrayel kə, nke kəŋcem-ceməs ŋa təkə mələke meŋc-difət awut acəkə-cəkə a Misira a mecm-sak akəŋan mə.

kāren mō. ⁴³ Nte mataka ma kāsata melip mō, kō akombāra a Yesu ḡasumpār dōpō kəlukus ndaraḡan, mba kō wan Yesu nkōn eyi Yerusalem, ta akombāra ɔn ḡaḡcāre ti-ε. ⁴⁴ Akombāra ɔn ḡanacem-cemne a Yesu ḡasol kō alukus, kō ḡaḡkōt tataka tin. Kō ḡantēn Yesu akomēne kō acārene aḡan daco. ⁴⁵ Mba ḡananāḡk fε kō. Kō ḡaluksārne sō Yerusalem ḡac-tēn kō. ⁴⁶ Mata maas disre, kō ḡaḡkō ḡanāḡk kō nde **kālō kəpəḡ ka Kanu** disre, pānde atākse daco pāc-cāḡkəl ḡa, pāc-yifāt ḡa moloku. ⁴⁷ Aḡe ḡaḡc-cāḡkəl kō mō fəp, cusu cānawos ḡa dosoku domp dōn, kō moloku mme oḡc-lukse ḡa mō. ⁴⁸ Nte akombāra ɔn ḡanāḡk kō mō, kō pāḡciyane ḡa. Kō kere eyif kō: «Wan kem, ta ake tō māyōne su tantε-ε? Papa kam kō ina, bākac yelecε-lecε su kātēn kam!» ⁴⁹ Kō Yesu eyif ḡa: «Ta ake tō nāntēn'em-ε? Nāḡcāre fε a mēne isumpār yebac ya Papa kem?» ⁵⁰ Mba akombāra ɔn ḡanacāre fε tedisre ta toloku tatōkō. ⁵¹ Kō Yesu eyefe kō ḡasol kō akombāra ɔn kākō ka Nasaret, bawo Yesu enalelās ḡa. Kō iya kōn emēḡkārne debākac mes mamākō fəp. ⁵² Yesu pāc-bereḡe kēcāre pātōt, pāc-naḡkane kəbək, pāc-sōtō kəmar kəfilī ka Kanu kō afum.

3

Kawandi ka Aḡnabi Saḡ (Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Saḡ 1:19-28)

¹ Teren ta wāco kō kēcāmāt ta wābe wāka atōf ḡa Tiber, tēm tatōkō sō Pāḡse Pilat pāyōne wābe wāka atōf ḡa Yude, Herodu nkōn pāyōne wābe ka atōf ḡa Kalile, wēḡc Filip pāyōne wābe wāka tōf mērāḡ; nde Iture kō atōf ḡa Tirakoniti. Lisaniyas pāyōne wābe nde atōf ḡa Abilen. ² Tēm ta alōḡne a Kanu apōḡ

Hana kɔ Kayifa tɛnayi sɔ. Kɔ toloku ta Kanu tender Saŋ, wan ka Yakariya, nde dɛtɛgbɛrɛ. ³ Kɔ Saŋ ɔŋkɔt sɛdare sa Yurdɛn fɛp, pɛc-kawandi kɛgbɛt afum dɛromun teta kɛsɛkpɛr mera yaŋan, ŋacɛmɛ pɛlompɛ darɛŋ, nɛ tɔŋsɔŋɛ Kanu kɛŋaŋɛ ŋa kiciya kɛŋan mɔ. ⁴ Pɛmɔ tɔkɔ aŋcic mi nde buk ba moloku ma wɛdɛŋk wɛka Kanu Esayi mɔ:

«Dim da wɛkɔ eyi kɛkulɛ-kulɛ nde dɛtɛgbɛrɛ mɔ dɔ:
Nɛlompɛs dɔpɔ da Kanu Kɛpɔŋ,
Nɛlompɛ mɔpɔ mɔn!

⁵ Andɛlas mɔrɔ dacɔ fɛp,
mɔrɔ kɔ pɛŋeci fɛp yendɛtɔr,
Sɛpɔ sɛnutɛsnɛ fɛp sɛndelomp,
Sɛpɔ sɛcumbul-cumbul fɛp, andeyukur si,

⁶ Afum fɛp ŋandenɛŋk kɛyac ka Kanu.»

⁷ Afum alarɛm akɔ ŋaŋc-der nkɔn Saŋ pɛdegɛbɛt ŋa dɛromun mɔ, ŋɔ ɔŋc-loku ti: «Nɛna aŋɛ nɛyi pɛmɔ bok mɔ! Anɔ ɛtɛks'on kɛyɛksɛr ka mɛtɛlɛ mmɛ mɛnder mɔ-ɛ? ⁸ Nɛmɛntɛr dɛmɔyɔ a nɛŋsɛkpɛr mera, kɔ nɛŋcɛmɛ pɛlompɛ darɛŋ. Nɛsak kɛc-lokunɛ: «Abraham ɔyɔnɛ wɛtɛm kosu.» Bawo ic-lok'un a Kanu kɛntam kɛkafɛli masar mamɛ awut a Abraham. ⁹ Ndɛkɛl ɔŋ tomunt tɛfan kɛcop kɛcɛpɛs tɔk han ntɛntɛl ya yi: Kɛtɔk nkɛ o nkɛ kɛtɔkom yokom yɔtɔt, aŋcɛp ki palɛm ki dɛnɛŋc.»

¹⁰ Kɔ cɛgba ca afum cɛyɛfɛ kɛyifɛt kɔ: «Cɛke cɔ sɛndeyɔ ɔŋ-ɛ?» ¹¹ K'oloku ŋa: «Mɛna nwɛ mɛŋyɔ suma mɛrɛŋ mɔ, mɛpɔcɛ wɛkɔ ɔntɔyɔ mɔ, mɛna nwɛ mɛŋyɔ yeri mɔ, mɛpɔcɛ wɛkɔ ɔntɔyɔ mɔ.» ¹² Kɔ abanɛs dut ŋander a Saŋ pɛgbɛt ŋa dɛromun, ŋac-yifɛt kɔ: «Wɛtɛksɛ, cɛke cɔ pɛmar sɛdeyɔ ɔŋ-ɛ?»

¹³ K'oloku ŋa: «Ta nɛdɛŋɛr mpɛ o mpɛ antɔlok'un kɛban mɔ.» ¹⁴ Kɔ asɔdar ŋayif kɔ sɔ: «A sɛna-a, cɛke

cɔ pɛmar sɔyɔ on-ɛ?» K'oloku ŋa: «Ta nɛmentɛr nwɛ o nwɛ fɛnɔntɛr, ta nɛdenɛ sɔ nwɛ o nwɛ yem, kɛway konu kɛtɛŋn'on.»

¹⁵ Ntɛ afum fɛp ŋanayi kɛkar mɔ, kɔ ŋaŋyifnɛ dɛbɛkɛc kɔ pɛyɔnɛ bafɔ Saŋ ɔyɔnɛ Krist, nwɛ Kanu kɛpɔŋ kɛyɛk-yɛk mɔ. ¹⁶ Kɔ Saŋ oloku ŋa: «Ina dɛromun inɟbɛt'un de, mba wɛlɔma eyi kɛder nwɛ ɔyɔ fɛnɔntɛr pɛtas'im mɔ, ali cɔfta cɔn iyɔ fɛ dofum ndɛ pɛmare isikɛli ci mɔ. Wɛkakɔ, **Amera Njecempi ŋa Kanu** disrɛ kɔ nɛŋc yɔ endɛ pɛc-gbɛt'un. ¹⁷ Pɛtɔmpɛr kɛgbo kɔn pɛc-fɛŋɛt kur kɔn; endɛcɛŋ-cɛŋ yika nyɛ endɛcɔfɛ nɛŋc ndɛ dɔntɔdenimɛ mɔ, pɛlɛk malɔ mɔn pɛbɛr dɛkɛlɛ.»

¹⁸ Saŋ onɔc-loku sɔ afum moloku mɔtɔt pɛc-yɛŋkɛs ŋa sɔ bɛkɛc bel-bel. ¹⁹ Mba kɔ Saŋ ɛnal wɛbɛ Herodu teta Herodiyas, wɛran nwɛ ɛnabaŋɛr wɛŋc k'ɛnɛŋcɛ mɔ, kɔ teta mes mɛlɛc mɔkɔ Herodu ɛnayɔ mɔ. ²⁰ Kɔ Herodu endɛ pɛnaŋkanɛ kɛlɛsɛr: k'osumpɛr Saŋ, k'ɛmbɛr kɔ dɛbili.

*Kɛsɔkɛs ka Aŋnabi Yesu
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)*

²¹ Ntɛ afum ŋasɔtɔ kɛgbɛt dɛromun mɔ, kɔ Yesu nkɔn sɔ ɔsɔtɔ kɛgbɛt dɛromun. Eyi **kɛlok-lokɛr Kanu**, kɔ kɔm kɛŋgbite, ²² kɔ **Amera Njecempi ŋa Kanu** ŋontɔrɛr kɔ, ŋɛtɛŋkɛlɛ dis d' abɛmp, pɛmɔ antantoriya. Kɔ dim dontɔr kɛyɛfɛ dɛrɛŋc: «Wan kem nwɛ imbɛtɛr mɔ mɛyɔnɛ, pɛbotu pɛm fɛp pɔ imbɛr'am.»

*Akombɛra a Aŋnabi Yesu
(Mt 1:1-17)*

23 Yesu εnasɔtɔ meren 30, a pədecop yɛbɛc yɔn.
Wan ka Isifu εnayi pəmɔ tatɔkɔ anacɛm-cɛmnɛ ti
mɔ, wəka Heli,

24 wəka Matat, wəka Lewy,
wəka Melki, wəka Yannay, wəka Isifu,

25 wəka Matatiyas, wəka Amɔs,
wəka Nahum, wəka Hesəli, wəka Nakay,

26 wəka Mahat, wəka Matatiyas,

wəka Semeyin, wəka Yosɛk, wəka Yoda,

27 wəka Yohanan, wəka Resa, wəka Sorobabel,

wəka Salatiyel, wəka Neri,

28 wəka Melki, wəka Adi, wəka Kosam,
wəka Elmadam, wəka Er,

29 wəka Yesu,* wəka Eliyɛsɛr, wəka Yorim,
wəka Matat, wəka Lewy,

30 wəka Simɔn, wəka Yuda, wəka Isifu,

wəka Yonam, wəka Eliyakim,

31 wəka Meleya, wəka Mɛnna, wəka Matata,
wəka Natan, wəka Dawuda,

32 wəka Yisay, wəka Obɛd, wəka Bɔs,
wəka Sala, wəka Nasɔn,

33 wəka Aminadabu, wəka Admin,

wəka Arni, wəka Hɛcəron,

wəka Pɛrɛc, wəka Yuda,

34 wəka Yakuba, wəka Isiyaka, wəka Abraham,

---

* 3:29 g. «Yesu» = h. «Yosuwe»

wəka Terah, wəka Nahor,
³⁵ wəka Seruk, wəka Rehu, wəka Pələk,
 wəka Heber, wəka Sala,

³⁶ wəka Kayinan, wəka Arpaksadu,
 wəka Semy, wəka Nuha, wəka Lemək,
³⁷ wəka Metusela, wəka Henok,

wəka Yerədu, wəka Mahalalel, wəka Kenan,†
³⁸ wəka Enos, wəka Set,
 wəka Adama, wəka Kanu.

4

Sentani* kəfaŋ kəsəŋe Aŋnabi Yesu kəciya
 (Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Kə Yesu ender kəyefe Yurdən, pələre **Amera** Nəcempi **ŋa Kanu**. Kə Amera Nəcempi ŋəŋəkə ŋəŋkekəre kə nde dətegbere, ² nde sentani sənawakəs kə kəsəŋe kə kəciya mata 40 disre mə. Ali paka enadi fe mataka maməkə disre, nte mataka maməkə melip mə, kə dor dəyɔ kə. ³ Kə sentani səloku kə: «Kə məyənə Wan ka Kanu-ε, məloku oŋ tasar tantε təyənə kəcom.» ⁴ Kə Yesu oloku sentani: «Aŋcic ti dəbuk ba sariye sa Kanu: «Bafə kəcom gbəcərəm kəŋsəŋe fum kiyi ka doru.»»

⁵ Kə sentani səmpene kə sɔ tofo teŋeci kəron, kə səmentər kə pipic təf ya doru fəp. ⁶ Kə səloku kə: «Indesəŋ'am kətam fəp kə **pəmot pa pələl pa dɛbɛ** da təf yaye fəp; bawo anasəŋ'im yi, ina sɔ ic-tam kəsəŋ yi nwe o nwe infaŋ mə. ⁷ Awa, kə

† **3:37** h. «Kenan» = g. «Kayinam» * **4:** Sentani = <g. «diabolos» = «wəfor», itə wəbe wəka yəŋk yelɛc, ŋi ŋəsəŋe afum kəciya; wəter ka Kanu wəcəkə-cəkə ŋə əyənə.

māna mǎntontnɛn'em fǎr kirinj-ɛ, yayɛ fǎp yam yǎ yǎnyǎnɛ.» ⁸ Kǎ Yesu oloku sentani: «Aɲcic ti dǎbuk ba sariyɛ sa Kanu: ‹Kanu Kǎpǎɲ nkɛ kǎyǎnɛ Kanu kam mǎ, pǎmar mǎc-tontnɛnɛ; nkǎn gbǎcǎrǎm ǎ pǎmar sǎ mǎc-cǎpǎs tewe tǎn.»»

⁹ Kǎ sentani sǎɲkɛkǎrɛ kǎ sǎ Yerusalem, kǎ sǎɲkǎ sǎcǎmbǎr kǎ nde **kǎlǎ kǎpǎɲ ka Kanu** kǎrǎɲ. Kǎ sǎloku kǎ: «Kǎ pǎyǎnɛ fǎ Wan ka Kanu mǎyǎnɛ-ɛ, mǎyokɛ ɔɲ ma nnǎ dǎntǎf. Bawo aɲcic ti dǎbuk ba Kanu: ¹⁰ ‹Kanu kǎndesak mǎlɛkɛɛ ǎn aɲɛ ɲande kǎc-bum'ǎm mǎ;› ¹¹ k' aɲcic sǎ: ‹Nǎndetǎmpǎr'ǎm dǎwaca nte tǎɲsǎɲɛ ta mǎmpǎt tasar mǎ.» ¹² Kǎ Yesu oloku Sentani: «Aɲcic ti dǎbuk ba sariyɛ sa Kanu: ‹Ta mǎwakǎs Kanu Kǎpǎɲ, Kanu kam.»» ¹³ Nte Sentani sǎlip kǎwakǎs Yesu kǎciya mǎ, kǎ sǎmbǎlɛ kǎ haɲ tɛm tǎlǎma.

Aɲnabi Yesu kǎcǎp ka yɛbǎc yǎn Kalile

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Kǎ Yesu olukus Kalile kǎ fǎnǎntǎr fa Amera ɲa Kanu disrɛ, kǎ tewe tǎn tɛsam dǎtǎf fǎp. ¹⁵ Pǎc-tǎkɛɛ afum nde **dǎkǎcǎpǎs** daɲan, kǎ afum fǎp **ɲac-cam debeki dǎn**.

Kǎbɛlǎs ka Aɲnabi Yesu nde Nasarɛt

(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Kǎ Yesu ender Nasarɛt nde anadusum kǎ mǎ, k'embɛrɛ **dǎkǎcǎpǎs** simiti, dǎsǎk da kǎɲɛsǎm, pǎmǎ tǎkǎ ɔɲc-yǎ ti mǎ. K'ɛyɛfɛ kǎkǎ-karǎɲ, ¹⁷ k'asǎɲ kǎ buk ba wǎdǎɲk wǎka Kanu Esayi. K'emperi buk, k'embǎp da aɲcic:

¹⁸ «Amera ɲa Kanu Kǎpǎɲ ɲey'im kǎrǎɲ,

bawo Kanu kǎyɛk-yɛk'im

nte tǎsǎɲɛ iloku afum atǎyǎ daka toloku tǎtǎt mǎ;

Kanu kəsom'im kədədəŋk kəyac ka acar aŋe
asumpər dəkəwan mə.†

Ideloku atənəŋk a ŋandenəŋk;

kədekekəre aŋe ŋayi kətam disre mə, bəkəc yoforu
disre

19 kədədəŋk kəren ka kəmar nkε Kanu
kəndəŋaŋnene afum səbe nse ŋantəmpər
mə.»‡

20 Nte Yesu elip kəkaraŋ mə, k'εnεp buk, k'əsəŋ
bi wəmarəs nwε enatəmpər teta səbuk mə, k'əŋkə
pəndε. Akə ŋanayi **dəkəcəpəs** disre mə fəp kə
ŋaŋgbətne kə. 21 Kə Yesu eyεfe kəlok-lokər ŋa: «Məko
toloku tecic tatəkə nəne mə, telare.» 22 Kə fəp
fəmentər kə nte pəmbət kə nnə eyi mə, kə təkə
pəŋciyanε ŋa moloku ma kəmar kəfili mme moŋc-
wur kə dəkusu mə, kə ŋaŋyifətene: «Bafə wan ka
Isifu əfə ba?» 23 Kə Yesu oloku ŋa: «Iŋcəre a
nəndelok'im capafə nce: «Wəten-cəl mətaməsne
məna sərka!» Nəndesə-lok'im: «Səne mes məkə
məŋcepərene Kapərnayum mə fəp, məyə sə mes
min mayi nnə aŋkom'əm mə.» 24 Kə Yesu oloku
ŋa sə: «Kaŋce k'indelok'un: Ali wədəŋk wəka Kanu
wəkin afəselenε bel-bel nde aŋkom kə mə. 25 Kaŋce
kə kaŋke indesə-lok'un mə: Aran aŋe awos aŋa
ŋanafi Yisrayel mə ŋanala tem ta Eliya, tem nte kəm
kənaŋgbətne meren maas yof camət-tin mə, a kə
dor dəpəŋ dosumpər atəf mə. 26 Mba kənasom
fe Eliya nda nwε o nwε, mēne nda wəran wətələ
wələma, nde Sarepta nde atəf ŋa Sidəŋ. 27 Acunε

† 4:18 «Kədədəŋk kəyac ka acar aŋe asumpər dəkəwan mə» kə
pəyənε fe ti-ε, «Kədəloku acar kəsak kəŋan ŋayi tefan taŋan.» ‡ 4:19
Esayi 61:1-2

sen alarəm ɲanayi sɔ Yisrayel tɛm ta sayibe Elise. Mba ali wəkin ɲa daco anasəkəs fɛ, mɛnɛ Naman wəka Siri.»

²⁸ Ntɛ afum akɔ ɲanayi dəkəcəpəs, ɲanane moloku maməkɔ mɔ, kɔ mɛtɛlɛ meyi fəp faɲan. ²⁹ Kɔ ɲayɛfɛ kəbɛləs kɔ kəwurɛnɛ dare, kɔ ɲaɲkəkərə kɔ nde tɔrɔ tɛɲɛci ta dare da Nasarɛt kəron ɲde ɲanacəmbər dare daɲan mɔ, kəkɔ-wɛn kɔ pətɛmpɛnɛ. ³⁰ Kɔ Yesu ɛmbɛrɛ-bɛrɛ ɲa daco, k'ɔɲkɔ.

*Fum nwe ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɛnakafəli-kafəli mɔ
(Mk 1:21-28)*

³¹ Kɔ Yesu ontor dare da Kapɛrnayum atɔf ɲa Kalile; k'ɔɲkɔ pəc-təkse simiti, dəsək da kəɲɛsəm. ³² Pənaciyanɛ afum tatəkɔ ɛɲc-təkse mɔ, bawo kaɲce kənayi moloku mən. ³³ Fum wəlɔma ɛnayi dəndo **dəkəcəpəs**, nwe ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɔtəsək ɲɛnayi mɔ, pəc-kulɛ-kulɛ pəpɔɲ: ³⁴ «Ta ake tɔ məmberɛnɛ mes mosu-ɛ, Yesu wəka Nasarɛt? Səna ɲɔ mənder kələsər? Inɲərə bel-bel wəkɔ məyɔnɛ mɔ: Wəcɛmpi wəka Kanu!» ³⁵ Kɔ Yesu ɛɲgbəɲ-gbəɲər ɲi, pəc-looku: «Məmɛp kusu! Məwur fum wəkawɛ!» Kɔ ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɛɲgbal fum wəkakɔ dəntɔf afum daco, kɔ ɲowur kɔ, ali pələc ɲɛnayo fɛ kɔ. ³⁶ Kɔ cusu cəwos afum fəp, kɔ ɲayɛfɛ kəyifətɛnɛ: «Ake toloku tɔ tante-ɛ? Fənɔntər kɔ kətam kən k'ɔɲlok-lokərə yɔɲk yɛlɛc yɔtəsək, yoc-lukus afum darəɲ.» ³⁷ Kɔ tewe tən tɛsam dɔtɔf fəp.

*Aɲnabi Yesu kətaməs kən acuy alarəm
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)*

³⁸ Ntɛ Yesu ɛyɛfɛ dəndo **dəkəcəpəs** mɔ, k'ɔɲkɔ ndena Siməɲ. K'ɔɲkɔ pəbəp iya wəka wəran ka Siməɲ pəc-yikcɛnɛ fiba fəpɔɲ, kɔ akakɔ ɲayɛfɛ

kələtsənə Yesu a pəmar ɲa. ³⁹ Kə Yesu entilsərne wəran nwe k'engbəŋ-gbəŋər fiba fafəkə, kə fiba fəsak wəran nwe. Gbəŋcana babəkə kə wəran nwe eyefe k'eyerəs afum yeri.

⁴⁰ Nte dec deŋkale mə, aŋe ɲanayə acuy mə fəp, kə ɲaŋkene ɲa Yesu. K'endenəsər ɲa waca fəp, kə ɲantamne. ⁴¹ Kə yəŋk yelec yolukus afum alarəm darəŋ, yoc-kule-kule: «Məna əyənə Wan ka Kanu!» Kə Yesu engbəŋ-gbəŋər yi, ta oŋwose a yolok-loku-ε, bawo yenacəre a nkən əyənə nwe Kanu kəyek-yek mə.

Aɲnabi Yesu kəkawandi kən dəkəcəpəs
(Mt 4:23; Mk 1:35-39)

⁴² Dec dendesək, kə Yesu owur k'əŋkə nde kəfo kəyer-yer kələma. Kə afum alarəm ɲawur kəten kə, kə ɲaŋkə ɲabəp kə dəndo kəfo kəŋkə. ɲanafan fe kəsak Yesu pəkə. ⁴³ Mba k'oloku ɲa: «Nəsak'im ikə-dəŋk sə sədare sələma moloku mətət ma **dəbe da Kanu**; bawo itə anasom'em.» ⁴⁴ Kə Yesu eŋkawandi afum dəndo **dəkəcəpəs** da sədare sa Yude.

5

Yesu kəwe acəpse ən darəŋ acəkə-cəkə
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Dəsək dələma, Yesu pəcəme agbep ɲa kəba ka Kenesaret, afum ɲamepne kə ɲac-cəŋkəl toloku ta Kanu. ² K'ənəŋk dəndo kəba kəsək cəbil mərəŋ, nce awent ɲanawur disre, ɲac-yak manta maŋan mə. ³ Kə Yesu embekə abil ɲin disre, ɲɲe ɲenayənə ɲa Siməŋ mə, k'oloku kə a pəbələne agbep pipic. K'endə debil pəc-təksə kənay kəŋkə kənacəme dəntəf mə.

4 Nte esak kalok-loku mɔ, k'oloku Simɔŋ: «Mɛcɔŋne nde pɛntukme mɔ, nɛgbal manta monu nɛsumpɛr lop.» 5 Kɔ Simɔŋ oloku kɔ: «Wɛkirin, pibi pampɛ fɛp sɛc-gbal manta, mba ali paka sɛsɔtɔ fɛ. Mba nte mɛloku ti mɔ, kɛgbal k'inder manta.» 6 Nte ɛngbal manta mɔ, k'osumpɛr lop yɛlarɛm haŋ kɔ manta monɔcop kɛwale. 7 Kɔ ŋawe anapa aŋan akɔ ŋanayi abil ŋa mɛrɛŋ ŋɔkɔ disɛ mɔ, kɛdemar ŋa. Kɔ akakɔ ŋander, kɔ ŋalas cɛbil cacɔkɔ mɛrɛŋ haŋ cɛ-faŋ kɛkale. 8 Nte ɛnɛŋk tatɔkɔ mɔ, kɔ Simɔŋ Piyɛr ɛntɛmpɛnɛ Yesu wɛcɛk dɛntɔf, k'oloku: «Wɛbɛ, mɛbɔl'em! Fum wɛciya iyɔnɛ.» 9 Kɔ kusu kɛwos kɔ, nkɔn kɔ akɔ ŋanayi mɔ fɛp, teta lop yɔkɔ ŋanasumpɛr mɔ. 10 Itɔ pɛnayi sɔ asol a Simɔŋ, Sak kɔ Saŋ, awut a Sebede. Kɔ Yesu oloku Simɔŋ: «Ta mɛnesɛ! Kɛyɛfɛ mɔkɔ, afum ŋɔ mɛnde mɛc-fɛkɛs oŋ.» 11 K'asumpɛr lop akakɔ ŋampɛnɛ cɛbil dɛgbɛp, kɔ ŋasak ca fɛp, kɔ ŋaŋɛpɛ Yesu darɛŋ.

*Yesu ɛsɔkɛs wɔtɔtamne
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)*

12 Dare dɔlɔma dɔ Yesu ɛnayi. Kɔ wɛrkun wɛlɔma nwe sen sɛnasumpɛr dis fɛp mɔ, ender. Nte ɛnɛŋk Yesu mɔ, k'ɛntɛmpɛnɛ dɛntɔf, k'ɛŋɛpɛ Yesu tobu, k'ɛletsɛnɛ kɔ: «Wɛbɛ, kɔ mɛfaŋ-ɛ, mɛntam kɛsɔkɛs'im.» 13 Kɔ Yesu ɛntɛŋc kɛca, k'ɔŋgbuŋɛnɛ kɔ, k'oloku: «Ifaŋ ti! Mɛsɔk!» Gbɛŋcana babɔkɔ kɔ sen sɛsak fum wɛkakɔ. 14 Kɔ Yesu oloku kɔ: «Ta mɛloku ti fum o fum, mba mɔkɔ mɛmentɛrne wɛlɔŋne ka Kanu. Mɛlɔŋne sɔ teta kɛsɔkɛs kam pɛmɔ tɔkɔ Musa ɛnacic ti mɔ, nte tɔŋsɔŋɛ afum fɛp ŋacɛrɛ a mɛntamne mɔ.» 15 Tewe tɔn tɛŋc-sam kɛsam dɛm, afum alarɛm ŋac-lɔŋkanɛ kɛcɛŋkɛl kɔ,

kɛtɛn ka kɛtamɛs ka docu daɲan. ¹⁶ Mba kɔ Yesu owur afum dacɔ, k'ɔŋkɔ nde dɛtɛgbɛrɛ **dɛkɛlok-lokɛr Kanu**.

*Yesu kɛtamɛs kɛn fum nwɛ enatɔ-tam kɛkɛt mɔ
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)*

¹⁷ Dɔsɔk dɔlɔma Yesu pɛc-tɛksɛ. AFarisi kɔ atɛksɛ a sariyɛ nɛandɛ. Nɛayɛfɛ-yɛfɛ sɛdare sa tɔf ya Kalile kɔ Yude, kɔ dare da Yerusalem. Kɔ fɛnɔntɛr fa Kanu Kɛpɔŋ fɛyi kɔ Yesu, nte tɔŋsɔŋɛ pɛc-tamɛs acuy mɔ. ¹⁸ Kɔ afum nɛander, nɛagbaŋnɛ wɛtɔkɛt dɛyala, nɛac-sɛp kɛbɛrɛ kɛkɛ-boc kɔ fɔr ya Yesu kirin. ¹⁹ Nte dɛlay da afum dɔsɔŋɛ nɛa kɛtɔsɔtɔ dɛkɛbɛrɛ mɔ, kɔ nɛafɛrɛŋk kɛlɔ kɛrɔŋ, kɔ nɛaŋkɔ nɛafeni kɛlɔ darenɔc kɛfo kɛlɔma, kɔ nɛantɔrɛ wɛtɔkɛt nwɛ pɛyi dɛyala yɔn afum dacɔ, Yesu fɔr kirin. ²⁰ Nte Yesu ɛnɛŋk kɛlan kɛŋan mɔ, kɔ Yesu oloku fum nwɛ: «Aŋaŋnɛn'am kiciya kam!» ²¹ Atɛksɛ sariyɛ kɔ aFarisi nɛayɛfɛ kɛcɛm-cɛmnɛ, nɛac-yifnɛ: «Fum wɛrɛ ɔfɔ wɛkawɛ ɛŋfani Kanu mɔ? Ana ɛntam kɛŋaŋnɛnɛ kiciya, kɔ pɛntɔyɔnɛ Kanu sona-ɛ?» ²² Kɔ Yesu ɛŋcɛrɛ pɛcɛm-cɛmnɛ paŋan, k'oloku nɛa: «Ta ake tɔ nɛŋcɛm-cɛmnɛnɛ mɛcɛm-cɛmnɛ mamɛ dɛbɛkɛc-ɛ? ²³ Ake 'cuca kɛloku pɛtas: «Aŋaŋnɛn'am kiciya kam,» kɔ kɛkulɛ ka fɔ: «Mɛyɛfɛ mɛkɛt-ɛ?» ²⁴ Awa kɛsɔŋɛ konu kɛcɛrɛ a Wan ka fum ɛntam nnɔ doru kɛŋaŋnɛnɛ ka kiciya: K'oloku wɛtɔtam kɛkɛt, «Ic-lok'am: Mɛyɛfɛ! Mɛlɛk yala yam, mɛkɔ nde ndaram!» ²⁵ Gbɛŋcana babɔkɔ kɔ fum wɛkakɔ fɔr yaŋan kirin, k'ɛlɛk yala yɔn, k'osumpɛr dɔpɔ kɛkɔ nde ndɔrɔn **pɛc-cam debeki** da Kanu. ²⁶ Kɔ cusu cɛwos afum fɛp, kɔ nɛayɛfɛ **kɛcam debeki** da Kanu. Kɔ kɛnɛsɛ kɛyi nɛa, nɛac-loku: «Sɛnɛŋk mɛkɔ nte sɛntatɔ-nɛŋk mɔ.»

Yesu kawe kən Lewy
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Nte tatəkō tenɕepər mō, kō Yesu owur k'ɛnəŋk wəbaŋəs dut wələma, nwe aŋc-we Lewy mō, pənde nde aŋgbaŋcan ŋa abaŋəs dut. Kō Yesu oloku kō: «Məyɛfɛ məcəm'em darəŋ.» ²⁸ Kō Lewy ɛsak mes fəp, k'eyɛfɛ k'ɛŋɕɛpsɛ Yesu darəŋ. ²⁹ Kō Lewy ɔŋkō pəboce kō kəsata kəpəŋ nde kələ kən. Abaŋəs dut alarəm ŋanayi di, ŋandes-ndes dəməsa kō afum alōma kō Yesu. ³⁰ AFarisi kō anapa aŋan atəkse sariye aŋe ŋanayi di mō, ŋac-cəpɛnɛ, ŋac-loku aɕɛpsɛ a Yesu darəŋ: «Ta ake tō nəndine yeri, nəc-munəs kō abaŋəs dut kō aciya-ɛ?» ³¹ Mba Yesu oloku ŋa: «Bafō atamnɛ ŋafafŋ wəten-cəl de, mba acuy ŋafafŋ kō. ³² Bafō alompu ŋə inder kəwe, mba aciya ŋə inder kəwe ŋatam **kəsəkpər mera, ŋacəmɛ pələmpu darəŋ.**»

Yesu kō kəsun
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Kō ŋaloku Yesu: «Aɕɛpsɛ a Saŋ darəŋ kō aɕɛpsɛ a aFarisi darəŋ, ŋaŋsun tɛm fəp ŋac-cəpəs, kō mənə akam ŋandi yeri ŋac-mun.» ³⁴ Kō Yesu oloku ŋa: «Nəntam kəsəŋɛ anapa a wəfura kəsun ŋayi kō wəfura kəsata kəŋan disɛ ba? ³⁵ Mataka meyi mme ŋandegbeyɛnɛ kō wəfura mō, awa ŋandesun mata maməkō.» ³⁶ Kō Yesu oloku ŋa sō capafō nɛɛ: «Fum o fum əfəwali kəpol dəkəloto kəfu kəkə-cəpɛ kəkur. Bawo təŋsəŋɛ kəpol ka kəloto kəfu kəŋkō ɛwali mō, kətəmar kəloto kəkur kənkō ɛfaŋ kələmpəs mō. ³⁷ Fum o fum əfəber member dəkəfala. Kō pəyənɛ fɛ ti-ɛ, member monton, member molonɛ, məyi oŋ ta məsətō member mam-ɛ;

³⁸ mba pamar paber member dæcæbuntæle. ³⁹ Nwæ o nwæ omun member mokur, æfæso-faŋ mofu, bawo oŋloku: «Mokur mentæŋne.»»

6

Aŋnabi Yesu kə simiti, dəsək da kəŋesəm
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Simiti sæloma, dəsək da kəŋesəm,* kə Yesu eyi kəcali dale, kə acεpse æn daræŋ ŋaŋŋosæru malə ŋac-gbac-gbaci mi ŋac-səm. ² Kə aFarisi aloma ŋaloku ŋa: «Ta ake tə nəŋyɔne nte antəwose kəyɔ simiti, dəsək da kəŋesəm mɔ?» ³ Kə Yesu oloku ŋa: «Nəməmæn fe yecicəs ya Kanu disre təkə Dawuda enayɔ, nte dor dɛnayɔ kə, kə afum æn mɔ? ⁴—Dawuda enabərə kələ kəpəŋ, k'elɛk kəcom nke aloŋne Kanu nke pəntəmar fum o fum pəsəm mənɛ wəloŋne ka Kanu mɔ, kə nkən Dawuda əsəm ki, k'ompoce afum æn akə dor dɛnayɔ mɔ.» ⁵ Kə Yesu oloku ŋa: «Wan ka fum əyɔne wəbe ka simiti, dəsək da kəŋesəm.»

Fum wəfi kəca
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Kə simiti sæloma, dəsək da kəŋesəm sənde səbəp, kə Yesu əŋkə nde **dəkəkəpəs** kətəkse afum. Wərkun wəloma enayi di, pəfi kəca kətət. ⁷ Atəkse sariye kə aFarisi ŋaŋkəkce Yesu bel-bel, kə pəyɔne fə əŋkətaməs fum simiti, dəsək da kəŋesəm-ɛ. Nənayɔ ti nte təŋsəŋe ŋasətə teyemsɛnɛ kə mɔ. ⁸ Mba Yesu enacərə mɛcɛm-cɛmnɛ maŋan, k'oloku wərkun nwæ kəca kən kənafɪ mɔ: «Məyɛfɛ məcəmɛ nnə dacɔ.»

* **6:1** simiti, dəsək da kəŋesəm sariye səmɔne aEbəru fəp kəbəc tataka ta camət-mɛrəŋ lokun o lokun. Difə aŋwe simiti «simiti, dəsək da kəŋesəm».

Ko wəkakə eyefe, k'ehcəme. ⁹ Ko Yesu eyif ɲa: «Ic-yif'un ma: Cəke cə awose kəyɔ ka simiti, dəsək da kəɲesəm-ε? Pəmar payɔ pətət, ka pələc pə pəmar payɔ; pataməs fum, ka pace kə pəfi?» ¹⁰ Awa, kə Yesu əməmən ɲa dəcəro fəp faɲan, k'oloku wərkun nwe: «Məteɲci kəca!» Ko wərkun nwe entenɲci kəca, kə kəca kən kəntamne. ¹¹ Mba kə pəntele acicəs a sariye kə aFarisi, kə ɲayefe kəgbəkələne nte ɲantam kəyɔ Yesu mə.

Yesu kəyek-yek Asom ən wəco kə mərəɲ
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Tem tatəkə, kə Yesu empe nde dətəro kəkə-sali, k'əɲkə pəcepərəne pibi fəp kəlok-lokər Kanu. ¹³ Nte dec dəsək mə, k'ewe acεpse ən darəɲ, k'eyek-yek ɲa dacə afum wəco kə mərəɲ, aɲe enasəɲ tewe ta «asom» ən mə. ¹⁴ K'ewe Siməɲ, nwe enasəɲ tewe ta Piyer mə; kə wəɲc Andəre, Sak, Saɲ kə Filip, Bartelemy, ¹⁵ Matiye, Təma, Sak, wan ka Alfe, Siməɲ, wəsəɲka-səɲka[†] ¹⁶ Yude, wan ka Sak, kə Yudas wəka dare da Iskariya, nwe enadesəɲ Yesu adif ən mə.

Yesu pəc-təkse pəc-taməs
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Ko Yesu ɲantor kəyefe dətəro kə ɲa, k'əɲkə pəcəme kəfo kətəɲne nke acεpse ən alarəm, k'afum alarəm aləma ɲanayi mə: afum aka Yude fəp, Yerusalem, kə afum aka kəba kəsək nde sədare sa Tir kə Sidəɲ. ¹⁸ Afum akanε fəp ɲanader kədecəɲkəl kə, pətaməsene sə docu daɲan. Afum

[†] **6:15** Siməɲ, nwe aɲc-we «wəsəɲka saɲka», ou «wəsimsε» mə, nwe efan a atəf ɲa Yisrayel ɲowur kətam kə dəbe da Rom.

anɛ yɔŋk yeɛc yɔŋc-tɔrɔs mɔ, ŋanatamne. ¹⁹ Afum fɔp ŋac-sɛp kɛgbuŋɛnɛ kɔ, bawo fɛnɔntɔr fɔŋc-wur kɔ nɛ fɔŋc-tamɔs acuy fɔp mɔ.

Pɔtɔt kɔ pɔɛc

(Mt 5:1-12)

²⁰ Kɔ Yesu ɔmɔmɔn acɛpɛ ɔn darɔŋ, k'oloku:
«Pɔbɔt'un nɔna atɔyɔ daka,
bawo nɔna ɔyɔ **dɛbɛ da Kanu!**

²¹ Pɔbɔt nɔna anɛ dor dɔyɔ tantɛ mɔ,
bawo nɛndenɛmbɔrɛ!
Pɔbɔt'un nɔna anɛ nɔyi kɔbok mɔ,
bawo nɛndesel!

²² Pɔbɔt'un kɔ afum ŋandeter'un-ɛ, ŋac-bɛɔs'un,
ŋac-lɔmɔs'un, ŋac-lɛsɔr'un mewe bawo nɔɔɔŋ dim
da «Wan ka fum.» ²³ Nɔde nɔwɔɔɔs kɔ dɔsɔk dadɔkɔ
dɛndɛder-ɛ, nɔyɔk-yɔkɛnɛ pɔbotu, bawo kɔpɔcɛ
kɔpɔŋ kɔŋkar'un nde dareŋc. Tantɛ tɔ atem anɔn
ŋaŋc-yɔ adɔŋk a Kanu.

²⁴ Pɔɛc pey'un nɔna anɛ nɔyɔ daka mɔ!
Bawo nɔɔɔɔp kɔsɔtɔ pɛnɛmpɔsɛ ponu mpɛ
pɔnamar'un kɔdekɔ-sɔtɔ mɔ.

²⁵ Pɔɛc pey'un nɔna anɛ ca fɔp yeɔɔɔ mɔ,
bawo dor dɛndekɔ-yɔ nu!
Pɔɛc pey'un nɔna anɛ nɔyi kɔsel mɔ,
bawo nɛndekɔ-yi kɔbal kɔ kɔbok disrɛ!

²⁶ Pɔɛc pey'un nɔna nwe afum fɔp ŋandeloku pɔtɔt
ponu mɔ,
tantɛ tɔ atem anɔn ŋaŋc-yɔ kɔ akɔ ŋaŋc-baŋɛnɛ
kɔyɔnɛ adɔŋk a Kanu mɔ.»

Kɔbɔtɔr ka anɛ ŋanter'un mɔ

(Mt 5:38-48; 7:12)

²⁷ «Mba, inɔluku ti nɔna anɛ nɔŋcɔŋkɔɔl'im mɔ:
Nɔbɔtɔr atɛrɛnɛ anu, nɔyɔ pɔtɔt anɛ ŋanter'un mɔ!

28 Nətolanə pətət aŋe ŋantolan'on pələc mə, nətolanə aŋe ŋaŋləməs'un mə! 29 Kə fum efer'am kəca dakanca-ε, məceŋc sə akanca ŋa merəŋ ŋəkə pəsut sə ŋaŋəkə. Kə fum elekar'am duma dakəron-ε, məce kə sə pələk duma dam dedisre. 30 Məpocε nwe o nwe ontol'am mə; kə fum elekar'am paka mpe pəyənε pam mə, ta məwerəs kə pi. 31 Nəyənε afum təkə nəfan a ŋayən'on mə. 32 Kə nəmbətər gbəcərəm akə ŋambətər'un mə, kəway kəre kə nəŋgbəkər sə mera-ε? Ali aciya ŋambətər aŋe ŋambətər ŋa mə! 33 Kə pəyənε fə akə ŋaŋyən'on pətət mə gbəcərəm ŋə məŋyənε pətət-ε, kəway kəre kə məntam kəgbəkər amera-ε? Ali aciya tatəkə tə ŋaŋyə! 34 Kə pəyənε fə akə nəyə amera kədeluks'on mə gbəcərəm ŋə nəntam kəbər-ε, kəway kəre kə nəna nəntam kəgbəkər amera-ε? Bawo ali aciya sə ŋambər aciya nte tənəŋe ŋa kədəsətə pətəŋnənε payi mə. 35 Nəbətər ater anu, nəbər ŋa nəwure kəlukse debe dadəkə amera. Nəndəsətə kəpocε kəpəŋ, nəyənε sə awut a Wəbe wəka darenç, bawo Kanu kəntesε nnə apələrne pətət kə ayeŋki bəkəc ŋayi mə. 36 Nəbət mera pəmə təkə Papa konu əmbət amera mə.»

Ta nəcin afum aləma
(Mt 7:1-5)

37 «Ta nəcin fum, afəkə-cin nu; ta nəboc kiti ka Kanu nnə fum eyi mə, afədekə-kiti nu; nəŋaŋnənε akə, andekə-ŋaŋnən'on. 38 Nəpocε, andekə-poc'on; andekə-bər nde yuba yonu yəpəŋ ya duma donu potubucε pətət, pasumpər, pasəŋk-səŋk, pəlonər. Bawo yotubucε nyε nəntubucε mə, yə andekə-tubucε nu kəlukse nu kəway.

³⁹ Kɔ Yesu olok-lokɛr ɲa capafɔ: «Wɛtɔnɛŋk ɛntam kɛkɔtɛnɛ wɛtɔnɛŋk ba? Kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ mɛrɛŋ maŋan fɛp mɔ ɲantɛmpɛnɛ abi disrɛ. ⁴⁰ Ali wɛtɔkɛs wɛkin ɛɲɛpɛr fɛ wɛtɔkɛ kɔn; mba wɛtɔkɛs nwe ɛntɔkɛs bel-bel mɔ, ɛɲi pɛmɔ wɛtɔkɛ kɔn. ⁴¹ Ta ake tɔ mɛɲmɛmɛnɛ ayika ɲɛ ɲɛɲi wɛɲɔ'ɛm dɛrɔfɔr, a ta mɛntam kɛkɔkɛ togbu tɔkɔ teyi mɛna sɛrka dɛrɔfɔr mɔ? ⁴² Cɛke cɔ mɛntam kɛloku wɛɲɔ'ɛm: «Wɛɲɔ'im mɛwɔsɛ a ilin'ɛm ayika ɲɛ ɲɛy'ɛm dɛrɔfɔr mɔ!» mɛna nwe mɛntɔnɛŋk togbu ta dɔfɔr dam mɔ? Mɛna wɛbaɲɛnɛ dofum! Mɛlin kɛrɛsna togbu ta dɔfɔr dam, itɔ ɔɲsɔɲ'ɛm kɛnɛŋk bel-bel mɛlin ayika ɲɔkɔ ɲɛyi wɛɲɔ'ɛm dɛrɔfɔr mɔ.»

Kɛtɔk kɔ yokom ya ki
(Mt 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ «Kɛtɔk kɛtɔt kɛfɔkom yokom yɛlɛc, kɛtɔk kɛlɛc kɛfɔkom yokom yɔtɔt. ⁴⁴ Kɛtɔk nɛ o nɛ kɔ, yokom ya ki yɔ aɲɛpɛlɛ ki. Afɔpim tumbunyi‡ dɛgbɛc, afɔpim rɛsɛɲ § dɛbɛɲk. ⁴⁵ Fum wɛtɔt ndɛ abɛkɛc ɲɔn ɲɔtɔt ɛɲlɛk mɔyɔ mɔtɔt, kɔ fum wɛlɛc ndɛ abɛkɛc ɲɔn ɲɛlɛc ɛɲlɛk mɔyɔ mɛlɛc. Bawo ntɛ o ntɛ kusu kɛɲloku mɔ, ti teyi ndɛ dɛbɛkɛc.»

Wɔlɔ mɛrɛŋ
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ «Ta ake tɔ nɛɲwɛn'ɛm «Wɛbɛ! Wɛbɛ!» ta nɛɲyɔ mɛs mɔkɔ inloku mɔ-ɛ? ⁴⁷ Nwe o nwe ɛdɛr'im, pɛnɛ moloku mem, pɛkɔt mi, imɛntɛr'un nwe owurɛnɛ mɔ: ⁴⁸ Owurɛnɛ fum nwe ɛyi kɛcɛmbɛr kɛlɔ mɔ. Fum wɛkɔkɔ ɛɲkay dɛntɔf bel-bel kɔ pɛntukmɛ,

‡ 6:44 f. = «figue» § 6:44 Pokom mɛpɛ pɔɲkom ndɛ Yisrayel, pi pɔkɔ aɲfɔc kɛsɔtɔ member mɛmɛ aɲwe «wɛɲ» mɔ.

k'ɛŋcɛmbɛr kɛlɔ kɔn tɛsar kɛronj. Ali wɛcafɛn ontuf pɛlarɛm, domun dɛfɛntɛrɛ, kɛlɔ kɔn kɛfɔtam kɛtɛmpɛnɛ, bawo anacɛmbɛr ki gbɛj. ⁴⁹ Mba nwɛ o nwɛ ene moloku mem, ta ɔŋkɛtɛnɛ mi-ɛ, fum wɛkakɔ ŋawurɛnɛ kɔ nwɛ ɛŋcɛmbɛr kɛlɔ kɔn katina dɛntɔf, ta ɛŋkay pɛcɛmbɛr ki tɛsar kɛronj mɔ. Kɔ wɛcafɛn ontuf, domun dɛfɛntɛrɛ-ɛ, kɛlɔ kanjɔ kɛntɛmpɛnɛ katina, kɛlɛɛ few!»

7

Anjabin Yesu kɛtamɛs kɔn wɛcar ka wɛbɛ ka asɔdar
100
(Mt 8:5-13)

¹ Ntɛ Yesu elip kɛlok-lokɛr afum aŋɛ ŋaŋc-cɛŋkɛl kɔ mɔ, k'ɔŋkɔ Kapɛrnayum. ² Dɛndo kɛfo kanjɔ, wɛbɛ ka asɔdar tɛsar tin (100) wɛRom wɛlɔma ɛnayɔ wɛcar nwɛ tetɔn tɛnayɛŋk kɔ mɔ. Wɛcar wɛkakɔ ɛnatamɛnɛ fɛ, pɛc-faŋ kɛfi. ³ Ntɛ wɛbɛ ka asɔdar nwɛ ene pac-loku tɛta Yesu mɔ, k'osom abeki aSuyif alɔma, ŋakɔwɛnɛ kɔ Yesu pɛdetamɛsɛ kɔ wɛcar kɔn. ⁴ Kɔ abeki akakɔ ŋander ŋabɛp Yesu kɔ ŋalɛtsɛnɛ kɔ ŋac-gbɔkɛrɛ, ŋac-loku: «ɔyɔ dofum ndɛ pɛmar mɛyɔnɛ kɔ ti mɔ, ⁵ bawo wɛbɛ wɛkawɛ ɔmbɔtɛr atɔf ŋɔsu, nkɔn ɛnacɛmbɛr **dɛkɛcɛpɛs** dosu.» ⁶ Kɔ Yesu ɔŋkɔ kɔ ŋa. Nɛnabɔlɛnɛ fɛ kɛlɔ ka wɛsɔdar, kɔ wɛsɔdar osom anapa ɔn kɛkɔ-loku kɔ: «Wɛbɛ ta mɛtɔrɛsnɛ, bawo isɔtɔ fɛ dofum ndɛ pɛmar'am kɛbɛrɛ kɛlɔ kem mɔ. ⁷ Itɔ ɔsɔŋɛ nte ina sɛrka intɔna-kɔ nnɔ mɛyi mɔ. Mba mɛloku toloku tin, wɛcar kem pɛtamɛnɛ. ⁸ Bawo ina wɛkawɛ yati abɛ'em ŋɔ iyi dɛntɔf, k'ina sɔ iyɔ asɔdar alɔma aŋɛ ŋay'im dɛntɔf mɔ. Nwɛ injkulɛ fɔ mɛkɔ mɔ,

wəkayi ɔŋkɔ, k'iloku wəkɔ fɔ mader-ε, wəkayi ender. K'iloku wəcar kem fɔ məyɔ nte-ε, ɔŋyɔ ti.»
 9 Nte Yesu ene moloku maməkɔ mɔ, kɔ teta wəsɔdar nwe tenɕiyane kɔ. K'εŋkafɔle, k'entefɔrne afum akɔ ŋanacəme kɔ darəŋ mɔ, k'oloku: «Ic-lok'un, ali nde Yisrayel inanəŋk fε kəlanɔ pəmɔ kanɕe!»
 10 Kɔ asom a wəsɔdar nwe, ŋalukus ndərɔn. Kɔ ŋabəp wəcar nwe enatɔ-tamne mɔ, pətamne keŋ.

Yesu kətimi kən wəfi

11 Nte telip mɔ, k'ɔŋkɔ dare nde aŋc-we Nayin mɔ. Atəkəs ɔn kɔ afum alarəm ŋanasol kɔ nkən kəkɔ. 12 Nte ŋalɔtərne kəbere ka dare mɔ, kɔ ŋambəpene kɔ afum ŋaŋc-kekəre fum wəfi dəkəwup, mba fum nwe sona gbɔŋ sɔ kere enakom kɔ; wos pəfi sɔ. Afum alarəm a dare dadəkɔ ŋaŋc-kekəre wəfi wəkakɔ dəkəwup. 13 Kɔ Yesu enəŋk wəran nwe, k'ɔyɔne kɔ nənɔfɔr, k'oloku kɔ: «Ta məbok!»
 14 Kɔ Yesu ɔŋcɔŋne k'ɔŋgbuŋene kanɕərə ka wəfi. Aŋe ŋanatəmpər kɔ mɔ ŋaŋcəme. Kɔ Yesu oloku: «Wətəmp, ina olok'am: Məyefe!»
 15 Kɔ wəfi eyefe k'ende, k'ɔŋcɔp kəlok-loku. Kɔ Yesu olukse wəfi nwe kere. 16 Kɔ fəp fənese; kɔ ŋayefe **kəcam debeki** da Kanu, ŋac-loku: «Wədəŋk wəka Kanu wəpɔŋ eyefe su dacɔ! Kɔ Kanu kənder kəmar afum ɔn!»
 17 Kɔ tɔyɔ ta Yesu tatəkɔ tɛsam atɔf ŋa Yude fəp, kəbəp ka sədare səkɔ səŋkel Yude mɔ.

Asom a Aŋnabi Saŋ

(Mt 11:2-19)

18 Kɔ acɛpse a Saŋ darəŋ ŋaŋkɔ ŋaloku kɔ mes maməkɔ fəp. Kɔ Saŋ ewe acɛpse ɔn darəŋ dacɔ afum mɛrəŋ, 19 k'osom ŋa kəkɔ-yif Wəbe Yesu kɔ pəyɔne nkən ɔyɔne nwe eyi kəder mɔ ba, ka pəmar

pakar wələma? ²⁰ Nte ɲambəp kə mə, kə afum aɲe ɲaloku kə: «San wəgbət afum dərɔmun osom su kədeyifəm: «Məna əyənɛ, nwe eyi kəder mə ba, ka pəmar səkar wələma?»» ²¹ Afum akakə anasom mə ɲaɲkə ɲabəp Yesu pəc-taməs docu da atətamɲe alarəm, lanyiru, aɲe yəɲk yeɛc yeɲcəme darəɲ mə, k'əsəɲe atənəɲk alarəm kənəɲk. ²² Kə Yesu oloku ɲa: «Nəkə nəloku San təkə nənəɲk kə təkə nəne mə: Atənəɲk ɲanəɲk, atorər ɲaɲkət, k'asəkəs aka sen, atəne ɲane, afi ɲatime, andəɲk toloku tətət nno atəyɔ daka ɲayi mə.

²³ Pəbət nwe tetem təntədəsəɲe kəlonɛ* mə!»

²⁴ Nte asom a San aɲe ɲaɲkə mə, kə Yesu eyefe kəloku afum teta San pəc-yif: «Ake nənakə kəməmən nde dətəgbere-ɛ? Awo ɲɲe afef ɲeyikəc mə ba? ²⁵ Mba ake nənakə oɲ kəməmən di-ɛ, fum wəberne duma dətət? Mba aberne suma sətət, ɲayi pətət disre ɲandɛ wələ wa abɛ disre. ²⁶ Ake nənakə oɲ kəməmən-ɛ, wədəɲk wəka Kanu-ɛ? Ey, ic-lok'un, San entese pətəs wədəɲk wəka Kanu. ²⁷ Nkən əyənɛ nwe yecicəs yecempi yoloku tetən mə:

«Isak wəsom pəy'im kirin

pəkə-cepəs dəpə dam fər yam kirin.»†

²⁸ Kə Yesu oloku: «Ic-lok'un, aɲe aran ɲaɲkom mə fəp, ali wəkin eyi fe nwe eɲcepər San mə. Mba nwe efete nde **dɛbɛ da Kanu** mə, əyənɛ nwe eɲcepər San mə. ²⁹ Afum aɲe ɲanane kə kəlok-loku mə fəp, kəbəp awerəs dut, kə ɲawosɛ dolompu da Kanu; ti disre kə ɲawosɛ a San pəgbət ɲa dərɔmun; ³⁰ mba aFarisi kə atəkse a sariye ɲanawosɛ fe nte Kanu

* 7:23 kəsɔɛ † 7:27 Malaki 3:1

kənafanɛ ɲa mə, kə ɲafati a Saɲ pəgbət ɲa dəromun.
³¹ Anɔ indetubcɛnɛ afum a dɛtemp dandɛ-ɛ? Anɔ
 ɔ ɲawurɛnɛ-ɛ? ³² Anɛ ɲɔ ɲawurɛnɛ: ɲawurɛnɛ awut
 anɛ ɲandɛ kəfo nkɛ afum fəp ɲambəpsɛnɛ mə, a ɲac-
 wɛnɛnɛ kəkɔ-loku:
 ‹Səfulanɛ nu aluk, kə nəntəpisɛ!

Kɔ səlɛɲsɛ nu mɛlɛɲ ma defɪ, kə nəntəbok.›
³³ Bawo ntɛ Saɲ wəgbət afum dəromun ɛnader
 mə, ɔɲc-səm fɛ kəcom, ɔɲc-mun fɛ member, kə
 nəloku: ‹Wəka ɲəɲk ɲɛlɛc ɔfɔ!› ³⁴ Kɔ Wan ka
 fum endɛr, pəc-səm kəcom pəc-mun member kə
 nəloku: ‹Wəcɛlək kə wəcis ɔfɔ, wanapa ka abanəs
 dut k'aciya!› ³⁵ Mba awut a kəcərə pətət ɲawosɛ
 dolompɔ da ki.»

Yesu nde kələ ka Simɔɲ wəFarisi

³⁶ Kɔ wəFarisi wələma ewe Yesu kəkɔ-di yeri kə
 nkən. Kɔ Yesu ɛmbɛrɛ nde kələ ka wəFarisi wəkakɔ,
 k'əɲkɔ pəndɛ amɛsa kirɪɲ. ³⁷ Wəran wəciya wələma
 ɛnayi dare dadəkɔ, ntɛ ene a Yesu ɔɲkɔ nde kələ
 ka wəFarisi nwe mə, k'ɛlɛk təkɔ-bɔ pətət pɛlarɛ
 labundɛ, ³⁸ kə wəran nwe ɔɲkɔ pəcəmɛ Yesu ku-
 munt darəɲ pəsumpər kə wɛcək. K'ɛyɛfɛ kəbok
 pəc-caɲkəsɛ mɛɲcər mən wɛcək wa Yesu, k'ɛfɛɲətɛ
 wɛcək wa Yesu cəfon cən, pəc-cup wi, pəc-lɔɲsər
 wi labundɛ. ³⁹ Ntɛ wəFarisi nwe ɛnawe Yesu nde
 ndərən, ɛnəɲk tatəkɔ mə, k'olokunɛ dɛbəkək: ‹Fum
 wəkawɛ ɔɲyɔnɛ wədəɲk wəka Kanu-ɛ, k'ɛɲcərə
 wəran nwe ɔɲgbuɲɛnɛ kə mə, fum nwe ɔyɔnɛ mə—
 Wəran wəciya.› ⁴⁰ Kɔ Yesu ɛlɛk moloku, k'oloku:
 ‹Simɔɲ, iyɔ toloku tələma tolok'əm.› Kɔ Simɔɲ
 oloku kɔ: ‹Məlɔk'im ti, Wətəkɛ.› ⁴¹ ‹Wəbɔs-bɔsər
 wələma afum mɛrəɲ ɲanatəmpərəɛ debe: Wəkin

nwe p̄at̄amp̄are k̄o gbeti m̄en̄c̄amb̄al masar k̄acam̄at (500); k̄o w̄aka m̄er̄en̄ p̄at̄amp̄are k̄o m̄en̄c̄amb̄al 50. ⁴² Mba nte w̄ab̄os-b̄os̄er nwe en̄n̄k̄ f̄o al̄ek̄ar ɔn s̄abe n̄ayo f̄e gbeti boluks̄e k̄o m̄o, k'̄en̄ān̄ene m̄er̄en̄ mānan̄ f̄ap̄. Akak̄o m̄er̄en̄ an̄o enden̄ānk̄ane k̄ab̄ot̄ar k̄o p̄atas w̄ak̄o-ε?» ⁴³ K̄o Sim̄on̄ oloku k̄o: «P̄aw̄uren'̄em, a w̄ak̄o en̄at̄amp̄are k̄o gbeti belar̄am m̄o.» K̄o Yesu oloku k̄o: «Gb̄es, m̄aloku kan̄ce!» ⁴⁴ K̄o Yesu en̄kaf̄ale k'̄ent̄ef̄arne w̄eran̄ nwe, k'̄oloku Sim̄on̄: «M̄en̄n̄k̄ w̄eran̄ nwe? Im̄ber̄ena n̄n̄o k̄al̄o kam m̄ba m̄as̄on̄na f̄em domun̄ ibik̄ene w̄ec̄ak̄; m̄ba nk̄on̄ en̄cānk̄ase w̄ec̄ak̄ wem m̄en̄c̄ar m̄on̄, k'̄ef̄en̄ate wi c̄af̄on̄ c̄on̄. ⁴⁵ M̄en̄cup̄na f̄em, m̄ba nk̄on̄ k̄aȳefe nte im̄ber̄ena n̄n̄o m̄o, a k'̄on̄cop̄ k̄ac̄up̄as'̄im w̄ec̄ak̄ m̄o, hān̄ nd̄ek̄al̄ it̄o eyi k̄ayo. ⁴⁶ M̄asop̄na f̄em moro d̄aromp̄,‡ m̄ba w̄eran̄ w̄akaw̄e osop'̄im labunde d̄aw̄ec̄ak̄. ⁴⁷ It̄o ɔs̄on̄e nte intam̄ k̄alok'̄am̄ f̄o, kiciya k̄alar̄am̄ n̄ke en̄ciya m̄o, ān̄ān̄ene k̄o ki, bawo nk̄on̄ ɔmb̄ot̄ar p̄an̄ānk̄ane. M̄ona nwe ān̄ān̄ene pipic̄ m̄o, pipic̄ p̄o m̄amb̄ot̄ar.» ⁴⁸ K̄o Yesu oloku w̄eran̄ nwe: «Ān̄ān̄en'̄am̄ kiciya kam.» ⁴⁹ Afum̄ ān̄e n̄an̄ande am̄esa k̄irin̄ k̄o nk̄on̄ m̄o, n̄ānc̄op̄ k̄ac̄lokune d̄ab̄ak̄ac̄: «An̄o ɔf̄o w̄akaw̄e en̄ān̄ene ali kiciya m̄o?» ⁵⁰ Mba k̄o Yesu oloku w̄eran̄: «K̄al̄an̄ kam k̄ayac'̄am̄, m̄ak̄one ab̄ak̄ac̄ n̄oforu.»

8

Aran ān̄e n̄ānsol k̄o Yesu m̄o

¹ Nte t̄eȳefe d̄anda m̄o, k̄o Yesu ende p̄ac-k̄ot̄ s̄adare; p̄ac-kawandi p̄ac-d̄an̄k̄ moloku m̄ot̄ot̄ ma **d̄εb̄e da Kanu**. N̄asol k̄o Asom̄ ɔn w̄aco k̄o m̄er̄en̄,

‡ **7:46** Aka Yisrayel moro m̄o n̄ānc̄-sop acik̄era ānan̄ alel

² kɛbɛrɛnɛ ka aran alɔma aɲɛ ɛnatamɛs docu da dis kɔ da yɔɲk yɛlɛc mɔ: Mari wɛkɔ aɲc-we «Wɛka Mak-dala» mɔ, nwe anabelɛs yɔɲk yɛlɛc camɛt-mɛrɔɲ mɔ; ³ Yohanna (wɛran ka Cusa, wɛlompɛs ka mes ma kɛlɔ disrɛ ka Herodu), Susan kɔ aran alarɛm alɔma aɲɛ ɲaɲc-wurɛ daka danjan kɛmar ka Yesu kɔ Asom ɔn mɔ.

Capafɔ ca wɛbɔf
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Kɔ afum alarɛm ayɛfɛ sɛdare sɛlɔma ɲamɛpɔnɛ kɔ. Kɔ Yesu oloku capafɔ nɛɛ: ⁵ «Ntɛ wɛbɔf owur kɛkɔ-gbal malɔ mɔn mɔ, eyi kɛgbal malɔ kɔ mɛɲgbɛn mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ dɔpɔ. Afum ɲac-nas-nas mi, kɔ gbanja yɔsɔm mi fɛp. ⁶ Kɔ mɛɲgbɛn mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ dɛmasar; ntɛ momponɲ mɔ, kɔ mowos, bawo mɛnayɔ fɛ pɛdam. ⁷ Kɔ mɛɲgbɛn mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ dɛbɛɲk, kɔ bɛɲk yomponɲ kɔ mɛɲgbɛn mamɛkɔ kɔ yɛntasɛrnɛ mi. ⁸ Kɔ mɛɲgbɛn mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ antɔf ɲɔtɔt kɛrɔɲ. Ntɛ mamɛkɔ momponɲ mɔ, kɔ yɔɲkomɛs; kɔ poponɲ mɛ o mɛpɛ pɔɲkom mɛɲgbɛn tasar tin (100).» Yesu ɔɲc-loku toloku tatɔkɔ, pɛc-gbɛɲɛ: «Mɛna nwe mɛɲyɔ lɛɲɔs mɛc-ne mɔ, mɛcɛɲkɛl!»

Ta ake tɔ Yesu ɔɲc-lokɛ capafɔ-ɛ?
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Kɔ acɛpɛ ɔn darɔɲ ɲayif kɔ ntɛ capafɔ cacɔkɔ cɛlɔku mɔ. ¹⁰ K'oloku: «Nɛna ɲɔ asɔɲ kɛcɛrɛ mɔgbɔpɔnɛ ma **dɛbɛ da Kanu**; kɔ akɔ dɛcapafɔ aloku ɲa ti, mba:
«ɲagbɛtɛnɛ kɔ ɲantɔ kɛc-nɛɲk;
kɔ ɲaɲcɛɲkɛl ta ɲaɲne-ɛ.»»

Yesu kɛlɔku tedisrɛ ta capafɔ ca wɛbɔf

11 «Tedisre ta capafɔ caŋce tentɛ: Defet, toloku ta Kanu tɔ. 12 Mɛɲgbɛn mme mɛntɛmpɛnɛ dɔpɔ daco mɔ, mi mɔyɔnɛ afum aɲɛ ɲaɲne mɔ; ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲeder ɲɛliɲ ɲa dɔbɛkɛc toloku ta Kanu tɔkɔ ɛnane mɔ, nte tɔɲsɔɲɛ payaməsər ɲa kɛlan ɲkɛ kɛntam kɛyac ɲa mɔ. 13 Mɛɲgbɛn mɔkɔ meyi dɔmasar mɔ, afum ɲɔ, aɲɛ ɲaɲc-kɔna-ne toloku ta Kanu, pɛbɔt ɲa mɔ. Mba ɲayɔ fɛ ntɛntɛl,* ɲalan tɛm tɔlɔma, kɔ tɛm teyɛɲki tender ɲa-ɛ, ɲasak. 14 Mɛɲgbɛn mme mɛntɛmpɛnɛ dɔbɛɲk mɔ, mi mɔyɔnɛ afum aɲɛ ɲaɲcɛɲkɛl moloku ma Kanu, kɔ ɲalasɛrne mes mɔpɔɲ mme mɛntasɛrne ɲa mɔ: Mɛcɛm-cɛmɲɛ mɛlarɛm, kəsɔtɔ ka daka kɔ mɛfan mobotu ma doru, ɲa ɲafɔsɔɲ yokom yololu. 15 Mɛɲgbɛn mme meyi antɔf ɲɔtɔt mɔ, afum ɲɔ, aɲɛ ɲaɲcɛɲkɛlɛ toloku abɛkɛc ɲɔtɔt ɲosoku, ɲamɛɲkɛrne ti, ɲacɛmɛ ti darɛɲ mɔ, ɲa ɲaɲsɔɲ yokom yɔtɔt.»

Capafɔ ca lamp
(Mk 4:21-25)

16 «Nwɛ o nwɛ ɔfɔmot lamp a pɛkufun di kalonji, ɔfɔsɔ-bɛrsɛnɛ di kɛfɛɲc dɛntɔf; mba ɛndɛt di kɛdɛt dɛm, nte tɔɲsɔɲɛ aɲɛ ɲambɛrɛ dukɛlɔ mɔ, ɲanɛɲkɲɛ pɔwɔɲkɛra. 17 Mɲɛ o mɲɛ pɛmɛɲkɛnɛ, antam pi kɛnɛɲk. Nte o nte tɔɲgbɔpɛnɛ mɔ, antam ti kɛcɛrɛ, towur tɛfɛntɛrɛ pɔwɔɲkɛra. 18 Nɛkɛmbɛrnɛ tɔkɔ nɛɲcɛɲkɛl mɔ; bawo andekɔ-bɛrɛnɛ akɔ ɲayɔ mɔ; pabelɛr akɔ ɲantɔyɔ mɔ ali pɔkɔ ɲaɲgbɛkɛr mɛra kɛyɔnɛ paɲan mɔ.»

Iya kɔ awɛɲc a Yesu
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

* **8:13** «kɛntɛntɛl», «ntɛntɛl» = «kɛcɔɲc», «ɲcɔɲc»

19 Kò iya ka Yesu kò awenɔc ɔn nɔander nɔabɔp kò, mba nɔanɔc-tam fe kəlɔtərne kò nte afum nɔala mɔ. 20 K'anɔkò paloku kò ti: «Iya kam kò awenɔc'ɔm aɔna nɔayi nde doru, mən' ɔ nɔafan kənənɔk.» 21 Kò Yesu oloku: «Iya kem kò awenɔc'im aɔna, nɔayɔne aɔne nɔanɔcənɔkəl toloku ta Kanu nɔacəme sɔ ti darən mɔ.»

Yesu kəcəmbəɔs kən afef nɔpɔn

(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

22 Dəsək dəlɔma kò Yesu embekε debil kò acɔpse ɔn darən. K'oloku nɔa: «Pacali ntende kəba mokuru.» Kò nɔanɔkò. 23 Nɔayi kəcali, kò Yesu endirərne. Kò afef nɔpɔn nɔeyefe kəwur dəkəba kò abil nɔefan kəkale, kò nɔayi dəpəwey-wey. 24 Kò acɔpse ɔn darən nɔander nɔatimi kò, nɔac-kule-kule: «Wətəkse! Wətəkse! Kəfi kò sənder!» Nte entime mɔ, k'eyefe kəgbən-gbənər afef, kò yam yɔpɔn yəkò yenayefe mɔ, kò yesak few. Kò pəyɔ yen, ali tes aɔc-ne fe sɔ. 25 Kò Yesu eyif nɔa: «Deke kəlan konu kəyi-ε?» Nte nɔanese a kò cusu cəwos nɔa mɔ, kò nɔayifene: «Anɔ ɔfɔ wəkawe? Wəkawe enɔgbən-gbənər ali afef kò yam, yecəme sɔ tefan tən darən!»

Yesu kətaməs ka fum nwe yənɔk yelεc yenacəme darən mɔ

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

26 Kò Yesu ɔnɔkò pənənɔk yecic yəlɔma nde atɔf nɔa Kadara, nde pəntefərəne kò Kalile mɔ. 27 Nte Yesu ontɔr dəntɔf mɔ, k'ənənɔk fum wəlɔma wəka dare dadəkò fər yən kirin, nwe yənɔk yelεc yelərəm yenacəme darən mɔ. Kəyefe nte pənawon mɔ, enɔc-berne fe duma, enayɔ fe kəlɔ kəyi, mēne pəyi nde aɔnwupene mɔ. 28 Nte fum nwe enənɔk Yesu mɔ, kò nɔnɔk nɔelεc nɔɔsɔne kò kəkule-kule, k'entempene

Yesu wɛcɛk dɛntɔf, k'oloku pɛpɔŋ: «Cɛke cɔ mɛfanɔr'im-ɛ, Yesu, Wan ka Kanu Wɔbɛ wɛka darenɔ? Iletsɛn'am ta mɛtɔrɛs'im!» ²⁹ Bawo Yesu oŋc-loku ŋɔŋk ŋɛlɛc nɛɛ ŋɛnabɛrɛ fum wɛkako dɛris pɛwɔn mɔ kɛwɔr. Gbekce yɔ aŋc-kotɔrɛnɛ fum wɛkawɛ dɛkɛcɛk kɔ afɛc ŋɔpɔŋ, mba oŋc-cɔpu gbekce yayɔkɔ, ŋɔŋk ŋɛlɛc ŋɔsole kɔ ŋɛkekɛrɛ nde dɛtɛgbɛrɛ. ³⁰ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Cɛke cɔ aŋw'am-ɛ?» Kɔ fum nwe oloku Yesu: «Ina aŋwe «Pɛlarɛm.»» Bawo yɔŋk yɛlɛc yɛlarɛm yɛnacɛmɛ kɔ darɛŋ. ³¹ Kɔ yɔŋk yɛlɛc nyɛ yɛletsɛnɛ Yesu kɛsak yi, ta pɛsɔŋɛ yi kɛwɔr yɔkɔ dɛpɛcɛca. ³² Awa, ŋanabɔlɛnɛ fɛ sɔp yɛlarɛm yɔlɔma nyɛ yɔŋc-sɔmɛt dɛndo tɔrɔ kɛron mɔ. Kɔ yɔŋk yɛlɛc yontola Yesu kɛwɔsɛ ka kɛbɛrɛ ka dɛsɔp nyɛ, kɔ Yesu owɔsɛ yi. ³³ Kɔ yɔŋk yɛlɛc yolukus fum nwe dɛris, kɔ yɔŋkɔ yɛmbɛrɛ dɛsɔp. Kɔ sɔp nyɛ fɛp yontɔr kɛyɛfɛ dɛtɔrɔ, kɔ yɔŋkɔ yɔtor dɛkɛba, kɔ yɛŋgbɛtɔsɛ, kɔ yɛfis-fis fɛp. ³⁴ Ntɛ afum aŋɛ ŋaŋc-kɛk sɔp nyɛ ŋanɔŋk ti mɔ, kɔ ŋayɛksɛ kɔ ŋaŋkɔ ŋaloku ti dare danɔŋ kɔ aka sɛdare sɛkɛsɛk. ³⁵ Kɔ afum ŋander kɛmɔmɛn tɔkɔ tɛnacɛpɛr di mɔ. Kɔ ŋander nnɔ Yesu eyi mɔ, kɔ ŋambɔp fum wɛkɔ yɔŋk yɛlɛc yɛnalukus darɛŋ mɔ, pɛndɛ Yesu dɛntɔf, pɛbɛrnɛ yamos pɛc-yɔ mes bel-bel, kɔ afum aŋɛ ŋanader kɛmɔmɛn mɔ ŋanɛsɛ. ³⁶ Afum akɔ ŋananɔŋk mes mamɛkɔ mɛnacɛpɛr mɔ, ŋalɔmɛr akɔ ŋanader kɛmɔmɛn tɔkɔ anayac kɔ mɔ. ³⁷ Kɔ afum a atɔf ŋa Kadara fɛp ŋaloku Yesu a pɛyɛfɛ ndaranɔŋ pɛkɔ, bawo ŋananɔŋkanɛ kɛnɛsɛ. Kɔ Yesu ɛmbɛrɛ debil k'olukus. ³⁸ Fum wɛkɔ Yesu ɛnalukɛ yɔŋk yɛlɛc darɛŋ mɔ, ɛletsɛnɛ Yesu a pɛtam kɛcɛ kɔ pɛyi kɔ dɛntɔf. Mba kɔ Yesu ombupɛrɛ kɔ pɛc-loku:

39 «Məlukus nnə ndaram. Məkə məc-loku afum təkə Kanu kəyən'am mə fəp.» Kə fum nwe ɔŋkə pələku dare disre fəp mes məkə Yesu enayəne kə mə.

Wan wəran wəka Sayirus, kə wəran wəka enagbuɣene yamos ya Yesu mə (Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

40 Yesu kəlukus kən, kə afum ɲaŋkə ɲafayne kə, bawo fəp fəŋc-kar kə. 41 Kə fum wələma, pəc-we kə Sayirus, nwe enayəne wəbe wəka **dəkəcpəs** mə, owur nde pəc-der. Kə Sayirus efəntərə dəntəf, k'osumpər Yesu wəcək, pəc-letsene kə kəwose kəder ka kələ kən. 42 Bawo enayə wan wəran wəkin gbəŋ, nwe enasətə meren wəco kə mərəŋ mə, pəc-fi. Nte eyefe kəkə mə, kə kənay kəmepne kə haŋ ɲac-yaməsər kə kəŋesəm. 43 Wəran wələma enayi di, wəkəkə pəc-yak kəyefe ka meren wəco kə mərəŋ ta pəŋcəmbərəs-ε. Wəran nwe enabərse daka dən fəp nnə aten cəl ɲayi mə, nte təŋsəŋe pataməs kə mə. Mba ali fum enatam fe kətaməs kə. 44 Kə wəran nwe ələtərne Yesu tadarəŋ, k'əŋgbuɣene dobol da duma dən. Gbəŋcana babəkə kə kəwur mecir kaŋkə kənayi kə mə kəsake. 45 Kə Yesu eyif: «Anə og-buɣen'em-ε?» Nte afum fəp ɲambupərə ti mə, kə Piyer oloku: «Wətəkse afum ɲaŋkel'am waca nwe fəp!» 46 Kə Yesu oloku: «Fum wələma ɔŋgbuɣen'em, bawo ɲcərə a fənəntər fələma fəwur'im dərɪs.» 47 Nte wəran nwe ɛŋcərə a Yesu ɛŋcərə fə fum ɔŋgbuɣene kə mə, k'ender pəc-yikce, k'entempene Yesu wəcək dəntəf. K'oloku afum fəp fər kirin tes təkə tenasəŋe kə kəgbuɣene ka duma da Yesu mə, kə təkə docu dən denatamnə gbəŋcana babəkə

mɔ. ⁴⁸ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Wan kem, kɔlan kam kɔyac'ɛm, mɛkɔnɛ abɛkɛc ɲoforu.»

⁴⁹ Yesu eyi kɛlok-loku kanjɔ, kɔ fum wɛlɔma ender kɔyɛfɛ ka ndena wɛbɛ ka **dɛkɛcɛpɛs** da dare, k'ender pɛloku: «Wan kam efi, ali mɛntɔrɛs fɛ sɔ wɛtɛksɛ kɛkɔ di.» ⁵⁰ Mba Yesu ɛnane fum nwe kɛloku ka wɛbɛ wɛka **dɛkɛcɛpɛs** defi da wan kɔn, k'oloku wɛbɛ nwe: «Ta mɛnesɛ! Mɛlanj gbɛcɛrɛm, wan kam ɛntamne.» ⁵¹ Ntɛ ɲalukus dɛkɛr mɔ, Yesu owosɛ fɛ fum kɛbɛrɛ kɔ nkɔn mɛnɛ Piyɛr, Saɲ, Sak, wan wɛran nwe kas kɔ kɛrɛ gbɛcɛrɛm, ɲɔ ɛnawosɛ kɛbɛrɛ nnɔ wan wɛran wɛfi nwe eyi mɔ. ⁵² Kɔ afum fɛp ɲambok ɲac-lɔm pɛcuɔ paɲan tetɔn. Kɔ Yesu oloku: «Ta nɛbok! Efi fɛ, kɛdirɛ k'endɛ.» ⁵³ Kɔ afum ɲayɛfɛ kɛselɛr Yesu, bawo afum aɲɛ ɲanacɛrɛ a wan wɛran nwe efi. ⁵⁴ Kɔ Yesu osumpɛr wan wɛran nwe kɛca, k'olokɛ dim dɔpɔɲ: «Wɛyɛcɛra, mɛyɛfɛ!» ⁵⁵ Kɔ amera ɲɔn ɲender kɔ, gbɛɲcana babɔkɔ k'eyɛfɛ, kɔ Yesu oloku a pasɔɲ kɔ yeri. ⁵⁶ Kɔ cusu cɛwos akombɛra aka wan wɛran nwe, kɔ Yesu oloku ɲa a ta ɲalɔmɛr nwe o nwe nte tɛɲcɛpɛr mɔ.

9

*Yesu osom acɛpsɛ ɔn darɔɲ wɛco kɔ mɛrɔɲ
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Kɔ Yesu ewe Asom ɔn aɲɛ wɛco kɔ mɛrɔɲ, k'ɔsɔɲ ɲa fɛnɔntɛr kɔ kɛtam ka kɛbelɛs yɔɲk yɛlɛc fɛp, kɛlɛkɛnɛ kɛtam ka kɛtamɛs ka docu. ² Kɔ Yesu osom ɲa kɛkɔ-dɛɲk **dɛbɛ da Kanu**, kɔ kɛtamɛs ka docu. ³ K'oloku ɲa: «Ta nɛtɔmpɛrɛnɛ daka o daka teta dɔpɔ, ta nɛtɔmpɛr togbo, ta nɛtɔmpɛr tɔlɔba, ta nɛtɔmpɛr tocom, ta nɛtɔmpɛr pɛsam, ta nwe

o nwe pətəmpər suma mērəŋ. ⁴ Nnə o nnə aŋkə-baŋ'un waca mērəŋ mə, nəyi di, difə nəndekə-wur a nəsumpər dəpə donu kəkə. ⁵ Nnə o nnə afum ŋantəkə-wos'on kəyi mə, kə nəndewur dare dadəkə-ε, nəkoŋ-kəŋ wεcək wonu, itə endeyəne sede nnə ŋayi mə. ⁶ Kə asom aŋε ŋawur ŋac-kət sədare; ŋac-dəŋk toloku tətət ta Kanu, ŋac-taməs acuy mofə fəp.

Pəciyanε pa Herodu

(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Nte Alkaly Herodu ene mes mmε mēŋc-cepər mə, kə pəŋciyanε kə. Bawo aləma ŋaŋc-loku a Saŋ entimε afi dacə; ⁸ aləma ŋac-loku, a Eliya eder, aləma ŋac-loku, a wədəŋk wəka Kanu wəcəkə-cəkə wələma oluksərne sə kəder. ⁹ Kə Herodu nkən oloku: «Inagbinti Saŋ domp! Anə əyənε fum wəkawε aŋloku tetən mə-ε?» Kə Herodu efaŋ kənəŋk kə.

Yesu kəsəŋε ka afum wul kəcəmət (5000) kəne mbərə

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Saŋ 6:1-14)

¹⁰ Kə asom ŋander ŋalukse Yesu təkə ŋanayə mə fəp. Kə Yesu εlek ŋa kə ŋawurnε kəsək, ntende dare da Betsayida. ¹¹ Kə afum ŋaŋcərə kəwur kəŋan kə ŋaŋcepsε ŋa darəŋ. Kə Yesu owosε ŋa kəder, k'əŋkə pəc-loku ŋa teta **dεbε da Kanu**, k'entaməs sə aŋε ŋanatə-tamne mə. ¹² Nte dec dəyεfε kəkale mə, kə Asom ən ŋalətərne kə ŋac-loku: «Məyə oŋ məsak afum akaŋε ŋakə ŋatən dəkədirε kə yeri nde sədare nse səŋkel nnə mə; bawo dətegbərə ayi wəkawε.» ¹³ Kə Yesu oloku ŋa: «Nəna nəsəŋ ŋa yeri.» Kə Asom ən ŋaloku kə: «Cəcom kəcəmət kə lop mērəŋ

gbəcərəm yə səyɔ, məfan ɔŋ a səkə səwayɛ kənay kanjɛ yeri ba?» ¹⁴ Mba afum aŋɛ ɲaŋc-bəp afum wul kəcəmət (5000). Kə Yesu oloku Asom ɔn: «Nəyɔ ɲa ɲalɔŋkanɛ afum 50-50.» ¹⁵ Kə asom ɔn ɲayɔ təkə Yesu ɛnaloku ɲa kəyɔ mə, kə ɲandəs ɲa fəp. ¹⁶ Kə Yesu ɛlek cəcom nɛɛ kəcəmət kə lop nyɛ mɛrəŋ, k'eyekti fər dareŋc, k'ontolanɛ yeri nyɛ nnə Kanu kəyi mə. Kə tɛyɛfɛ dənda k'entipi yeri nyɛ a k'endesɔŋəs yi aɛpɛsɛ a ɲayerəs kənay kanjɔ. ¹⁷ Kə afum akakə fəp ɲandi yeri nyɛ kə ɲanɛmbərəɛ. Ntɛ anawɛtəs yeri yɛləpəs nyɛ mə, yɛnayɔ cəfala wəco kə mɛrəŋ.

*Piyɛr oloku a Yesu ɔyɔnɛ nwe Kanu kəyɛk-yɛk mə
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)*

¹⁸ Dəsək dəlɔma Yesu **pəc-lok-lokər Kanu** taciŋa, aɛpɛsɛ ɔn darəŋ ɲalɔŋkanɛ kə kəsək. Kə Yesu eyif ɲa: «Toloku ta afum, anɔ iyɔnɛ-ɛ?» ¹⁹ K'acɛpɛsɛ ɔn darəŋ ɲaloku kə: «Ntɛ alɔma ɲaloku mə, a Saŋ wəgbət afum dərɔmun məyɔnɛ, k'alɔma ɲaloku a Eliya məyɔnɛ; alɔma a wədəŋk wəka Kanu wəcəkə-cəkə wəlɔma ɔ məyɔnɛ nwe ɛyɛfɛ afi dacɔ mə.» ²⁰ Kə Yesu eyif ɲa sɔ: «Kə cəke cɔ nənə nəŋcɛm-cɛmnɛn'em kəyɔnɛ-ɛ?» Kə Piyɛr oloku Yesu: «Wəyɛk-yɛk wəka Kanu məyɔnɛ.»

*Yesu kəcəm defi dən kə kədəyɛfɛ kən afi dacɔ
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)*

²¹ Kə Yesu entin-tin ɲa kəcənɛ ti, ta ɲaloku ti fum o fum. ²² K'ɔnɔcər a pənamar dis dələl Wan ka fum bel-bel; abeki, alɔŋnɛ apəŋ kə atəksɛ sariyɛ ɲabeləs kə; padif kə; pəyɛfɛ defi tataka tən ta maas.

²³ K'oloku afum fəp ntɛ: «Kə fum ɛfan kəcɛps'em-ɛ, wəkayɛ pəsak kəcɛm-cɛmnɛ tetən ta sərka, wəkayɛ pəwɔsɛ kəsak məfan mən pəwɔsɛ kətərə han pəfi

* *dəsək o dəsək, pəcəm'em darəḡ.* ²⁴ Bawo, nwe o nwe efan kəyac kəyi doru kən mə, kəḡsalpər kə; mba nwe o nwe ɔ kiyi kən doru kəsəlpər kə tetem mə, eyac ki. ²⁵ Ake təyɔ fum kəsətə kən doru dandε fəp-ε, kə pəyənε fə wəkayi eyi kəgbalənε kə pəyənε fε ti wəkayi pəc-ləsərnε-ε? ²⁶ Nwe o nwe elapərn'em kə moloku mem, Wan ka fum endekə-sədamnε-wosε kəyac mənə wəkayi k'endeder **pəmot pa pələl pa dεbε** da Papa-ε, kə mələkεε mecempi. ²⁷ Ic-loku nu kançe: Afum akin akin ḡayi nnə kəfo kançe anḡ ḡantədewak defi ta ḡantanəḡk **dεbε da Kanu** mə.»

Piyer, Saḡ kə Sak ḡanəḡk Yesu pəyi pəmotu pa debeki da Kanu disrε
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Ntε Yesu oloku moloku maməkə mə, kə mata camət-maas mençepər, k'ələk Piyer, Saḡ kə Sak, kə ḡampe tərɔ kəronḡ **kəkə-lok-lokər Kanu**. ²⁹ Yesu eyi kəsali, kə kəro kən kəsəkpər, kə yamos yən yenəḡkanε kəferε yoc-motər-motər. ³⁰ Pəwon fε kə afum mērəḡ ḡayεfε kələk-loku kə nkən: Musa kə Eliya ḡanayi, ³¹ anḡ anç-nəḡk **pəmot pa pələl pa debeki da Kanu** disrε mə. ḡac-loku Yesu kəkə kən nkε kəḡkəyi Yerusalem mə. ³² Tətəḡnε Piyer k'asol ən ḡac-dire pəpəḡ; nte ḡantime mə, kə ḡanəḡk Yesu pəmot pa debeki da Kanu disrε, kə afum mērəḡ akə ḡanacəme kə nkən mə. ³³ Təm nte afum akəkə mērəḡ ḡanç-gbeyenε kə Yesu mə, kə Piyer oloku kə: «Wətəkse pəntese su kiyi ka nnə. Səcəmbər **cəbal cəcpe-cəpe** maas, ḡin ḡam, ḡin ḡa Musa, kə ḡin ḡa Eliya.» Piyer enacərə fε nte oḡc-loku mə. ³⁴ Ntε

* **9:23** «kəḡbaḡnε kətək ka ḡbεke kən» = ti disrε: «kəwosε kəsəḡnε defi dəsək o dəsək pəmə təkə Yesu enayɔ ti mə.»

oŋc-loku tatəkə mə, kə kəp kənder kəgbəpərne ɲa kə kənesə kəsumpər aɕepse a Yesu darəŋ nte ɲananəŋk kəp kaŋkə kəc-der kəgbəpərne ɲa mə. ³⁵ Kə dim dowur kəp kaŋkə disre, doc-loku: «Wəkawe ɔyone wan kem, nkən iyek-yek: Nəcəŋkəl kə!» ³⁶ Nte ane dim dadəkə mə, k'anəŋk Yesu pəcamə sona. K'acepse a Yesu darəŋ ɲaŋcaŋk ali fum enaloku fe sɔ wəkos təloma nte enəŋk mə mata maməkə.

Yesu kətaməs ka wan nwe ɲəŋk ɲelɛc ɲenatonɲkulu-tonɲkulu

(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

³⁷ Dɔckəsək nte ɲantor kəyefe dətərə mə, kə afum alarəm ɲander kədefayne Yesu. ³⁸ Kə fum wəloma oŋkulərne kənay kaŋkə daco: «Wətəksɛ ilɛtsɛn'am məməmən wan kem, bawo wəkin wəkawe gbəŋ iyə. ³⁹ ɲəŋk ɲelɛc ɲəloma ɲembere kə, kə ɲəsəŋe kə kəkule-kule gbəŋcana babəkə, kə ɲeyikəc kə pəpəŋ, kə ɲəsəŋe kə kəfoc kəwur kə dəkusu; kə ɲələləs kə dis, a kə ɲendesak kə. ⁴⁰ Ilɛtsɛne aɕepse-am darəŋ kəbeləs ka ɲi, mba ɲantam fe ti.» ⁴¹ Kə Yesu oŋkulərne: «Nəna afum alɛc a tɛm tantɛ, atələŋ Kanu, tɛm cəke tɔ pəmar sɔ iyi kə nəna-ɛ? Tɛm cəke tɔ pəmar sɔ itəmpər te tonu-ɛ? Məkere wan kam nnə.» ⁴² Nte wan wəkakə oŋc-lətərne Yesu mə, kə ɲəŋk ɲeŋbal kə dəntəf kə ɲeyikəc kə pəpəŋ. Mba kə Yesu eŋgbəŋ-gbəŋər ɲəŋk ɲelɛc ɲaŋkə, k'ɛntaməs wan wəkakə, k'əsəŋ kə kas. ⁴³ Kə cusu cəwos afum fəp kənəŋk ka fənəntər fəpəŋ fa Kanu.

Yesu kəgbəkəre kən kəloku defi dən

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Nte mes maməkə Yesu oŋc-yə mə mec-ciyene afum mə, k'oloku aɕepse ən darəŋ: ⁴⁴ «Nəna

nəsu ləŋəs, nəcəŋkəl bel-bel moloku mamə: Kəber k'ander Wan ka fum afum dəwaca. ⁴⁵ Mba acəpse ɔn darəŋ ŋanacəre fe tedisre ta toloku tatəko ɔŋc-loku mə; tənagbɔpne ŋa, nte təŋsəŋe ta ŋaŋcəre ti mə. Kə ŋanese kəyifət kə tedisre ta toloku tatəko.

Ano ecepər nu fəp-ε?

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ K'acəpse ɔn darəŋ ŋayefe kəyifətene nte təŋsəŋe ŋacəre nwe eŋcepər ŋa dəkəcəme mə. ⁴⁷ Yesu nwe enacəre məcem-cəmnne mmə meyi ŋa dəcor mə, elek wan wəfet wəkin, k'əŋcəmbərərne kə. ⁴⁸ Kə Yesu oloku ŋa: «Nwe o nwe ebaŋ wan wəkawe kəbaŋ kətət tetem, embaŋ'im ina sərka pətət; nwe o nwe ebaŋ'im, embaŋ wəkə osom'im mə. Bawo fum wəkə eŋcəmbərne dəkəcəme defet mə, ɔyɔne wəkə eŋcepər nu fəp.»

Nwe ɔntəc'am mə, efaŋ'am

(Mk 9:38-40)

⁴⁹ Kə Saŋ elek moloku k'oloku: «Wətəksə sənənəŋk fum wələma pəc-beləse yəŋk yelec tewe tam; kə səfaŋ kəmənə kə, bawo wəkayi eŋcəme f'am darəŋ pəmɔ səna.» ⁵⁰ Kə Yesu oloku kə: «Ta nəmənə kə ti; bawo fum nwe ɔntəc'am mə, efaŋ'am.»

Dare dələma da Samari kəfati kəbaŋ ka Yesu

⁵¹ Nte dəsək dəlek da Yesu doru dəŋc-lətəs mə, k'olokune a mənə pəkə Yerusalem gbəs. ⁵² K'osom afum aləma ŋayi kə kirin. Kə akakə ŋayi kirin kə ŋaŋkə ŋabəp dare da Samari dələma, nte təŋsəŋe ŋalompəsne nte kə mə. ⁵³ Mba kə aka dare dadəkə ŋafati kəbaŋ kə, bawo Yerusalem ŋaŋc-kə. ⁵⁴ Nte afum aŋe ŋanəŋk ti mə, acəpse a Yesu darəŋ, Saŋ

kɔ Sak ŋaloku: «Wətəksɛ, məfanj səloku nɛɲɔ dotor kəyɛfɛ dəkəm dɛləsər ŋa?» ⁵⁵ Kɔ Yesu ɛŋkafələ k'ɛntɛfərnɛ ŋa, k'ɛgbəŋ-gbəŋər ŋa. ⁵⁶ Kɔ ŋayɛfɛ kɔ ŋaŋkɔ dare dələma.

Aŋɛ ŋafanj kəcəmə Yesu darəŋ mə
(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Ntɛ ŋanayi dɔpɔ kəkɔ mə, kɔ fum wələma oloku kɔ: «Iŋcəm'am darəŋ nnɔ o nnɔ mənjkɔ mə.» ⁵⁸ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Yeterer yɔyɔ bi kɔ bɛmp yɔyɔ wələ wa yi; mba Wan ka fum yɔyɔ fɛ nnɔ ɛntam kəboc domp mə.» ⁵⁹ Kɔ Yesu oloku fum wələma: «Məcəm'em darəŋ.» Kɔ fum wəkakɔ oloku kɔ: «Wətəksɛ, məwos'em kərəsna ikɔ iwup papa kem.» ⁶⁰ Kɔ Yesu oloku fum wəkakɔ: «Məsak afi ŋawup afi; kɔ mənə, məkɔ mədənjk **dɛbɛ da Kanu.**»

⁶¹ Kɔ fum wələma oloku: «Kəcəm'am k'inder darəŋ Wəbɛ, mba məkar ikɔ kərəsna ilembərnɛ aka kələ kem disrɛ.» ⁶² Kɔ Yesu oloku kɔ: «Nwɛ o nwɛ edebiftɛ cənə a wəkayi pəc-məmən tadarəŋ, entesɛ fɛ kədənjk ka **dɛbɛ da Kanu.**»†

10

Kəsom ka acɛpsɛ darəŋ 72
(Mt 10:7-16)

¹ Ntɛ tatɔkɔ tɛŋcɛpər mə, kɔ Wəbɛ ɛyɛk-yɛk sɔ afum 72 aləma, k'osom ŋa mɛrəŋ mɛrəŋ ŋayi kɔ tekirinj kəkɔt ka sədare kɔ mofɔ fəp mmɛ pənamar kɔ kəkɔ mə. ² K'oloku ŋa: «Dale dɛtɛl dɛmbɛk, mba atɛl ŋampicɛ. Nələtsɛnɛ wəka dale dɛtɛl dandɛ, pəsak atɛl ŋadɛ ŋatɛl dale dən. ³ Awa! Nəkɔ, isak'un

† **9:62** «entesɛ fɛ kədənjk ka dɛbɛ da Kanu» kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, «ɛmar fɛ dɛbɛ da Kanu.»

nəkə pəmə nte anşak ηkesiya calma dacə mə. ⁴ Ta nətəmpərəne pəsam pa delek, ta nətəmpərəne ləba, ta nətəmpərəne cəfta, ta nəyifene sə kə fum o fum dəpə. ⁵ Kələ nke o nke nəndekə-bere mə, nəkule kəresna: «Kanu kəberse pəforu kələ kaŋkə!» ⁶ Kə pəyənə, fum wəka pəforu eyi kələ kaŋkə-ε, pəforu ponu peŋyi kə kəron; kə pəyənə fe ti-ε, pəforu papəkə poluksərn'on. ⁷ Nəyi kələ kaŋkə, nədi yeri, nəmun domun da kələ kaŋkə; bawo pəmar pasəŋ wəbəc kəway kən. Ta nəc-cal-cali wələ de! ⁸ Dare nde o nde nəberε a pabaŋ'un mə, nədi yeri yəkə anşəŋ'un mə. ⁹ Nətaməs acuy akə ηayi di mə, nəloku ηa: «**dεbε da Kanu** dələtərn'on.» ¹⁰ Dare nde o nde nəkə ta ambaŋ'un mə, nəkə nde aban̄ka ηaŋan nəloku: ¹¹ «Səŋkoŋər'un kəbof ka dare donu ali nke kəsoptε su dəwεcək mə, səluks'on ki; nətam kəcərə a **dεbε da Kanu** dələtərne.» ¹² Ic-lok'un a dəsək dadəkə, təyənə andeyə dare dadəkə mə, tendeyenk tecepər ta Sodom.»

Sədare nse səfati kəlaŋ mə
(Mt 11:20-24)

¹³ «Pələcər'əm mənə dare da Korasin! Pələcər'əm mənə, dare da Betsayida! Bawo **mes mεwεy-wεy mmε Kanu kəmməntər** ayə nnə ndoronu mə, m' anayə sədare sa Tir kə Sidəŋ-ε, kə ηanasəkpər mera pəwon, ηacəme pələmpu darəŋ, ηabərne yamos yaŋan ya kəbal, ηandε ηaməŋcne! ¹⁴ Itə endəsəŋε dəsək da kiti ka Kanu dadəkə, pəfədeyenkər Tir kə Sidəŋ pəmə nənə. ¹⁵ Kə mənə, dare da Kapərnayum, məŋcəm-cəmne a andekə-pen'am haŋ dareŋc? Ala! Andekə-tor'am dəntəf haŋ nnə afum afi ηayi mə. ¹⁶ Nwε eŋcəŋkəl'un mə,

eɲcəɲkəl'im. Kɔ nwe eɲwenəs'un mə, ewenəs'im, k'ewenəs wəkɔ osom'im mə.»

Kəlukus ka acepse darəɲ 72

¹⁷ Kɔ afum 72 aɲe anasom mə ɲalukus pəbotu disre kɔ ɲaloku: «Wəbe! Ali yəɲk yelec fəp yenayi su dəntəf tewe tam.» ¹⁸ K'oloku ɲa: «Indenanəɲk Sentani kətempene kəyefe darenɟ pəmɔ təkɔ pəɲmot mə. ¹⁹ Nəcəɲkəl: Isəɲ'un kətam kəkət ka bok kɔ mekəleɲcər kəron kələkene fənəntər fa ater anu fəp, daka o daka dɔfətam kəyams'on ti. ²⁰ Mba ta pəbət'un nte yəɲk yelec yeyi nu dəntəf mə, mba pəbət'un nte aɲcic mewe monu nde darenɟ, ndena Kanu mə.»

Pəbotu pa Yesu

(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tenatəɲne, **Amera Nəcempɪ ɲa Kanu** ɲəsəɲe pənaɲkane kəbət Yesu, k'oloku: «ɲyek-yekəs'am, Papa, Wəbe wəka darenɟ kɔ dəntəf, nte məmənəkər abeki kɔ asoku səbomp mes mame, a kɔ məmentər mi awut afet mə. Ey, Papa, bawo tatəkɔ tɔ məfan ti. ²² Ic-lok'un a Papa kem ember'im ca fəp dəwaca. Nwe o nwe eɲcərə fe nwe əyənə Wan mə, kɔ pəntəyənə Papa-e; nwe o nwe eɲcərə fe sɔ nwe əyənə Papa mə, kɔ pəntəyənə Wan-e, kɔ afum akɔ Wan eɲfan kəloku ti mə.»

²³ Kɔ Yesu eɲkafəle k'entefərne acepse ən darəɲ, k'eyel dim, pəc-loku ɲa: «Pəmbət fər yəkɔ yeɲnəɲk məkɔ nəyi kənəɲk mə! ²⁴ Bawo adəɲk a Kanu kɔ abe a tɔf yelarəm ɲanafan kənəɲk mme nəyi kənəɲk mə, mba ɲananəɲk fe mi; ɲanafan kəne mme nəyi kəne mə, mba ɲanane fe mi.

Capafɔ ca wəSamarɪ wətət

25 Kɔ wətəkse sariye wəlɔma eyefe k'oloku Yesu, nte efan kəcəpe kɔ towul mə. K'eyif Yesu: «Wəbe, cəke cɔ pəmar iyɔ kəsɔtɔ ka kəyi wəyeŋ katina-ε?»

26 Kɔ Yesu eyif kɔ: «Cəke cɔ aŋcic nde buk ba sariye-ε? Cəke cɔ mənkarəŋ bi disre-ε?»

27 Kɔ fum nwe oloku Yesu: «Pəmar məbətərə Wəbe Kanu abəkəc ŋam fəp, amera ŋam fəp, fənəntər fam fəp, kɔ kəsək kam domp fəp. Kɔ telip-ε, məbətər wəŋc'am pəmə təkɔ məmbətərne mənə sərka mə.»

28 Kɔ Yesu oloku kɔ: «Məloku ti bel-bel, məyɔ tatəkɔ nte tənşəŋ'am kəyi wəyeŋ katina mə.»

29 Mba nte wəbe wəka sariye nwe efan kəmentər dolompu dən mə, k'eyif Yesu: «Anɔ ɔyɔne wəŋc'im-ε?»

30 Kɔ Yesu əŋgbəkərə moloku k'oloku: «Fum wəlɔma enayefe Yerusalem pəc-kɔ Yeriko. Kɔ afum wəkakɔ əŋkɔ pəberε afum alec dacɔ, kɔ afum alec akakɔ ŋambəŋər kɔ daka dəkɔ enatəmpər mə fəp, kɔ ŋasut kɔ haŋ pəc-but kəfi, kɔ ŋasumpər dəpɔ kɔ ŋəŋkɔ.

31 Kɔ tosurene wəlɔŋne wəlɔma osolne sɔ dəpɔ dɪn dadəkɔ; nte wəlɔŋne nwe enəŋk fum wəkɔ anasut mə, k'əŋcepər dəpɔ ntende pəbɔle kɔ.

32 Kɔ wəLewy wəlɔma ender sɔ kəfo kin kəŋkɔ; kɔ wəkakɔ sɔ enəŋk fum nwe, kɔ nkən sɔ encepər ntende pəbɔle kɔ.

33 Kɔ wəSamarı wəlɔma nwe əŋc-kɔ delek mə, ender pəbəp fum wəkawε nte enəŋk kɔ mə, kɔ nənɔfər deyı kɔ.

34 Kɔ wəSamarı nwe ɔlətərne fum nwe, k'olonjər ruŋc yən member, k'əmbəy yi moro; k'esektər yi. Kɔ wəSamarı nwe elək fum wəkakɔ k'endenj kɔ pəkətene pən kəronj, k'əŋkekərə kɔ karwanşε kəlɔma, k'əŋkɔ pəboc kɔ di, k'əŋcəme tetən.

35 Dəckəsək kɔ wəSamarı nwe owure gbəleŋ merəŋ ba pəsam, k'əsəŋ bi wəka karwanşε. K'oloku kɔ: «Məgbəkərə kɔ, mpe o mpe mendesəŋ kɔ mə, indeluks'am pi dəkəlukus dem.»

³⁶ Kɔ Yesu ɔnɔcɛr: «Afum akanɛ maas daco ɔnɔ ɔ mɛna mɛnjɛm-cɛmnɛ kɛyɔnɛ ka wɛnjɛ ka fum wɛkɔ afum alɛc ɲanasut mɔ?» ³⁷ Kɔ wɔbɛ wɛka sariyɛ nwe oloku: «Nwe ɛnamentɛr kɔ amera ɲobotu mɔ.» Kɔ Yesu oloku wɔbɛ wɛka sariyɛ nwe: «Awa, mɛna sɔ mɛkɔ mɛyɔ tatɔkɔ.»

Yesu ndena Marta kɔ Mari

³⁸ Yesu ɲayi dɔpɔ kɛkɔ kɔ acɛpsɛ ɔn darɛɲ, kɔ ɲambɛrɛ dare dɔlɔma, kɔ wɛran wɛlɔma pac-we kɔ Marta, ɛmbaɲ kɔ ndɛ ndɔrɔn. ³⁹ Marta ɛnayo wɛnjɛ wɛran wɛlɔma nwe aɲc-we Mari mɔ, kɔ wɛnjɛ nwe ɔɲkɔ pɛndɛ Wɔbɛ dɛntɔf, pɛc-cɛɲkɛl moloku mɔn. ⁴⁰ Marta nkɔn pɛsumpɛr yɛbɛc yɛlarɛm. Kɔ Marta ender pɛloku Yesu: «Wɔbɛ tɔfɔtɔrɛs'ɛm tantɛ wɛnjɛ'im wɛran endɛ pɛnd'am dɛntɔf pɛsakɛr'ɛm yɛbɛc yayɛ sona mɔ? Mɛloku kɔ pɛdɛ pɛmar'im.» ⁴¹ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Marta, Marta! Mɛyi kɛɛm-cɛmnɛ kɔ kɛsimɛ teta mes mɛlarɛm. ⁴² Mba tes tin gbɔɲ tɔyɔ dɛkɛcɛmɛ. Mari ɛlɛk da pɛntɛsɛ mɔ, afɔsɔ-baɲɛr kɔ dɛnda.»

11

Yesu kɔ sali

(Mt 6:9-13; 7:7-11)

¹ Dɔsɔk dɔlɔma Yesu **pɛc-lok-lokɛr Kanu** kɛfo kɛlɔma. Ntɛ elip mɔ, kɔ wɛɛpsɛ kɔn darɛɲ wɛlɔma eyif kɔ: «Wɛtɛkɛ, mɛtɛkɛ su kɛlok-lokɛr Kanu, pɛmɔ tɔkɔ Saɲ ɛnatɛkɛ acɛpsɛ ɔn darɛɲ kɛlok-lokɛr Kanu mɔ.» ² Kɔ Yesu oloku ɲa: «Kɔ nɛndɛ kɛc-lok-lokɛr Kanu-ɛ, nɛloku:
Papa!
Pacɛrɛ decɛmpi da tewɛ tam;
Dɛbɛ dam dɛdɛr!

³ Məc-səŋ su dəsək o dəsək kəcɔm kosu ka dəsək;

⁴ Məŋaŋnɛnɛ su kiciya kosu!

Awa, səna sə, səŋaŋnɛnɛ nwe o nwe eŋciyanɛ su mə. Ta məsak su səcɛm-cɛmnɛ kəciya.»

⁵ Kɔ Yesu oloku ŋa sə: «Anɔ ɛntam kəyɔ wəkɔs wəkin nu dacɔ, nwe ɛŋyɛfɛ cɛk-cɛk pəkɔ pəbəp wanapa kən nde ndərən pəc-loku kɔ: <Wanapa məbər'im cəcom maas, ⁶ bawo wəbət kem wəlɔma edər nde nderem cɛk-cɛk caŋcɛ, mba ali paka iyɔ fɛ mɛpɛ iŋsəŋ kə pədi mə.> ⁷ Kɔ wanapa kən wəkakɔ, eyi dukəlɔ mə oloku kɔ: <Ta mətərs'im! Aŋgbət kumba, səfəntərə kə awut'em, ifətam kəyɛfɛ isəŋ'am cəcom,> ⁸ ic-lok'un ti: Ali pəyɔnɛ fɔ əfəyɛfɛ pəsəŋ kə ci bawo wanapa kən əfɔ, endeyɛfɛ pəsəŋ kə daka o daka nde efəŋ mə, bawo wanapa kən eŋgbəc gbɛs a mɛnɛ pəsəŋ kə. ⁹ Kɔ ina, ilok'un: Nətola, aŋsəŋ'un; nətɛn, nəŋnəŋk; nəsut-sut kumba, aŋgbite nu. ¹⁰ Bawo mənə nwe məntola mə, amɔc'am; mənə nwe məntɛn mə, məŋnəŋk; pagbite nwe oŋsut-sut kumba mə. ¹¹ Kas kərə kəyi nu dacɔ, nkɛ wan kən ontola kə aloɔ, pəsəŋ kə abok mə? ¹² Kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, wan kən pətola kə amɛs ŋɛgbɛŋ, nkən pəsəŋ kə tekəlɛŋcər? ¹³ Kɔ pəyɔnɛ fɔ nəna aŋɛ nələcɛ mə, nəŋcərə kəsəŋ awut anu ca yətət, ta ake tɔ Kas nkɛ kəyi nde dareŋc mə, kəŋkəsəŋ Amɛra Nɛcɛmpi ŋən aŋɛ ŋaŋwɛr kə ŋi mə!»

*Yesu kəlukuɛ moloku ma yem nyɛ anabɔŋcɛ kə mə
(Mt 12:22-30; Mk 3:22-27)*

¹⁴ Dəsək dəlɔma Yesu pəc-bɛləs ŋəŋk ŋɛləc ŋɛ ŋɛnasəŋɛ fum wəlɔma kətɔ-lok-loku mə. Ntɛ ŋəŋk ŋɛləc ŋaŋəkɔ ŋowur kə mə, kə wətɔlok-loku wəkakɔ olok-loku, kə pəŋciyanɛ afum. ¹⁵ Mba kə afum

alɔma ɲaloku: «Belsebul wəbɛ wəka yɔŋk yeɛɔ, embɛɛse yɔŋk yeɛɔ.» ¹⁶ Nte alɔma ɲafan kəsumpər kɔ dɛmoloku mɔ, kɔ ɲaloku kɔ a pəmentər **tɔyɔ tɛgbɛkər tin ntɛ ten**mentər a **Kanu kəsom kɔ mɔ.** ¹⁷ Mba nte Yesu ɛnacərə pɛcɛm-cɛmnɛ paŋan mɔ, k'oloku ɲa: «Dare ndɛ aka di ɲandeyɛfərənɛ taŋan mɔ, dɛŋlɔpsər kələcɛ. Wələ wa di wɛtɛmpɛnɛ win win. ¹⁸ Kɔ pəyɔnɛ fɔ Sentani eyi kəyɛfərənɛ kɔ nkɔn sərka-ɛ, cəkɛ cɔ dare dɔn dɛntam kətesɛ-ɛ? Bawo nəlɔku a Belsebul imbɛɛse yɔŋk yeɛɔ. ¹⁹ Kɔ pəyɔnɛ fɔ ina Yesu, Belsebul imbɛɛse yɔŋk yeɛɔ-ɛ, awut anu oŋ, anɔ ɔ ɲambɛɛse yɔŋk yeɛɔ-ɛ? Itɔ ɔsɔŋɛ nte ɲa yati ɲande kiti nu mɔ. ²⁰ Mba kɔ pəyɔnɛ fɔ fənɔntər fa Kanu fɔ imbɛɛse yɔŋk yeɛɔ-ɛ, **dɛbɛ da Kanu** dender haŋ nnɔ nəyi mɔ. ²¹ Kɔ fum wəka fənɔntər ɔntɔmpər posutnɛnɛ-ɛ, ombum daka dɔn bel-bel ta təlɔm ɔ təlɔm tenɲk di-ɛ. ²² Mba kɔ fum wələma nwe embɛk kɔ fənɔntər ender pəsut kɔ kəyɛfərənɛ pətam kɔ-ɛ, wəkakɔ embanɲər kɔ yosutənɛnɛ yɔn nyɛ ɛnalanɲ mɔ, pələk ca yɔn fəp pəyerəs. ²³ Nwe ɔntɔyi kɔ ina mɔ, enter'im; mba nwe ɔntɔlonkan'em mɔ, mənɲsaməsər'em.»

*Kəlukuɔ ka ɲɔŋk ɲɛɛɔ
(Mt 12:43-45)*

²⁴ «Nte ɲɔŋk ɲɛɛɔ ɲaŋɔkɔ ɲowur fum nwe dərɪs mɔ, ɲɔc-kɔ ɲɛc-der ɲɛc-cɛpər-cɛpər mofɔ mowosu, ɲɛc-tɛn dəkəyi. Kɔ ɲɔntɔsɔtɔ, kɔ ɲoloku: «Ilukuɔ ndɛ kələ kem nke inayɛfɛ mɔ.» ²⁵ Nte ɲolukuɔ mɔ, kɔ ɲɛbɔp kələ kanɲkɔ pafɛŋ ki, palompəs di bel-bel. ²⁶ Awa! Kɔ ɲɔŋk ɲɛɛɔ ɲaŋɔkɔ ɲɔŋkɔ, ɲɛtɛn akos aŋi yɔŋk yeɛɔ camət-mɛrɔŋ nyɛ yɛnananɲkanɛ kələcɛ yɛtas ɲi mɔ; kɔ ɲosolɛ yi kɔ yɛnder yɛcɛmɛ fum nwe

darəŋ. Awa, kə pələc pənanʒkanə fum wəkakə pətas təkə pənayi kə mə.»

Pətət posoku

²⁷ Yesu eyi kəloku moloku maməkə, kə wəran wələma oŋkulərne kənay ka afum akakə daco: «Pəbət kor nke kənakəkəs'am mə, kə mēse mme anaməsər'am mə!» ²⁸ Mba kə Yesu oŋkule: «Pəbət aŋe ŋaŋcəŋkəl toloku ta Kanu, ŋaməŋkərne ti mə!»

Kəwe ka tɔyɔ tɛgbɛkərə tɔlɔma ntɛ tɛyɛfɛ nde Kanu kəyi mə

(Mt 12:38-42)

²⁹ Nte kənay kəŋc-məpne Yesu mə, kə ŋayefɛ kəloku: «Afum a ndəkəl ŋantese fɛ; **tɔyɔ tɛgbɛkərə ntɛ tɛyɛfɛ ndena Kanu mə** tɔ ŋafəŋ kəŋəŋk; mba ali tin afəsə-mentər ŋa kə pəyɔne fɛ ta Yunusa-ɛ. ³⁰ Bawo təkə teta Yunusa tənayɔne aka Ninewe tɔyɔ tɛgbɛkərə mə, itɔ teta Wan ka fum tendesɔ-yɔne afum a tɛm tantɛ tɔyɔ tɛgbɛkərə. ³¹ Dəsək da kiti, wəbera wəka kəca kətət (kə məntɛfərne nde dec dəmpɛ mə), endetime tɛm ta kiti, pəcəme afum a ndəkəl fər kirin. Endeyemsene ŋa, bawo kəfo kəbol-bolu ka dare dələma k'ənayefɛ k'ender kəcəŋkəl kəcərə pəkət ka Sulemany. Mba fum eyi nnə nwe eŋcepər Sulemany mə! ³² Dəsək da kiti, afum aka Ninewe ŋandekə-yɛfər afum a ndəkəl ŋayemsene ŋa, bawo aka Ninewe ŋanasəkpər məyɔ maŋan, kə ŋancəme pələmpu darəŋ, ntɛ ŋanane moloku ma Yunusa mə. Mba wələma eyi nnə nwe eŋcepər Yunusa mə.»

Capafɔ ca lamp da dis

(Mt 5:15; 6:22-23)

33 «Fum nwe o nwe ofomot lamp pəkəŋk di kə pəyənɛ fɛ ti-ɛ pəmɛŋk di, mba pəfos pə aŋcəmbər di ntɛ tənɔŋɛ aŋɛ ŋambɛrɛ mɔ ŋanəŋk pəwanɔkəra. 34 Dəfər dam dəyənɛ lamp da dis. Kə dəfər dam dentesɛ-ɛ, dis dam fəp doŋmotnɛ; mba kə dəfər dam dəntətɛsɛ-ɛ, dis dam sɔ kubump kə deŋyi. 35 Məkəmbərɛ ta pəwanɔkəra mpɛ pey'am dəris mɔ pəyən'am kubump. 36 Kə dis dam domot ta tofo o tofo teyi ntɛ teyi kubump mɔ, tɛm tatəkɔ dis dam fəp dəmar, pəmɔ təkɔ lamp doŋmot'am kə dendemar-ɛ.»

*Yesu kəboŋcɛ aFarisi kə atəkɛ a sariyɛ kiciya
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)*

37 Ntɛ Yesu ɛnayı kəlɔk-loku mɔ, kə wəFarisi wəlɔma ɛlɛtsɛnɛ kə kəkɔ-di yeri dəsək dadəkɔ nde ndərən. Kə Yesu ɛmbɛrɛ k'əŋkə pəndɛ amɛsa kirinɔ. 38 Kə pəŋciyanɛ wəFarisi nwe ntɛ Yesu ɛnatəgbət waca dərɔmun * kərəsna a pədɛdi yeri mɔ. 39 Mba kə Wəbɛ oloku kə: «Nəna aFarisi, pələt kə səpət tadarəŋ yɔ nəŋsəkəs, mba bəkəc yonu disrɛ nəlasərɛnɛ deke dəris kə kəyɔ mes mɛlɛc. 40 Nəna atəcərə mes aŋɛ nəyənɛ mɔ, Kanu nkɛ kəlompəs tadarəŋ mɔ, bafɔ ki kəlompəs sɔ tedisrɛ ba?† 41 Nəc-pocɛ atəyɔ daka mpɛ pɛŋyi səpət kə dəpələt yonu mɔ, fəp fa yi fəndesək nnɔ nəyi mɔ.

42 Mba pələcər'un nəna aFarisi! Bawo nəŋsəŋ Kanu farilɛ fa mɛrket kə maləŋkan; mba nəc-pələr dolompu kə kəbətər ka Kanu. Tatəkɔ tɔ pəmar payɔ,

* **11:38** CəFarisi, kə fum əŋkɔ kədi yeri-ɛ, mɛnɛ pəgbət kərəsna waca dərɔmun. † **11:40** Kanu nkɛ kəlompəs tadarəŋ mɔ, bafɔ ki kəlompəs sɔ tedisrɛ ba? kə pəyənɛ fɛ ti-ɛ, nwe olompəs tadarəŋ mɔ, bafɔ nkən olompəs sɔ tedisrɛ ba?

ta ampələrne təkə-ε. ⁴³ Pələcər'un nəna aFarisi! bawo nəmbətər dəkənde dəcəkə-cəkə **dəkəcəpəs**, kə kəyif kələl nde ambəpsene mə. ⁴⁴ Pələcər'un! bawo nəyi pəmə cufu nce antəgbəkəre mə, pac-kət ci kəron ta aηcəre-ε.»

⁴⁵ Kə fum wələma atəkse a sariye daco elək moloku, k'əηkulərne: «Wətəkse, kə məloku tatəkə-ε, məηsunu sə səna!» ⁴⁶ Kə Yesu oloku: «Pələcər sə nəna, atəkse a sariye! Bawo nəηsarəsər afum yesare nyə ηantətam mə, ta nəηgbuηenene yi ali telər tonu-ε.»

⁴⁷ «Pələcər'un! Bawo nəna əηlə cufu ca adəηk a Kanu aηe atem anu ηanadif mə. ⁴⁸ Kəmentər kə mənde tantε a mənə sə məwose məyo ma atem anu maməkə, bawo ηa ηanadif adəηk a Kanu, kə nəna nəηlə cufu cəηan! ⁴⁹ Itə əsəηe kəcəre kətət ka Kanu disre, kəloku: «Indekene ηa adəηk kə asom.» Kə ηandif aləma, kə ηantərəs aləma, ⁵⁰ itə endesəηe afum a ndəkəl kədəkə-sare kiciya ka kədif ka adəηk a Kanu akanje fəp, kəyefe nte doru dəηcop mə, ⁵¹ kəyefe mecir ma Abel, haη kəbəp ka ma Yakariya, nwe anadif nde Kələ kəpəη ka Kanu, kəfo kəcempi kə **aη**gbip daco mə. Ey, iηlək'un ti: Andekə-yif ti afum a tēm tantε.»

⁵² «Pələcər'un, nəna atəkse a sariye! Bawo nəliη tasapa pa kəcəre; nəna sərka nəmbere fe, nəwose fe sə acuru ηabere akə ηanafan kəbere mə.»

⁵³ Nte Yesu owur nde kələ kaηkə mə, kə pəntele atəkse sariye kə aFarisi nnə eyi mə. Kə ηayefe kəgbəη-gbəηər kə, ηac-yifət kə mes fəp, ⁵⁴ ηac-cəpe kə mowul, nte təηsəηe ηanene kə yem dəmoloku mə.

12

Nàkembàrnè ta nàbànjèné dofum

(Mt 10:26-27)

¹ Tém tatòkò afum wul wul ñanalòŋkané, pəwurené pəmə ñadenşərəné, kò Yesu oloku acəpse ɔn darəŋ kərəsna: «Nàkembàrnè lebin da aFarisi ndé dɔyɔné kəbànjèné dofum mə. ² Tes o tes tɔgbɔpné teyi fé nte pəntɔmar paloku mə, nte o nte tɔŋgbɔpné fé nte pəntɔmar pacərə mə. ³ Itɔ ɔsɔŋé nte o nte tɔ nəlòku kubump, andene ti dan pen; kò nte məŋmənəkəs fum dɛlənəs dukəlɔ mə, andedənjk ti kəlɔ kəron.»

Nwé pəmar nənese mə

(Mt 10:28-31)

⁴ «Ic-lok'un ti, nəna anapa'em: Ta nənese aŋé ñandif dis gbəcərəm, kò tɛyɛfé dənda ta ñantam təlɔm o təlɔm sɔ mə. ⁵ Indementər'un nwé pəmar nənese mə: Nənese nwé endif pəkafələ sɔ pətam kələm'am Yahanama mə. Ey! Ic-lok'un, nkɔn pəmar nənese! ⁶ Bafɔ gbaŋa kəcəmət y'aŋcaməs pəsam gbələŋ mɛrəŋ? Awa! Ic-lok'un a Kanu kəfɔpəl ali ŋin yi dacɔ. ⁷ Ali cəfon ca dɔmp donu aləm ci fəp. Ta nənese; bawo pələl ponu pənçepər pa gbaŋa yɛlarəm!»

Amera Nəcempi ŋa Kanu ñendetəksé pəmar acəpse a Yesu kəlòku mə

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ «Ic-lok'un ti: Nwé o nwé owoşé afum alarəm dacɔ a wəcəpse kem darəŋ ɔyɔné; Wan ka fum endəsərəmne-woşé nnɔ fər ya mɛlɛkɛe a Kanu kirin, a wəkɔn fum wəkakɔ ɔyɔné. ⁹ Mba məna nwé məndekɔ-bupərə ti afum dacɔ mə, Wan ka fum

endekəsərəmne-ce mənə wəkayi melekəe a Kanu fər kirin. ¹⁰ Nwε o nwε oloku pələc pa Wan ka fum, andekə-ηaηne wəkayi; mba nwε o nwε ələməs **Amera Njecempi ηa Kanu**, afədekə-ηaηne kə.»

¹¹ «K'ande pac-liηəs'un kəkekəre nde **dəkəcəpəs-**ε, kə pəyənε fε ti nda aboc kiti, kə pəyənε fε ti abε-ε, ta nəcəm-cəmne nte nəηkəyacnε, kə təkə nəηkəloku mə; ¹² bawo **Amera Njecempi ηa Kanu** ηendekə-təks'on gbəηcana babəkə təkə pəmar nəndekə-loku mə.»

Capafə ca wəka daka wətəcərə tes

¹³ Kə fum wələma oloku Yesu kənay kanjə disre: «Wətəkse, məloku wəηc'im a səyerεne kε kosu!» ¹⁴ Kə Yesu oloku fum wəkakə: «Anə ə 'cəmbər'im kəyənε ka wəboc kiti nu dacə, kə pəyənε fε ti, wəyer'un daka donu-ε?» ¹⁵ Kə təyεfε dənda, kə Yesu oloku ηa: «Nəkəmbərne kəbətər ka kəyə daka dɛlarəm, bawo bafə daka dadəkə dətəmpər tecepərəne ta fum doru, ali wəkayi pəyə daka dɛlarəm.»

¹⁶ Kə Yesu oloku ηa capafə cələma: «Fum wəka daka wələma εnayə ntəf nyε yəηc-tesε yəbəf mə. ¹⁷ Pəc-cəm-cəmne, pəc-yifne: «Cəke cə indeyə-ε? Bawo iyə fε kəfo nkε injə-lonjka yetel yem fəp mə.» ¹⁸ Kə fum nwε olokunε, «Nte tə indeyə: Kəwəkəc kə injə cεlε cem, isel nce cəmbək mə, ilonjka ci disre malə kə ca yem yələma. ¹⁹ Kə təyεfε dənda-ε, ilokunε dɛbəkəc: «Iyə daka dɛlarəm dεmənəkərne meren mɛlarəm; injəsəm oη, idi, imun iwoləs.» ²⁰ Mba kə Kanu kələku kə: «Mənə Wəbəc, Wətəcərə tes! Pibi pa məkə yati pə andewer'am kiyi kam doru; təkə mələmpəs mə, anə ə məndesakərə ti-ε?»»

21 Kɔ Yesu ɔnɔcɛr: «Itɔ pɛyi fum nwɛ endelonka daka dɔn, a ta Kanu kɛɲnɛɲk kɛyɔ kɔn daka mɔ-ɛ.»

Kɛlan Kanu

(Mt 6:25-34)

22 Kɔ Yesu oloku acɛpɛ ɔn darɛɲ: «Itɔ ɔsɔɲɛ nte ilok'un: Ta nɛcɛm-cɛmnɛ teta doru donu—ake nɛndedi-ɛ. Ta nɛcɛm-cɛmnɛ sɔ teta dis donu—ake nɛndɛbɛrnɛ-ɛ. 23 Bawo kɛyi doru kɛɲcɛpɛr yeri, kɔ dis dɛɲcɛpɛr yamos. 24 Nɛkɔkcɛ bɛmp ya ser: Yɔfɔbɔf, yɔfɔtɛl, yɔfɔmɛɲkɛrnɛ, yɔyɔ fɛ cɛlɛ, mba Kanu kɛɲsɔɲ yi yeri. Nɛna nɛɲcɛpɛr bɛmp yayɔkɔ pɛbɔlɛ! 25 Anɔ ɔ kɛcɛm-cɛmnɛ kɔn kɛntam kɛbɛrɛnɛ kururu katin gbɔɲ kɛwɔn kɔn doru-ɛ? 26 Kɔ pɛyɔnɛ a nɛfɔtam ali tes tɛfɛt-ɛ, ake nɛɲkɔcɛm-cɛmnɛnɛ tɔkɔ tɛɲcɛmɛ mɔ? 27 Nɛgbɔtɛnɛ nte yɛlɛɲk ya dale yomponɲ mɔ: Yɔfɔbɔc, yɔfɔdu yamos, mba ic-lok'un, ali wɔbɛ Sulemany kɔ daka da debeki dɔn, ɛnayɔ fɛ yamos nyɛ yɛnatesɛ pɛmɔ pɛlɛɲk papɔkɔ pin mɔ. 28 Yika yeyi mɔkɔ dale,alna pɛc-lɛm yi dɛnɛɲc, mba Kanu kɛɲsɔɲɛ pɛmar yi. Nɛna, aɲɛ kɛlan konu kɛmpicɛ mɔ, nɛntam kɛlan tes tin: Pipicɛ ɔɲ cɛkɛ o cɛkɛ, itɔ Kanu kɛndeyɔn'on! 29 Kɔ nɛna, ta nɛtɔrɛsɛnɛ kɛcɛm-cɛmnɛ teta yeri yɔkɔ nɛndɛ nɛc-di mɔ, ta nɛcɛm-cɛmnɛ teta yomunɛs yɔkɔ nɛndɛ nɛc-munɛs mɔ. 30 Bawo acuru a doru dandɛ ɲɛɲcɛm-cɛmnɛ teta ca yayɔkɔ. Kɔ nɛna, Papa konu ɛɲcɛrɛ a nɛfan yi. 31 Nɛtɛn **dɛbɛ da Kanu**; nkɔn Kanu endesɔɲ'un yɛlɛpɛs yɔkɔ.»

Daka kiyi ka dareɲc

(Mt 6:19-21)

32 «Ta mɛnɛsɛ, Atɛkɛs'em darɛɲ! Bawo pɛmbɔt Papa konu kɛsɔɲ konu daka da dɛbɛ dɔn fɔp.

³³ Nəcaməs daka donu, nəpocə kəway kaŋkə atəyə daka. Nte tənşəŋe nəmənəkərne daka daalna ndena Kanu mə. Daka da ndena Kanu dəfəlip! Dəndo wəke eyi fə nwe ətələtərne di mə; ate ŋeyi fə ŋe ŋəŋsəm di mə. ³⁴ Bawo da daka donu deŋyi mə, difə abəkəc ŋonu ŋeŋyi.»

Abəc aŋe ŋambum mə

³⁵ «Nəgbəŋcne səbelet dəfi, nəmot səlamp sonu, nəcəmə bel-bel! ³⁶ Nəyi pəmə abum aŋe ŋandekar wəbe kəŋan kəder kəyefə dəŋgbaŋne mə, nte tənşəŋe wəkəkə ətə-kəna-der pəsut-sut kumba, ŋa ŋagbite kə ki katəna mə. ³⁷ Pəbət acar akakə wəbe kəŋan, ətə-kəna-der pəbəp kə pəc-kar kəgbite kə mə. Am-ina! Ic-lok'un ti: Endəgbəŋcne belet, pədəs acar akakə dəməsa kəkə-di yeri, nkən pəyerəs ŋa yi. ³⁸ Ali pəyənə fə cək-cək cə ender, kə pəyənə fə ti-ə dəsəka, mba k'embəp ŋa ta ŋandire-ε, pəbət ŋa!»

³⁹ «Nəcərə bel-bel a kə wəbe wəka kələ eŋcərə təm nte wəke ender mə-ε, əfəsək kə pəwəkəc kələ kən. ⁴⁰ Nəna sə, nəcəmə bel-bel! Bawo Wan ka fum endeder təm nte nəntəyə kə amera mə.»

*Wəbəc wəlompu kə wəbəc wətəlomp
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Kə Piyer eyif Yesu: «Wəbe, səna gbəcərəm ŋə məŋloku capafə caŋce, ka fəp fə məŋloku ti ba?»

⁴² Kə Wəbe oloku: «Wəcəmbər-cəmbər daka wəre olomp, pəsək domp-ε? Nkən əyənə nwe wəbe ətəloku: «Isəŋ'am yəbəc nyε: Məc-səŋ yeri afum aŋe ŋayi kəbəc'em mə, təm nte pəmar mə.» ⁴³ Pəbət wəcar wəkəkə wəbe kən ətəlukus pəbəpe kə yəbəc yayəkə mə! ⁴⁴ Ilok'un ti, kaŋce kə: Nkən ə wəbe kən ətəŋ yəbəc ya kəcəmbər-cəmbər ka daka dən

fəp! ⁴⁵ Mba kɔ wəcar olokunɛ debəkək: ‹Wəbɛ kem ɛntayɛfɛ fɛ kəder,› pəyɛfɛ kəsut ka amarəs arkun kɔ aran-ɛ, pəc-di, pəc-mun haŋ pəcis-ɛ, ⁴⁶ wəbɛ ka wəcar kakɔ endeder dəsək ndɛ ɔntɔyɔ kɔ am-era mɔ, dec ndɛ ɔntɔcərə mɔ, tɛm tatəkɔ embeləs wəcar wəkakɔ, pəsɔŋ kɔ kəway nke pəmar pasɔŋ acar atənɛnɛ wəbɛ kəŋan mɔ. ⁴⁷ Wəcar nwɛ ɛŋcərə tɛfaŋ ta wəbɛ kən mɔ, ta olompəsɛnɛnɛ kɔ mɔ, ta ɔŋyɔ təkɔ wəbɛ kən ɛfaŋ mɔ, aŋsut wəcar wəkakɔ kəsut kəpɔŋ. ⁴⁸ Mba wəcar nwɛ ɔntɔcərə tɛfaŋ ta wəbɛ kən mɔ, pəciya-ciya kəlompəs mɔ, wəcar wəkakɔ pəpic pɔ aŋsut kɔ. K'anəsɔŋ fum pəlarəm-ɛ, pəlarəm pɔ aŋwer kɔ. K'anəsɔŋ kɔ kəmɛŋk pəlarəm-ɛ, aŋnaŋkanɛ kəwer kɔ pəlarəm.»

Teta Yesu təsəŋɛ afum kəgbeyɛnɛ
(Mt 10:34-36)

⁴⁹ «Nɛŋc d' inder kəbɛr doru, k'ifaŋɛ di kəmar!
⁵⁰ Pəmar isɔtɔ kəgbət dərɔmun, kɔ kəŋwon'im kəyi.
⁵¹ Nəŋcɛm-cɛmnɛ a pəforu pɔ iŋkɛrɛ kəsɔŋ doru ba? Ala de, mba kəgbey k'iŋkɛrɛ. ⁵² Kəyɛfɛ ɔŋ tante aŋɛ o aŋɛ ŋayi kəcamət kəlɔ disrɛ, ŋandɛgbeyɛnɛ akɔ ŋayi maas akɔ ŋayi mɛrəŋ. ⁵³ Kas kəgbey wan wərkun, wan wərkun pəgbey kas; kɛrɛ kəgbey wan wəran, wan wəran pəgbey kɛrɛ; kəŋcərə kəgbey wəran ka wan kən, wan-sɔ pəgbey kəŋcərə.»

Kəcərənɛ ka kəm
(Mt 16:2-3)

⁵⁴ Kɔ Yesu oloku sɔ kənay: «Kɔ nənəŋk kəp kəgbəpərɛnɛ ntende dec dɛŋkalɛ mɔ, nəŋkulɛ katina: ‹Kəder kɔ wəcafən endeder!› Pəfɔ-won wəcafən pəder. ⁵⁵ Mba kɔ nənəŋk afɛf ŋa kəca kətət ŋoc-wur-ɛ, nəloku: ‹Kəwonɛ kɔ pənder,› təkɔ nəŋloku ti mɔ,

itō tenyi. ⁵⁶ Nəna Abaηene dofum! Nəntam kəcəre megbəkəre ma təkō antōf kō kəm yenyi mō; ta ake tō nəntōtam kəcərene tegbəkəre ta tēm tantε, nte teyefe ndena Kanu mō-ε?»

Məten kətəηne kō wəterene kam
(Mt 5:25-26)

⁵⁷ «Ta ake tō nəntōcərene nəna sərka təkō pəmar nəyō mō-ε? ⁵⁸ Kō məndekō kō wəyefərene kam dəηkiti-ε, məwose nətəηne dōpō kəresna. Kō pəyōne fε ti-ε, eηkekər'am dabe. Wəboc kiti pəsəη'am wəsodar, wəsodar eber'am dəbili. ⁵⁹ Ic-lok'am məfōwur dəbili kō məntəlīp kəsəη pəsam pəkō məntōmpəre wəkekəre kam dəbili mō.

13

Nəsəkpər mera, nəcəme pələmpu darəη, kō pəyōne fε ti-ε, nəfi!

¹ Tēm tatōkō kō afum alōma ηander ηələmər Yesu təkō Pilat enadifət aKalile alōma nte ηaηc- lōηne Kanu mō. Itō tatōkō Pilat enanəηkəl mecir ma afum kəlōηne kəηan. ² Kō Yesu oloku ηa: «Nəηcem-cəmnε a k'anadifət aKalile akakō tatōkō- ε, a tementər oη a ηananaηkanε kəciya ηatas aKalile aləpəs akō anatō-dif mō ba? ³ Ala! Ic-lok'un: Mba kō nəntōsəkpər mera nəcəme pələmpu darəη-ε,* tatōkō tō nəndeləsərne fəp pəmō akakō. ⁴ Kō pəyōne fε ti-ε, afum aηε wəco kō camət-maas aηε kəlō ka Siloye kənawəkərne kədif mō, nəηcem-cəmnε a ηa ηananaηkanε kəciya ηatas aka Yerusalem aləpəs aηε ba? ⁵ Ala, ic-lok'un, mba kō nəntōsəkpər mera

* **13:3** «Nəntubi» itō «Nəsəkpəre məyō mətət məyō melec.»

nəcəmε pəlompu darəη-ε, nəna sə fəp nəηfi pəmə ηal!»

Capafə ca kətək kəkom nke kənatə-yə yokom mə

⁶ Kə Yesu oloku sə capafə nce: «Fum wələma εnabəf kətək ka tumbunyi dale dən dacə. K'ender kəten yokom ya ki, mba k'embəp kətək ka tumbunyi nke ta kəηkom-ε. ⁷ Awa, k'oloku wəbəc kən wəkə oηc-bumε kə dale mə: «Meren maas mə mamε nte inder kəpim yokom ya kətək kəηke mə, mba ifəsətə. Awa məcep ki! Ta ake tə kəndecəmεne, kəbaη antəf gbəcərəm-ε?» ⁸ Kə wəbum ka dale oloku kə: «Wəbε, məsak kətək kəkom kəηke kəren nke gbəcərəm pəməmən sə; indekay haη inəηkə, iber ma sə ηcek-cək-a. ⁹ Kə tatəkə teyi-ε, tələma kəηkom dok, kə pəyi fε ti-ε, məcep ki.»»

Yesu kətaməs ka wəran wələma simiti, dəsək da kəηesəm

¹⁰ Kətəkse kə Yesu εηc-ndε **dəkəcəpəs** dələma, simiti, dəsək da kəηesəm. ¹¹ Wəran wələma εnayi dənda nwe ηəηk ηelec ηenasəηε kətə-kət kəyεfε meren wəco kə camət-maas mə; εnanutnε, ta εntam kətεηcε-ε. ¹² Nte Yesu εnəηk wəran nwe mə, k'ewe kə, k'oloku kə: «Wəran, docu dam dəsək'əm.» ¹³ Kə Yesu endεη kə kəca. Gbəηcana babəkə kə wəran nwe εntεηcε, k'εyεfε **kəcəm** debeki da Kanu. ¹⁴ Mba kə pəntεle wəbε wəka **dəkəcəpəs** dadəkə, nte Yesu εnataməs wəran wəkəkə simiti, dəsək da kəηesəm mə, kə wəbε nwe oloku afum: «Mata camət-tin meyi mme pəmar pac-bəc mə, nəder nətεn kətaməsne mata maməkə disre, mba ta nəder simiti, dəsək da kəηesəm.» ¹⁵ Kə Yesu oloku kə nte: «Nəna abəηεne dofum: Simiti, dəsək da kəηesəm,

anə ɔntəgbeki wana wən, kə pəyənɛ fɛ ti-ɛ, sɔfale sən pəkekərə kəkə-mun-ɛ? ¹⁶ A wəran nwe owur dokom da Abraham, a kə Sentani səsumpər səkot kəyɛfɛ meren wəco kə camət-maas mə, pəmar fɛ pasikəli kə bənda yayəkə simiti, dəsək da kəɲesəm ba?» ¹⁷ Yesu kəloku moloku maməkə, kə təsəɲɛ ater ɔn fəp kəlapərne; mba pənabət kənay fəp, məyɔ məpəɲ maməkə Yesu ɔɲc-yə mə.

Capafɔ ca tɛɲgbɛn tɛfɛt
(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Kə Yesu oloku sɔ: «Ake **dɛbɛ da Kanu** dowurɛnɛ-ɛ? Ak' indetubcɛnɛ di-ɛ? ¹⁹ Tɛɲgbɛn tɛfɛt† nte fum ɛlek, pələm dale dən disrɛ mə. Tɛɲgbɛn tatəkə topon, pəyənɛ kətək kəpəɲ, bemp yeder yələ wara wawəkə kəpəɲ mə.»

Capafɔ ca lebin
(Mt 13:33)

²⁰ Kə Yesu oloku sɔ: «Ak' indetubcɛnɛ **dɛbɛ da Kanu**-ɛ? ²¹ **Dɛbɛ da Kanu** dowurɛnɛ kə lebin ndɛ wəran ɛɲlek pəber kəcom nke ɛnalompəs kə abek ɲa farin dacə mə, a kə kəcom kanəkə kəmpɛ fəp mə.»

Capafɔ ca dəkəbɛrɛ dɛwɛkɛnɛ
(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Nte Yesu ɛɲcali sədare səfɛt kə səpəɲ kəkə ka Yerusalem mə, pəc-təksɛnɛ sɔ afum. ²³ Kə fum wələma eyif kə: «Wətəksɛ, afum apic ɲə Kanu kəndekə-yac ba?» Kə Yesu oloku ɲa: ²⁴ «Nəna sɔ nəsep nədekə nəbɛrɛ dəkəbɛrɛ dɛwɛkɛnɛ dadəkə, bawo ic-lok'un: Afum alarəm ɲandesɛp kəbɛrɛ ka di, mba ɲafɔdekə-tam.»

† **13:19** «tɛɲgbɛn tɛfɛt» Ti tɔ tɛɲgbɛn tɛfɛt ta tək ya dale, nte tompon mə-ɛ, kətək ka ki kəmbek pətəs tək yələma ya dale.

25 «Kɔ wɔka kɛlɔ endekɔ-yɛfɛ pɔcɔŋ kumba, nɔna aŋɛ nɔŋyi doru mɔ, nɔdeyɛfɛ kɛsut-sut kumba, nɔc-
 loku: «Wɛtɔkse! Mɛgbite su!» Tɛm tatɔkɔ endekule
 nu: «Inɔcɛrɛ fɛ kɛca nke nɔyɛfɛ mɔ!» 26 Tɛm tatɔkɔ tɔ
 nɔndekɔ-cɔp kɛlɔku: «Sɔnadi yeri, sɔmun kɔ mɔna,
 mɛc-tɔkse nde mirit mɔpɔŋ ma dare dosu.» 27 Nkɔn
 pɛc-lok'un, «Inɔcɛrɛ fɛ aka nde nɔyɔnɛ mɔ! Nɔbɔl'em
 day, nɔna akanɛ nɔŋyɔ mes mɛɛc mɔ!» 28 Difo
 afum ɔndekɔ-bok, ɔac-ɔaŋɔrɛnɛ sek, kɔ nɔŋkɔnɔŋk
 Abraham, Isiyaka, Yakuba kɔ adɔŋk a Kanu fɔp
dɛbɛ da Kanu dɔntɔf, a palɛm nɔna dabanɔka-ɛ.
 29 Afum ɔndekɔ-yɛfɛ kɛca nke dec dɛmpɛ kɔ nke
 dec dɛŋkalɛ mɔ, kɛca kɛtɔt, kɔ kɛmerya, ɔader ɔnde
 dɛmɛsa nde **dɛbɛ da Kanu** dɔntɔf. 30 Tɛm tatɔkɔ,
 alɔma aŋɛ ɔyɔnɛ mɔkɔ alɔpsɛr mɔ, ɔndekɔ-yɔnɛ
 akirinɔ; akɔ ɔyɔnɛ akirinɔ mɔ, ɔyɔnɛ alɔpsɛr.»

Yesu kɔ Yerusalem
(Mt 23:37-39)

31 Tɛm tatɔkɔ, kɔ aFarisi alɔma ɔnder ɔlɔku kɔ:
 «Mɔyɛfɛ nnɔ mɔkɔ! bawo Herodu ɛfan kɛdif'am.»
 32 Kɔ Yesu oloku ɔa: «Nɔkɔ nɔlɔku ayɔfan ɔaŋɔkɔ:
 Kɛbɛlɛs yɔŋk yɛɛc kɔ kɛtamɔs k'i yinɛ mɔkɔ kɔ alna,
 a indɛlɔpɛs yɛbɔc yem tataka ta maas. 33 Mba mɛnɛ
 ikɔt mɔkɔ, alna kɔ dɔsɔkɔ; bawo pɛmar fɛ wɛdɔŋk
 wɔka Kanu efi kɛfo kɛcuru ta pɔyɔnɛ Yerusalem-ɛ.»
 34 «Yerusalem! Yerusalem! Nɔŋɛ ɔndif adɔŋk a
 Kanu mɔ, ɔɛc-cacas aŋɛ Kanu kɛsom nnɔ ɔyɛi mɔ;
 pɛnabas'im kɛlɔŋka ka awut'am pɛmɔ nte acɔkɔ
 ɔkɔmbɛra ɔŋlɔŋka awut baŋca ya ɔi dɔntɔf mɔ!
 Mba kɔ nɔntɔfan ti. 35 Awa, kɛsakɛr'on k'ander
 kɛlɔ konu. Mba ic-lok'un: Nɔfɔsɔ-nɔŋk'im, haŋ tɛm
 tɛbɔp nte nɔndeloku:

«Kanu kəpocε pətət nwε endeder tewe ta Kanu Kəpəŋ mə.»

14

Yesu kətaməs ka wəcuɣ wələma

¹ Dəsək da kəŋesəm da aSuyif dələma, k'awe Yesu nde kələ ka wəbε ka aFarisi wələma kəkə-di yeri, kə akakə ŋəŋkəkce kə. ² Kə fum wələma nwε docu dənəkəfəs mə, pəcəme kə fər kirinɣ. ³ Kə Yesu eyif atəkse a sariyε kə aFarisi: «Aŋwose kətaməs ka wətətamne simiti, dəsək da kəŋesəm ba, ka afəwose?» ⁴ Kə afum aŋε ŋəŋcaŋk. Awa kə Yesu oŋgbuŋene wətətamne nwε, kə wəkəkə entamne, k'esak kə a pəkə. ⁵ Nte teŋcepər mə, kə Yesu eyif ŋa: «Anə eyi nu dacə nwε wan kən, kə pəyənε fε ti wana wən wentempene dəkələmp simiti, dəsək da kəŋesəm, ta empene wi dəsək dadəkə mə?» ⁶ Kə abε akakə ŋantətam kəlukse kə məcəp.

Nte aŋyεk-yεk dəkənde, kə nte aŋwene fum tes mə

⁷ Kə Yesu olok-lokər afum aŋε anawe dəkəsata mə, bawo ɛnakəkce nte akakə aŋc-gbutələne dəkənde dəcəkə-cəkə mə. K'oloku ŋa: ⁸ «Kə fum ew'am kəkə-təŋne kəsata ka kəgbəŋne kən-ε, ta məkə mənde dəkənde dəcəkə-cəkə, bawo tələma wəka kəsata ewe sə fum wələma kəsata kaŋkə, nwε eŋcepər mənə mə. ⁹ Ta təsəŋε wəkə ewe nu kəsata mə, kədelok'am: «Məyεfε məsakəre nwε dəkənde dadəkə.» Kələpərne kə mənɣkə kəyεfε dəkənde dəcəkə-cəkə dadəkə kəkə-nde dadarəŋ dəkə. ¹⁰ Mba, k'aw'am kəsata-ε, məkə mənde dəkənde dadarəŋ, nte təŋsəŋε nwε ew'am kəsata mə k'ender pənəŋk'am-ε, pələk'am: «Wanapa,

mæcɔŋne kirin.› Awa tɛm tatɔkɔ mæna mælele nnɔ afum aŋe nɔŋkɔ-paŋne amɛsa kædi yeri mɔ. ¹¹ Nwɛ o nwɛ elɛkne, andetore kɔ; nwɛ o nwɛ otorene andepene kɔ.»

¹² Kɔ Yesu oloku fum nwɛ enawe kɔ kəsata mɔ: «Kɔ mæwe afum kædi yeri yeraŋ, kɔ pəyɔne fɛ ti yɔrɔfɔy-ɛ, ta mæwene yi akos'am aŋa, ta mæwene yi awenɔc'am aŋa, ta mæwene yi akomene am, ta mæwene yi andɛ am aka daka. Nte tɔŋsɔŋe ta ŋadetam kɛlukse ayɛk ŋa kəwene yeri mɔ. ¹³ Mba kɔ mændewene afum yeri-ɛ, mæwe atɔyɔ daka, lanyiru, atorɛr kɔ atɔnɔŋk. ¹⁴ Tɛm tatɔkɔ pəbɔt'am, bawo ŋayɔ fɛ daka nde ŋaŋkɔ-luks'am kəway ka pətət papɔkɔ mɔ. Kanu gbəcərəm kəndekɔ-tam kɛlusk'am kəway kaŋkɔ, nde ayɔ pətət ŋandekɔ-yefɛ defi mɔ.»

Capafɔ ca yeri ya kəsata

(Mt 22:1-10)

¹⁵ Nte afum ŋane moloku mame mɔ, kɔ fum wɛlɔma nwɛ enandɛ demɛsa mɔ, oloku Yesu: «Pəbɔt mæna nwɛ mændekɔ-di yeri nde **dɛbɛ da Kanu** dɛntɔf mɔ!» ¹⁶ Kɔ Yesu oloku fum wəkakɔ: «Fum wɛlɔma enaboc kəsata kəpɔŋ, k'ewene ki afum alarəm. ¹⁷ Nte tɛm ta kædi yeri yayɔkɔ tendebəp mɔ, k'osom wəcar kən kəkɔ-loku afum aŋe ewe kəsata mɔ: «Nəder! Alip kəcɔŋ.» ¹⁸ Mba kɔ kan-kan eyefɛ kɛletsene kɔ. Kɔ wəcɔkɔ-cɔkɔ oloku kɔ: «Məŋaŋnen'em, dalɛ d' iway idɔ pəmar ikɔ iməmən; ilɛtsen'am ta məsumpər'em ti!» ¹⁹ Kɔ wəka mɛrəŋ oloku kɔ: «Iway cəna cəbifti wəcɔ, ic' ifaŋ kəkɔ-wak; ilɛtsen'am ta məsumpər'em ti!» ²⁰ Kɔ wəka maas oloku sɔ: «Intɛp kəc-gbaŋne, itɔ intɔtam kəkɔnɛ!» ²¹ Kɔ wəcar olukus k'ɔŋkɔ pɛloku

moloku maməkə wəbe kən. Kə pəntele wəbe kən, k'oloku wəcar: «Məkə katəna nde mofə məpəŋ kə nde dəmirit ma dare! Məwen'em atəyə daka, lanyiru, atorər kə atənəŋk.» ²² Kə wəcar ender pəloku kə: «Wəbe nte məsom'im mə telip, mba yeri yəsəwəcəmə!» ²³ Kə wəbe oloku kə sə: «Məkə dəpə da dəkulum kə dəŋgbaŋcan, məloku afum ŋabere nte tənəŋe kələ kem kələre mə.» ²⁴ Bawo, ic-lok'un: Arkun akakə inanunke nne kəwe kəsata kaŋke mə, ali wəkin əfəsə-di yeri ya ki.»

Cəke cə anŋi a patam kəyənə wəcepse ka Yesu darəŋ-ε

(Mt 10:37-38)

²⁵ Kənay kənacəmə Yesu darəŋ, kə Yesu eŋkafəle, k'oloku ŋa: ²⁶ «Məna nwe məŋceps'em darəŋ mə, pəmar mətam kəce papa kam kə iya kam, kə wəran kam, kə awut'am, awenəc'am aŋa arkun, akire am kə kiyi kam doru yati, kə pəyi fe ti-ε, fum wəkakə əfətam kəyənə wəcepse kem darəŋ. ²⁷ Məna nwe o nwe məntəwose kəgbaŋne kətək kəpandən ka defi nke aŋcaŋ aŋe ŋandif afum mə, məfətam kəyənə wəcepse kem darəŋ. ²⁸ Bawo nəna akaŋe dacə, məna nwe məŋfaŋ kəcəmbər kələ mə, məfənde kərəsna mələm daka dəkə məŋkəbersə teta kələ kam mə, kə pəyənə fə daka dadəkə dentam kəlip kəcəmbər ka kələ kaŋkə-ε. ²⁹ Mba kə nəŋcop kəcəmbər kələ ta nəlip kəcəmbər ki, nwe o nwe eŋəŋk ki, endeselər'un ³⁰ pəc-loku: «Afum akaŋe ŋaŋcop kəcəmbər kələ mba ŋantam fe ki kələpəs.» ³¹ Itə pəyi wəbe nwe eŋfaŋ kəkə-sutene kə wəbe wələma mə, mēne pənde pəməmən kə pəyənə, afum wul wəco (10.000) ŋantam kəsutene kə afum wul

wəco mērəŋ (20.000) aka wəbe wəkə ŋaŋkəsutene mə. ³² Kə pəyone fe ti-ε, ŋaŋsərebələne, wəbe wəka afum wul wəco (10.000) pəsom nda wəbe wəka afum wul wəco mērəŋ (20.000) wəkə ŋaŋkəsutene mə, nte pəmar pəkət ta ŋasutene mə. ³³ Awa, mənə nwe o nwe məntəce ca yəkə məyō mə, məfətam kəyone wəcepsə kem darəŋ.»

*Mēr mmε mēndēŋce mə
(Mt 5:13; Mk 9:50)*

³⁴ «Paka pətət pə mēr məyone, mba kə mēr mēndēŋce-ε, ak' antam mi kəbətse-ε? ³⁵ Mēr mēdēŋc məfətesε tem tatəkə antəf, məfətesε ŋcek-cek ya yəbəf, mēne pagbal mi dəyika. Mənə nwe məyō ləŋəs məc-ne mə, mənə ti!»

15

*Capafə ca aŋkesiya ŋe ŋenasələ, k'anəŋk sə ŋi mə
(Mt 18:12-14)*

¹ Abaŋəs dut kə afum aciya ŋalətərne Yesu kəkə-cəŋkəl kə. ² AFarisi kə acicəs a sariye ŋac-cəpene: «Fum wəkawe eŋselene aciya, pəwose kədi yeri kə ŋa.»

³ Mba kə Yesu oloku ŋa capafə nce: ⁴ «Nənə afum akanε dacə, anə əyō ŋkesiya tasar tin (100), a ŋin ŋəsələr kə, a pəsak yəkə 99 dətəgbere kəkə-ten ŋin ŋəkə ŋəsələr kə mə, haŋ pənəŋk ŋi-ε? ⁵ Kə wəkayi əŋkə pənəŋk ŋi-ε, pəgbaŋne ŋi amera ŋobotu disre, ⁶ əŋc-kəna-bere nde ndərən, ewe anapa ən kə ande ən nde ndərən, pələku ŋa: «Nəwoləs kə ina, bawo inəŋk aŋkesiya ŋem ŋəkə ŋenasələr'im mə.» ⁷ Icelok'un: Pəbotu pəŋkə-yi dareŋc teta fum wəkin nwe əŋkə-səkpər amera pəcəme dəpə dolompu darəŋ

mə, pətas teta afum 99 aɲe ɲantəmar kəsəkpər mera, bawo ɲalomp mə.»

Capafɔ ca pəsam gbəleɲ mpe penasəle, k'anəɲk sə pi mə

⁸ «Kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, wəran wəre ɔɲyɔ pəsam gbəleɲ wəco, a gbəleɲ bin bəsəlɛr kɔ ta omot lamp, ta efɛɲ kəlɔ, ta entɛn pi bel-bel, haɲ pənəɲk pi mə? ⁹ Kɔ wəran nwe ɛnəɲk pəsam gbəleɲ mpe-ɛ, ɛɲwe anapa ɔn, kɔ andɛ ɔn, pəloku ɲa: «Nəwoləs kɔ ina bawo inəɲk pəsam gbəleɲ mpe penasəlɛr'im mə.» ¹⁰ Ic-lok'un, pəbotu peyi mɛlɛkɛɛ a Kanu daco teta fum wəciya wəkin gbɔɲ nwe ɛɲsəkpər amera pəcəmə pəlompɔ darəɲ mə.

Capafɔ ca wətemp wəsəle, k'anəɲk kɔ sə mə

¹¹ Kɔ Yesu oloku sə: «Fum wəlɔma ɛnayɔ awut arkun mɛrəɲ. ¹² Kɔ wəkɔ efɛtɛ mə, oloku kas: «Papa məsəɲ'im da pəmar idesɔtɔ kɛ kam mə.» Kɔ kas eyer daka dɔn awut ɔn akanɛ mɛrəɲ daco. ¹³ Ntɛ mataka mɛpic mɛɲcɛpər mə, kɔ wan wəfɛt ɛɲcaməs daka dɔkɔ ɛnasɔtɔ mə fəp. K'osumpər dɔpɔ k'əɲkɔ pəbɔle, atɔf ɲocuru. Nde ɛnakɔ pəyi yama-yama pəc-ləsər-ləsər daka dɔkɔ ɛnayɔ mə. ¹⁴ Ntɛ wan nwe elip kədi daka dɔn mə, kɔ dor dɔpɔɲ dɛmbɛrɛ atɔf ɲaɲɔkɔ ɛnayi mə, kɔ ca yɔɲcɔp kəbut kɔ. ¹⁵ K'əɲkɔ pəyi nda fum wəlɔma wəka atɔf ɲaɲɔkɔ, wəkɔ ɛnasəɲ kɔ kəkɛk ka səp yɔn mə. ¹⁶ Wan nwe pəfan kədi yeri ya səp, mba ali fum ɛnasəɲ fɛ kɔ yi. ¹⁷ Awa, k'ɛyɛfɛ kəcɛm-cɛmɲɛ teyi tən, k'olokunɛ: «Afum cəke ɲayi kəbəc ndena papa kem aɲe ɲayɔ cəcom cəlarəm mə, a ina ic-finɛ nnɔ dor. ¹⁸ Kəyɛfɛ k'inder ikɔ ndena papa kem ikɔ iloku kɔ: Papa ɲɲciya Kanu, k'ɲɲciya

sə mənə. ¹⁹ Imbut pələli mpε pəmar məsumpər'em pəmə wan kam. Mba məsumpər'im oŋ pəmə wəbəc kam.) ²⁰ Kə wan nwε elək dəpə k'olukus ndena kas.»

«Dəwəbələ, kə kas enəŋk kə, kə nənfər dəpəŋ dosumpər kə. Kə kas eyekse kəkə-fayəne kə, k'ənepsərne kə dəkilim, k'ocup kə. ²¹ Kə wan oloku kə: «Papa, iŋciya Kanu, k'iŋciy'am, pəmar fe sə məsumpər'im pəmə wan kam.» ²² Mba kə kas kələku acar ən: «Nəkere duma dətət nəber kə! Nəber kə kurunde dətələr, nəsəŋ kə cəfta! ²³ Nəkere tana tetifi təkə, nədif pi. Padi yeri, pawoləs! ²⁴ Bawo wan kem wəkawε nəŋnəŋk mə, enafi, mba olukus sə kəder doru! Enasələ, mba inəŋk kə sə!» Kə ŋayefe kəwoləs. ²⁵ Tənətəŋne Coco pəyi dale. Nte wəkakə ender pələtərne kələ kəŋan mə, k'ene təkə aŋfer pac-pise mə. ²⁶ Kə Coco ewe wəcar wəkin k'eyif kə tes nte teyi kələ kəŋan mə. ²⁷ Kə wəcar oloku Coco: «Wəŋc'am eder, mba nte olukus kətamne disre mə, itə papa kam endife tana petifi pəkə.» ²⁸ Kə pəntele Coco nwε, ta efəŋ sə kəberε deker-ε. Kə kas owur kəkə-letsene kə. ²⁹ Mba kə wan wəcəkə-cəkə nwε oloku kas: «Meren mələrəm mə mame, iyi'am darəŋ ic-bəc'am pəmə wəcar, ali dəsək din iŋgbekəl fe mosom mam, mba ali dəsək din sə mənə məsəŋ f'em tir idif səwoləs kə anapa'em. ³⁰ Mba nte wan kam wəkawε ender mə, nwε əŋkə pələsər-ləsər daka dam kə aran ayama-yama mə, nkən taŋ məndife kə tana petifi pəkə!» ³¹ Kə kas kələku Coco, «Mənə wan kem, səna eyi de kə mənə, daka nde o nde iyə nnə mə, dam də!» ³² Mba pəmar yati paboc kəsata, pawoləs: Bawo wəŋc'am wəkawε məŋnəŋk mə, enafi, k'olukus sə kəyi doru; enasələ, k'anəŋk kə

So.»»

16

Capafɔ ca wɔcɔmbɔr-cɔmbɔr daka

¹ Kɔ Yesu oloku acɛpɛ ɔn darɛŋ mɔ: «Fum wɔka daka wɔlɔma ɛnayo wɔcɔmbɔrɛ-cɔmbɔrɛ daka, k'ander payemsɛnɛ kɔ, a ɛɲlɛsɔr-lɛsɔr daka da wɔbɛ kɔn. ² Kɔ wɔbɛ nwe ewe kɔ, pɛc-loku kɔ: «Cɔke cɔ ine te tam-ɛ? Mɔsɔŋ'em kɛcɛrɛ tɔkɔ mɛɲcɔmbɔr-cɔmbɔr daka dem mɔ, bawo mɛfɔsɔ-yɔnɛ wɔcɔmbɔr-cɔmbɔr daka dem.» ³ Kɔ wɔcɔmbɔr-cɔmbɔr daka nwe olokunɛ dɛbɛkɛc: «Cɔke cɔ indeyɔ-ɛ, bawo wɔka daka nwe oloku kɔwɔr'em kɛcɔmbɔr-cɔmbɔr daka dɔn? Iyɔ fɛ fɛnɔntɔr kɛdeyɔnɛ wɔbifti antɔf, ilapɛrnɛ sɔ kɛc-tola. ⁴ Inɔcɛrɛ ɔŋ nte indeyɔ, a afum ɲabaŋ'im wɔlɔ wɔŋan disrɛ kɔ wɔkawɛ owur'em kɛcɔmbɔr-cɔmbɔr daka dɔn-ɛ.» ⁵ Kɔ wɔcɔmbɔr-cɔmbɔr daka nwe ewe fum wɔcɔkɔ-cɔkɔ wɔkɔ ɛnatɔmpɔrɛ wɔbɛ kɔn debe mɔ. K'eyif kɔ: «Cɔke cɔ mɛntɔmpɔrɛ wɔbɛ kem debe-ɛ?» ⁶ Kɔ wɔkakɔ oloku kɔ: «Moro m'olif cokos tasar tin (100).» —«Awa, mɛlɛk areka, mɛndɛ mɛcic: 50.» ⁷ K'eyif sɔ wɔlɔma: «A mɛna-a, cɔke cɔ mɛntɔmpɔrɛ?» Kɔ wɔkakɔ oloku: «Malɔ busul tasar tin (100).» —«Awa, mɛndɛ mɛlɛk areka, mɛcic 80.» ⁸ Kɔ wɔka daka nwe ɔŋkor-koru wɔcɔmbɔrɛ-cɔmbɔrɛ kɔn daka wɔtɔlomp nwe nte ɔŋkɔt bel-bel mɔ. Awa, afum a doru ɲaŋcɛrɛ kɔyɔ mes taŋan pɔtas akɔ ɲayɔnɛ aka pɔwɔŋkɛra mɔ.»

⁹ Kɔ Yesu ɔnɔcɛr: «Ic-lok'un: Nɔtɛnɛ daka dɔtɔsɔk anapa, itɔ ɔŋsɔŋɛ kɔ dendelip-ɛ, pabaŋ'un nde nɛkɔyi doru o doru mɔ. ¹⁰ Mɛna nwe aŋlaŋ teta tes tɛfɛt mɔ, antam sɔ kɛlaŋ'am teta tes tɔpɔŋ. Mɛna nwe mɛntɔlomp teta tes tɛfɛt mɔ, mɛfɔlomp

teta tes təpəŋ. ¹¹ Kə məntəlomp kəcəmbər-cəmbər ka daka dətəsək nde deyī doru dandε mə, anə endesəŋ'əm kəcəmbər-cəmbər ka daka dosoku-ε? ¹² Kə məntəlomp teta daka da fum-ε, anə endesəŋ'əm nde dəyənε dam mə-ε? ¹³ Ali wəcar wəkin əfətam kəbəcə abε mērəŋ. Kə pəyi ti-ε, enter wəkin pəbətər wəka mērəŋ; kə pəyənε fε ti-ε, pəcəŋkələ wəkin ta eŋcəŋkələ wəka mērəŋ-ε. Nəfətam kəbəcə Kanu kə pəsam.»

Moloku mənəŋksəl ma Yesu

(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)

¹⁴ AFarisi, anε ŋanabətər pəsam mə, kəne ka moloku mamε, kə ŋayefε kəfani Yesu. ¹⁵ Kə Yesu oloku ŋa: «Nəna, nəŋcəmbərne afum alompu nno awəŋc'un anə ŋayi mə, mba Kanu kəŋcər'on bəkəc; bawo nte afum ŋampene darenç mə, itə Kanu nkən eŋce. ¹⁶ Tem ta sariye sa Musa kə yecicəs yecempi ya adəŋk a Kanu tenawon haŋ tem ta Saŋ. Kəyefε oŋ tem tatəkə, k'əŋcəp kədəŋk moloku mətət ma **dεbε da Kanu**, nwe o nwe kəsεp k'ende kəberε ka di. ¹⁷ Mba pəfəfərəne kəm kə antəf kəsələ, pətas tofo tefət ta pecic pin* pa sariye kətempene. ¹⁸ Məna nwe məŋce wəran kam məneŋce sə wələma mə, məyi kiciya kəpəŋ disrε.† Məna nwe məŋneŋce wəran nwe wos eŋce mə, dalakə də nəyi disrε.»‡

Capafə ca wəka daka kə Lasar

¹⁹ «Wəka daka wələma εnayi, pəc-berne yamos yətət, yeyenki kəway; dəsək o dəsək pəyi pətət disrε, pəc-di yeri yətət. ²⁰ Kələ kən kirin, fum

* **16:17** itə dəyənε cəsoma «sigire» † **16:18** dalakə də məyi kə wəran wəkakə ‡ **16:18** dalakə də nəyi

wətəyɔ daka o daka wəlɔma, nwε aŋc-we Lasar mɔ, pəyɔ ruŋc, pəfəntərə kusun̄ka kɔn. ²¹ Lasar nwε pəfan̄ kəc-wetəs yeri nyε yentempene-tempene amesa dəntɔf ɲa wəka daka nwε mɔ, pədi. Mba kɔ cen yender yec-nentəs ruŋc yɔn. ²² Kɔ Lasar efi, kɔ mələkεe mender mələk kɔ, kɔ men̄kekərə kɔ kəkɔ-ɲesəm nde Abraham kəsək. Kɔ wəka daka nwε ender pəfi, k'awup kɔ. ²³ Nde kəfo nkε afi ɲaŋkɔ mɔ, kɔ wəka daka eyekti fɔr; k'ənəŋk pəbɔle Abraham kɔ Lasar pəc-ɲesəm kɔ kəsək. ²⁴ Kɔ wəka daka nwε oŋkulərne: «Papa Abraham, məyɔn'em nənɔfɔr! Məsom Lasar pəgbət tɛlər tɔn dərɔmun pəder pəcəŋkəs'im temer; bawo kətɔrɔ k'inde nɔnɔ neŋc dandε.» ²⁵ Kɔ Abraham oloku kɔ: «Wan kem, məcem-cemne a mənəsɔtɔ daka dam nte mənayi doru mɔ, kɔ Lasar nkɔn ɔsɔtɔ pəcuy kiyi kɔn doru. Ndəkəl oŋ, kəŋesəm k'eyi, mənə məyi sɔ dəmne pəcuy. ²⁶ Kɔ tɛyεfε dənda-ε, dobo dɔpɔŋ deyɔ su dacɔ kɔ nənə nte tɔŋsɔŋε nwε eŋfan̄ kəcɛpər pəder nɔnɔ səyi mɔ, ta entam-ε.» ²⁷ Kɔ wəka daka nwε oloku: «Iletsen'am, Papa, məsom Lasar nde kəbɔ ka papa kem. ²⁸ Bawo, iyɔ di awen̄c aŋa kəcəmət, Lasar pəkɔ pəlɔku ɲa nte teyi nɔnɔ mɔ, nte tɔŋsɔŋε ta ɲa sɔ ɲadeder nɔnɔ pəcuy pampε peyi mɔ.» ²⁹ Kɔ Abraham oloku: «Ala, awen̄c'am aŋa ɲayɔ Musa kɔ adəŋk a Kanu; ɲacəŋkəl ɲa.» ³⁰ Kɔ wəka daka nwε oloku Abraham: «Ala, Papa, kɔ fum εyεfε nɔnɔ afi ɲayi mɔ pəkɔ pəlɔk-lokər ɲa-ε, ɲaŋsəkpər mera ɲacəme pəlɔmpu darəŋ.» ³¹ Kɔ Abraham oloku kɔ: «Kɔ ɲantɔcəŋkəl Musa kɔ adəŋk a Kanu, ali fum εyεfε nɔnɔ afi dacɔ, ɲafɔkɔ-cəŋkəl wəkayi.»»

17

Kiciya kə kəŋaŋne
(Mt 18:6-7; Mk 9:42)

¹ Kə Yesu oloku acεpse ɔn darəŋ: «Pəfə-tam kəyi ta mes meyi mme məsəŋe fum kəciya mə. Mba pələc pəyi wəkə ɔŋsəŋe ti mə. ² Pəfəfərəne kəkot wəkayi tasar təpəŋ dəkilim pagbal kə dəkəba, kə pəyəne wəkayi pəsəŋe wəfəfər wəkin kəlɔŋe-ε*.
³ Nəkembərne bel-bel!

Kə wεŋc'əm eŋciya-ε, məgbəŋ-gbəŋər kə; **k'εsəkpər amera pəcəmε pələmpu darəŋ-ε**, məŋaŋneε kə. ⁴ Kə wεŋc'əm eŋciy'am camət-mərəŋ dəsək din disre-ε, a pələksərne kəder'am camət-mərəŋ pəc-lok'am: «Kəsəkpər k'inder amera few, iŋcəmε pələmpu darəŋ-ε,» məŋaŋneε kə.»

⁵ Kə asom a Yesu darəŋ ŋaloku Wəbe: «Məberene su kələŋ!» ⁶ Kə wəbe oloku ŋa: «Kə nəntəmpər kələŋ nke kəyi pəmə tɛŋgben tɛfet mə, nəntam kəlɔku kətək nke: Məgbukte nnə məkə məcəmε nde dəkəba, kətək kaŋkə kəyɔ tɛfaŋ tonu.»

⁷ «Nəna akanε dacə, anə ɔyɔ wəcar nwe embifti, kə pəyəne fe ti wəkayi pəc-kεk, a pəc-kəna-yefe dale, pələku kə: «Məder katəna məder mənde demesa!»

⁸ Nte ɔŋlɔku kə mə: «Mələmpəs'em yeri yem, məberne duma məsəŋ'im yeri, haŋ ilip kədi yeri imun; k'ilip-ε, məna mədi yeri məmun.» ⁹ Wəka wəcar kakə eŋyek-yekəs kə bawo ɔyəne kə mes məkə εfaŋ mə ba? Ala! ¹⁰ Tin tayi tə kə nəna, kə nəlip k'ɔyɔ mes məkə afaŋər'un mə fəp-ε, nəlɔku: «Acar gbəcərəm ŋə səyəne; nte pəmar su kəyɔ mə, tə səyɔ.»

* **17:2** pəsəŋe fum wəfəfər kəciya

Yesu kɔtamɔs kɔn aka sen wɔco

11 Yesu eyi kɔkɔ Yerusalem, kɔ Yesu eyefe kɔcali atɔf ɲa Samari kɔ ɲa Kalile dacɔ mɔ. 12 Eyi kɔberɛ tadare tɔlɔma, kɔ afum wɔco aka sen alɔma ɲander ɲafayne kɔ; kɔ ɲaɲcɔme pɔbɔle. 13 Kɔ ɲampene sim ɲac-loku: «Yesu, Wɔkirin, mɔyɔne su nɔnɔfɔr!» 14 Nte Yesu enɔɲk ɲa mɔ, k'oloku ɲa: «Nɔkɔ nɔmentɔrne alɔɲne nde kɔlɔ kɔpɔɲ ka Kanu.» Afum aɲe ɲayi kɔkɔ, kɔ pɔyɔne fɔ ɲasɔk a kɔ ɲandebere di. 15 Nte wɔkin enɔɲk fɔ entamne mɔ, k'oluksɔrne pɔc-cam debeki da Kanu dim dɔpɔɲ. 16 K'efɔntɔre dɔntɔf, k'osumpɔr Yesu wɛcɔk, k'eyek-yekɔs kɔ.† Fum wɔkakɔ, wɔSamari enayi. 17 Kɔ Yesu eyif kɔ: «Bafɔ asɔkɔs afum aɲe wɔco? Deke alɔpɔs aɲe camɔt-maɲkɔle ɲayi-ɛ? 18 Ali wɔkin eɲcem-cɛmne fe kɔluskɔrne **pɔdecam debeki da Kanu**, mɛne wɔcikɔra wɔkin wɔkawɛ?» 19 Kɔ Yesu oloku kɔ: «Mɔyefe mɔkɔ, kɔlan ɲa kam kɔyac'ɔm.»

Kɔder ka dɛbɛ da Kanu

(Mt 24:23-28,37-41)

20 Nte aFarisi ɲayif Yesu tɛm nte **dɛbɛ da Kanu** dɛdɛder mɔ, k'oloku ɲa: «**Dɛbɛ da Kanu** dɔfɔder pagbɔtne di fɔp. 21 Afɔkulɛ di, «Idɛnde nɔnɔ!», «Idɔkɔ nde!» Bawo **dɛbɛ da Kanu** nɔna ɲɔ deyi dacɔ.»

22 Nte Yesu elip kɔloku ɲa ti mɔ, k'oloku acɛpɛ ɔn darɔɲ: «Dɔsɔk dɛdebɔp nde nɔndɛfan kɔnɔɲk dɔsɔk din da Wan ka fum mɔ, mba nɔfɔsɔ-nɔɲk di. 23 Andelok'un: «Eyi nɔnɔ!» kɔ pɔyɔne fe ti-ɛ «Eyi nde!» Ta nɔdekɔ di, ta nɔdeyɛksɔrne kɔkɔ ka di. 24 Pɔmɔ tɔkɔ pɔmot pɔɲmot a pɔyɔ wanɲara dareɲc kɔyefe kɔsɔk kin haɲ ka mɛrɔɲ mɔ, tatɔkɔ tɔ Wan

† 17:16 «k'eyek-yekɔs kɔ» = «k'eyif Yesu nɔwali teta kɔtamɔs kɔn.»

ka fum endeyi kə dəsək dən. ²⁵ Mba mənε pətərə pəpəŋ kərəs, afum a tēm tantε ηawenəs kə. ²⁶ Təkə tenacepər tēm ta Nuha mə, tendecepər sə dəsək da Wan ka fum. ²⁷ Afum ηaŋc-di yeri, ηac-mun, arkun kə aran ηac-nεŋcεnε, haŋ dəsək ndε Nuha εnabεrε debil mə: Kə domun dɛlarəm dender ndε dɛnamələk ca fəp mə.† ²⁸ Pəndeyi pəmə tēm ta Lət. Afum ηaŋc-di yeri, ηac-mun, ηac-way, ηac-caməs, ηac-bəf, ηac-cəmbər wələ. ²⁹ Mba dəsək ndε Lət owur Sodom mə, nεŋc kə pərbələ yɛnatuf Sodom kə yɛmələk ca ya di fəp.‡ ³⁰ Itə pəndeyi dəsək ndε andementər Wan ka fum mə.»

³¹ «Dəsək dadəkə mənə nwε mənŋyi dɛkɛr, ca yam yeyi dukələ mə, məfətam kəbεrε mələk yi. Mənə nwε tɛmbəp dale mə, məfətam kəluksərne kələ kam nde dare. ³² Nəcəm-cəmne wəran ka Lət.* ³³ Mənə nwε məndesɛp kəkəkəs kəyi doru kam mə, kəndesalpər'am, kə mənə nwε kənasalpər mə, məndesətə ki. ³⁴ Ic-lok'un: Pibi papəkə, afum mɛrəŋ ηandefəntərə kəfəŋc kin, pasumpər wəkin pasak wəkə; ³⁵⁻³⁶ aran mɛrəŋ ηandeyi kəcə kirir kin, pasumpər wəkin pasak wəkə.† ³⁷ Kə acɛpse ɔn darəŋ ηayif kə: «Deke tatəkə tendekə-yi-ε, Wəbε?» Kə Yesu oloku ηa: «Nde pefi peyi mə, difə yəfən yonlonkanε.»

18

Capafə ca wəran nwε wos efi mə, kə wəboc kiti

---

‡ **17:27** Dəkəcop 6:9-7:24   § **17:29** Dəkəcop 19:24   * **17:32** məməmən Dəkəcop 19:26   † **17:35-36** Andəŋer yeycicəs yələma [Arkun mɛrəŋ ηandeyi dale din dayi, pasumpər wəkin pasak wəkə. »]

1 Kɔ Yesu oloku ɲa capafɔ, kamentər ɲa fɔ mɛnɛ ɲac-lok-lokər **Kanu** tɛm o tɛm ta dis dɔlɔl ɲa. 2 K'oloku: «Dare dɔlɔma dɛnayi dɔyɔ wəboc kiti nwe ɛnatɔ kəc-nɛɛ Kanu mɔ, ali fum ta elelɛs-ɛ. 3 Dare dadəkɔ dɔyɔ sɔ wəran wətɔlɔ wəlɔma nwe ɛɲc-der pəc-loku kɔ: «Məboc'em kiti kɔ wəyɛfərənɛ kem dacɔ!» 4 Kɔ wəboc kiti nwe ɛfatər kɔ haɲ, k'ende pəlɔkunɛ dɛbəkəc: «Ali nte intɔcərə Kanu, ta ilelɛs nwe o nwe mɔ; 5 nte wəran nwe wos efi, ɔlɔlɛs'im dis mɔ, ibocɛ kɔ kiti kɔ wəyɛfərənɛ kɔn dacɔ, nte tendesɔɲɛ kɔ kətɔ-gbəkərə-gbəkərə sɔ kəder mɔ, pədenaɲkanɛ kəlɔlɛs'im dis mɔ.» 6 Kɔ Wəbɛ Yesu ɔnɔcər: «Nəcəɲkəl nte wəboc kiti wətɔlomp ɔɲloku mɔ. 7 Kanu nkɔn ɔfɔdekɔ-bocɛ afum ɔn aɲɛ kiti ba, aɲɛ ɲambokər kɔ pibi kɔ daɲ mɔ? Endesɔɲɛ ɲa kəwon kəkər ba? 8 Ic-lok'un: ɔfɔdesɔɲɛ ɲa kəwon kəkər, endeboce ɲa kiti katəna-katəna. Mba kɔ Wan ka fum endedɛr-ɛ, endebəp kəlaɲ doru ba?»

Capafɔ ca wəFarisi kɔ wəwɛrəs dut

9 Kɔ Yesu oloku sɔ capafɔ nɛɛ afum alɔma aɲɛ ɲanacɛm-cɛmɛnɛ kəlomp, a ɲac-fəfərəs akɔ mɔ: 10 «Kɔ afum mɛrəɲ ɲampɛ kəkɔ-tola Kanu nde **kəlɔ kəpɔɲ ka Kanu**; wəkin nwe pəyɔnɛ wəFarisi, wəkɔ pəyɔnɛ wəwɛrəs dut. 11 WəFarisi nwe pəcɛmɛ pəc-lok-lokər Kanu dɛbəkəc nte: «Kanu, iyek-yekəs'am* nte intɔyi pəmɔ afum aləpəs akɔ ɲayɔnɛ abanəs ca ya afum mɔ, ta ɲalomp, ɲac-sumpər dalakɔ, kɔ intɔyi pəmɔ wəwɛrəs dut nwe mɔ. 12 Kəmɛrəɲ k'ɲsɔɲ dɔsək doluksər disɛ, ic-səɲ sɔ farilɛ fəp fa yɔsɔtɔ yem.» 13 Wəwɛrəs dut nwe nkɔn pəcɛmɛ

* **18:11** «iyek-yekəs'am» = «iyif'am nəwali teta . . .»

pəbɔle, pəc-nese kəyektɪ fər dareŋc yati, mba pəc-sut-sutnɛ abəkəc kəc-loku: «Kanu məŋaŋnɛn'em, ina wəciya!» ¹⁴ Ic-lok'un: Fum wəkakə ɛnalomp nnə Kanu kəyi mə, a k'endelukus nde ndərən; mba wəFarisi ɛnalomp fɛ nnə Kanu kəyi mə. Nwɛ o nwɛ ɛlɛknɛ, andetore kə; nwɛ o nwɛ otontnɛ, andepɛnɛ kə.»

*Yesu kətolanɛ kən awut afɛt
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Afum ŋac-kɛrɛ Yesu ali cənaka ntɛ tɔŋsɔŋɛ pəc-dɛŋɛr ŋa waca pətolanɛ ŋa mə. Ntɛ acɛpsɛ ɔn darəŋ ŋanəŋk ti mə, kə ŋaŋgbəŋ-gbəŋɛr ŋa.

¹⁶ Mba kə Yesu ɔlɔtərnɛnɛ awut pəc-loku: «Nəcə awut ŋader nnə iyi mə! Ta nəmənɛ ŋa, bawo **dɛbɛ da Kanu**, aŋɛ ŋayi pəmɔ awut mə, ŋayɔ ŋi. ¹⁷ Awa! Ic-lok'un nwɛ o nwɛ ɔntəbaŋ **dɛbɛ da Kanu** pəmɔ wan wəfɛt mə, ɔfɔbɛrɛ ŋi disrɛ few!»

*Wərkun wəka daka dɛlarəm
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)*

¹⁸ Kə wəbɛ wəlɔma eyif kə: «Wəbɛ wətɔt, cəke cə pəmar'im kəyɔ, isɔtɔ kəyi wəyɛŋ katina-ɛ?»

¹⁹ Kə Yesu eyif kə: «Ta ake tɔ məŋwen'em «Wətɔt»-ɛ? Ali fum ɔyɔnɛ fɛ wətɔt, mɛnɛ Kanu gbəcərəm.

²⁰ Məŋcərə mosom ma Kanu: Ta məsumpər dalakə; ta mədif fum; ta məkiyɛ; ta məbaŋɛ fum yem disrɛ; məlɛləs akombərə am- papa kam kə iya kam.» ²¹ «Ŋŋcəmɛ maməkə fəp darəŋ kəyɛfɛ ntɛ inafɛtɛ mə,» fum wəkakə pəc-loku. ²² Ntɛ Yesu ɛnɛ kə dim mə, k'oloku kə: «Awa tes tin tobut'am: Məcəməs daka dam, məyɛr pəsam papəkə atɔyɔ daka, məndekə-sɔtɔ daka dɔpɔŋ nde dareŋc. Kə tɛyɛfɛ dənda-ɛ, mədɛr məcɛps'em darəŋ.» ²³ Ntɛ

fum nwe ene moloku ma Yesu ma, ko aboc nemberere ko, bawo enayo daka delarəm. ²⁴ Nte Yesu enanj ko ko aboc nemberere ko ma, k'oloku: «Pəncuca aka daka kabere ka **deb da Kanu** dantof. ²⁵ Pəfəfərene yokome kabere ka abi na tesembe pətas wəka daka kabere ka **deb da Kanu** dantof.» ²⁶ Ane nanɔ-cənkəl Yesu ma nayif ko: «Ano antam on kayac-e?» ²⁷ Ko Yesu oloku na: «Nte tentambər afum ma, Kanu kantam ti.» ²⁸ Ko Piyer oloku: «Səna səsak daka dosu ko sənɔcəm'am darəŋ.» ²⁹ K'oloku na: «Awal Ic-loku nu kanɔce: Fum eyi fe, nwe enɔsak kələ kən, wəran kən, wənɔ, akomene on, ko awut on teta **deb da Kanu**, ³⁰ ta wəkayi onkəsətə pəlarəm doru dandə, ko dekirin nde anko yi wəyən katina ma.»

Yesu endəŋk ta maas defi dən ko kədeyefe kən afi daco

(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹ Ko Yesu elek Asom on wəco ko mərəŋ, k'oloku na: «Yerusalem andepə. Mes mme adəŋk a Kanu nanacəs teta Wan ka fum ma fəp, mendeko-yi. ³² Bawo andeko-bər ko atəyənə Suyif dəwaca; andeko-fani ko, andeko-tərəs ko, andeko-yuksər ko lin, ³³ andeko-sute ko tərəŋkən, a padedif ko. Tataka ta maas ta defi dən, pəyefe afi daco.» ³⁴ Mba Asom on nanane fe ti tələm o tələm. Nanacəre fe nte tatəko toloku ma.

Yesu kataməs kən wətənəŋk

(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵ Nte nayi kələtərne Yeriko ma, tetəŋne wətənəŋk wəlma pəndə dəpə kəsək pəc-tola. ³⁶ K'ene pəkət pa kənay, k'eyif daka nde dender ma. ³⁷ K'aloku ko: «Yesu wəka Nasaret eyi kəcepər!» ³⁸ K'onkulərne:

«Yesu wəka† Dawuda məyən'em nənəfər!» ³⁹ Añe ñanasol kə Yesu ñayi kə tekirinj mə, ñayefe kəgbəñ-ğbəñər kə a pəcañk, mba wəkakə pəc-nañkanə kəkule-kule: «Wəka Dawuda məyən'em nənəfər!» ⁴⁰ Kə Yesu eñcəme, k'osom a pakere kə fum nwe. Nte ələtərnene kə mə, k'eyif kə: ⁴¹ «Cəke cə məfanj a iyən'am-ε?» K'oloku: «Wəbe, iluksərne sə kənəñk!» ⁴² Kə Yesu oloku kə: «Məluksərne sə kənəñk! Kəlanj kam kəyac'əm.» ⁴³ Gbəñcana babəkə kə fum nwe enəñk, k'eyefe k'eñcəme kə darəñ **pəc-cam debeki** da Kanu. Nte afum fəp ñanəñk tatəkə mə, kə ñayefe kəkər-koru Kanu.

19

Yesu kə Sasey

¹ Nte Yesu embere Yerikə mə, k'eñcali dare. ² Awa, kə fum wələma, nwe añc-we Sasey, nwe enayəne wəbe ka awerəs dut, pəyə daka delarəm, ³ pəc-tən kəcəre fum nwe añwe Yesu mə; mba eñc-tam fe ti, bawo afum ñanala, nkən pəbumpsene. ⁴ Kə fum nwe eñcepər kirinj k'əñkə pəfərəñk dəkətək nte təñsəñe kə kənəñk Yesu mə, bawo dif' enakə kəcəpər. ⁵ Nte Yesu embəp kətət kanjə dəntəf mə, k'eyekti fər k'enəñk fum nwe, k'oloku kə: «Sasey məkufe mətor; bawo nde kələ kam injə məkə iyi.» ⁶ Kə Sasey embəlkar kətor, k'embanj Yesu pəbotu disre. ⁷ Nte afum ñanəñk ti mə, kə ñayefe kəcəpene, ñac-loku: «Ndena fum wəciya əñkə pəyi.» ⁸ Mba Sasey nwe enacəme wəbe fər kirinj mə, oloku: «Wəbe, indesəñ atəyə daka daco da kəsətə kem; nwe o nwe

† **18:38** «Wan ka Dawuda,» Ti təyəne tokule ta aYisrayel = «wəyac kəñan.»

inananɔkanɛ kɛbanɔr pɛlarɛm mɔ, indesɔŋ wɛkayi kɛmanɔkɛ ka tɔkɔ inabanɔr kɔ mɔ.» ⁹ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Mɔkɔ, Kanu kɛyac aka kɛlɔ kanɔkɛ, bawo mɛna sɔ wɛka Abraham mɛyɔnɛ! ¹⁰ Bawo Wan ka fum ender kɛdetɛn kɔ kɛyac ka anɛ ŋanasɔlɛ mɔ.»

Capafɔ ca mɛŋcambɔl ma kɛma
(Mt 25:14-30)

¹¹ Afum ŋayi kɛcɛŋkɛl Yesu. Kɔ Yesu ɔnɔcɛr capafɔ cɛlɔma, bawo ŋanalɔtɛrne Yerusalem, afum ŋac-cɛm-cɛmnɛ a **dɛbɛ da Kanu** dɔŋkɔwɔr gbɛŋcana babɔkɔ. ¹² Kɔ Yesu oloku: «Fum wɛtɔt tokom wɛlɔma, ɛnayeɛ k'ɔŋkɔ atɔf ŋɔbol-bolu kɛkɔtɛn dɛbɛ a pɛdeder. ¹³ Kɔ fum nwe ewe acar ɔn wɛcɔ, k'ɔsɔŋ ŋa nwe o nwe kɛmɛ kɛpɔŋ kin, k'oloku ŋa: «Nɛc-kafɛlɛ-kafɛlɛ ki waca haŋ ic-der.» ¹⁴ Mba afum aka dare dadɔkɔ ŋanater kɔ, kɔ ŋasom kɛkɔloku nde fum nwe ɔŋc-kɔ kɛtɛn dɛbɛ mɔ: «Sɛfan fɛ a fum wɛkawɛ pɛyɔnɛ su wɛbɛ!» ¹⁵ Kɔ fum nwe ɔŋkɔ pɛsɔtɔ dɛbɛ, nte olukus mɔ, k'ewe acar ɔn anɛ wɛcɔ kɛdecɛrɛ nte nwe o nwe ɛŋkafɛli-kafɛli waca mɔ. ¹⁶ Kɔ wɛcar wɛcɔkɔ-cɔkɔ ender, k'oloku: «Wɛbɛ, isɔtɔ wɛcɔ wa kɛma kɛŋkɔ mɛnasɔŋ'im mɔ.» ¹⁷ Kɔ fum nwe oloku: «Tentesɛ, wɛcar wɛtɔt mɛyɔnɛ, bawo mɛlomp teta tes tɛfɛt, indesɔŋ sɛdare wɛcɔ mɛyɔnɛ wɛbɛ kɛŋan.» ¹⁸ Kɔ wɛcar wɛka mɛrɛŋ ender, kɔ wɛkakɔ oloku kɔ: «Wɛbɛ, kɛcamɛt ka kɛŋkɔ mɛnasɔŋ'im mɔ, k'isɔtɔ.» ¹⁹ Kɔ fum nwe oloku sɔ wɛkakɔ: «Isɔŋ'am sɛdare kɛcamɛt, mɛyɔnɛ wɛbɛ kɛŋan.» ²⁰ Kɔ wɛlɔma ender pɛloku: «Wɛbɛ kɛma kam kɛŋkɛ, inafɔktɛr ki dɛkɛloto kɛtɔt imɛŋk. ²¹ Bawo inanes'am nte mɛŋcuca mes mɔ: Mɛŋlɛk mɛ mɛntɔbɔc mɔ; mɛtɛl nde mɛnatɔ-bɔf mɔ.»

22 Kɔ fum nwɛ oloku wɛcar kɔn: «Moloku mam m' indekit'am, mɛna wɛcar wɛlɛc! Mɛnacɛrɛ a iɲcuca; k'ɲlɛk mpɛ intɔboc mɔ, ic-tɛl da intɔbɔf mɔ. 23 Ak' ɛnasɔŋɛ nɛ mɛnatɔ-bɔs-bɔsɛr pɛsam pem mɔ, kɔ nɛ ilukus mɔ, k'ɲkɔ iban pi padɛnɛrɛn'em kɛntaŋgbɛ?» 24 K'oloku afum akɔ ɲanayi di mɔ: «Nɛbanɛr kɔ kɛma kaŋkɔ nɛkɛnɛ ki wɛkɔ ɔsɔtɔn'em wɛcɔ mɔ.» 25 Kɔ afum ɲaloku: «Wɛbɛ, wɛkakɔ ɔsɔtɔ wɛcɔ!» 26 Kɔ fum nwɛ oloku ɲa: «Ic-lok'un: Mɛna nwɛ mɛyɔ mɔ, ambɛrɛnɛ sɔ mɛna wɛkayi. Mba mɛna nwɛ mɛntɔyɔ mɔ, ambanɛr'am ali depic pɔkɔ mɛyɔ mɔ. 27 Ta mɛrɛŋ tayi, nɛkɛr'em ater'em aŋɛ ɲanatɔ-faŋ a iyɔnɛ ɲa wɛbɛ mɔ, nɛfay ɲa mera fɔr yem kirin.»»

*Yesu kɛkɔ kɔn Yerusalem
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Saŋ 12:12-19)*

28 Nɛ Yesu elip kɛloku afum moloku mamɔkɔ mɔ, k'osumpɛr dɔpɔ afum kirin kɛkɔ Yerusalem. 29 Nɛ Yesu ɔlɔtɛrnɛ sɛdare sa Bɛtfase kɔ Betani mɔ, kɛca ka tɔrɔ tɔkɔ aŋwe Tɔrɔ ta Olif mɔ, kɔ Yesu osom acɛpɛɛ ɔn darɛŋ mɛrɛŋ. 30 K'oloku ɲa: «Nɛkɔ ndɛ dare ndɛ antɛfɛrnɛ mɔ, kɔ nɛŋkɔbɛrɛ-ɛ, nɛŋkɔbɛp di sɔfale sɛfɛt pakot si, nɛɛ fum o fum ɛntatɔ-ndɛ mɔ. Nɛsikɛli si, nɛkɛrɛ. 31 Kɔ fum eyif nu: «Ta ake tɔ nɛŋsikɛlɛ si-ɛ?» Nɛloku kɔ gbɛcɛrɛm: «Bawo Wɛbɛ ɛfaŋ si.»»

32 Kɔ afum aŋɛ anasom mɔ ɲaŋkɔ, kɔ ɲaŋkɔ ɲabɛp sɔfale sɛfɛt pakot si pɛmɔ tɔkɔ Yesu ɛnaloku ɲa mɔ. 33 ɲayi kɛsikɛli sɔfale sɛfɛt, kɔ asɛrka ɲayif ɲa: «Ta ake tɔ nɛŋsikɛlɛ sɔfale sasɔkɔ-ɛ?» 34 Kɔ acɛpɛɛ ɔn darɛŋ mɛrɛŋ aŋɛ ɲaloku aka sɔfale: «Wɛbɛ ɛfaŋ si.» 35 Kɔ afum aŋɛ ɲaŋkɛnɛ Yesu sɔfale sɛfɛt

nse, kɔ ɲandenɔsər si suma sɔɲan, kɔ Yesu endɛ si kəronɔ. ³⁶ Tɔkɔ ɔɲc-kɔ kirinɔ mɔ, itɔ afum ɲaɲc-pere kɔ suma sɔɲan dɔpɔ. ³⁷ Nte ɲalɔtərne Yerusalem nde pətəmbələr pa Tɔrɔ ta Olif mɔ, kɔ pəmbɔt kənay kəɲkɔ kənacepse kɔ darəɲ mɔ fəp. Kɔ ɲayefe kəkorkoru Kanu pəpəɲ, bawo ɲananəɲk **mes mɛwɛy-wɛy mmɛ Kanu kəmməntər mɔ**. ³⁸ Kɔ ɲac-loku:

«Kanu Kəpəɲ kəpocɛ pətɔt wəbɛ nwe enderene tewe tən mɔ!

Pəforu peyi dareɲc,

kɔ **pəmot pa pələl pa dɛbɛ dən** peyi dareɲc!»

³⁹ AFarisi akin akin akɔ ɲanayi kənay kəɲkɔ dacɔ mɔ, ɲaloku Yesu: «Wəbɛ, ɲaloku acepse am darəɲ ɲacaɲk!» ⁴⁰ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Kɔ ɲaɲcaɲk-ɛ, masar moɲkule-kule!»

Yesu kəbok kən teta Yerusalem

⁴¹ Nte ɲalɔtərne Yerusalem, a kɔ Yesu ɛnəɲk dare mɔ, k'eyefe kəbok teta di, ⁴² k'oloku: «Yerusalem, mənə ɛɲcərə məkɔ tɔkɔ aɲyɔ pasɔtɔ pəforu mɔ! Mba ndəkəl tatɔkɔ tɔɲgbɔpən'am, məfɔtam ti kənəɲk. ⁴³ Bawo dɔsɔk dendeder nde ater'am ɲandenəɲkər'am kandɛ, ɲakəl'am, a ɲadewepərən'am waca fəp mɔ. ⁴⁴ ɲandeləsər'am haɲ awut am, ali tassar tin ɲafɔdesakər'am mpe pəndenɔrne pɔləm mɔ, bawo mənacərə fe tɛm nte Kanu kənader kəmar'am mɔ!»

Yesu kəberɛ kən nde kələ kəpəɲ ka Kanu (Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Saɲ 2:13-22)

⁴⁵ Nte Yesu embere nde **kələ kəpəɲ ka Kanu** mɔ, k'eyefe kəbeləs acaməs. ⁴⁶ K'oloku ɲa: «Dəyecicəs Kanu kələku: «Kələ kem, tofo nde **anɔlok-lokər Kanu**

tə, mba nənə nənəkafəli ki aŋgbəŋcan nŋe akiye ŋəŋgbəŋne mə.»»

⁴⁷ Dəsək o dəsək Yesu eŋc-təkse afum dəndo **kələ kəpəŋ ka Kanu** disre. Aləŋne apəŋ, atəkse sariye, kə abeki a dətəf ŋac-tən kədif kə. ⁴⁸ Mba ta ŋəŋcərə nte ŋəŋyə, bawo afum fəp ŋəŋc-cəŋkəl moloku ma Yesu, ta ŋafəŋ kəbut ali toloku tən tin kəne-ε.

20

Deke kətam mes ka Yesu kəyefε-ε?

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Dəsək dələma, nte Yesu eyi kətəkse afum nde **kələ kəpəŋ ka Kanu** mə, pəc-dəŋk moloku mətət. K'aləŋne apəŋ, kə atəkse a sariye kələkəne abeki a dətəf ŋambərər kə, ² kə ŋaloku Yesu: «Məloku su ma sariye nse səsəŋ'am kəyə ka mes mamε mə, kə pəyənε fε ti-ε, məbəŋcər su nwe osom'am kəyə ka mi mə.» ³ Kə Yesu oloku ŋa: «Ina sə, k'yif'un k' inder toloku tin: ⁴ Anə enasom Saŋ kədegbat fum dərōmun-ε, Kanu ba, ka afum?» ⁵ Kə ŋayefε kəgbəkələne taŋan, ŋac-loku: «Kə səloku fə Kanu-ε, eŋyif su: «Ta ake tə nənətə-laŋ-ε?» ⁶ Mba kə səloku ndəkəl fə: «Afum ŋanasom kə-ε,» afum a dətəf fəp ŋəŋcacas su, bawo ŋəŋcərə fəp a Saŋ wədəŋk wəka Kanu ə enayənε.» ⁷ Kə ŋaloku Yesu: «Səŋcərə fε.» ⁸ Kə Yesu oloku ŋa: «Ina sə ifəbəŋcər'un nwe osom'im kəyə ka mes mamε mə.»

Capafə ca abum dalε alεc bəkεc

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Kə Yesu eyefε kəloku afum capafə nce: «Fum enabəf tək yokom dalε, k'eŋcəmbər yi seke, k'owur k'əŋkə atəf ŋələma nŋe enakə pəwon mə. ¹⁰ Nte tēm

təmbəp mə, kə fum nwe osom wəcar nno abum a dale anje n̄ayi mə, a n̄apocə kə yokom yələma ya tək yayəkə. Mba kə abum a dale n̄asut kə, kə n̄asak kə, k'olukus waca wəsəkər. ¹¹ Kə fum nwe əngbəkərə sə kəsom ka wəcar wələma; kə abum a dale n̄asut sə wəkakə, kə n̄alapəs kə, kə n̄asak kə, k'olukus waca wəsəkər. ¹² Kə fum nwe osom sə wəka maas, kə abum a dale n̄ambopər wəkakə, kə n̄ambeləs kə. ¹³ Kə wəka dale nwe eyifn̄e: «Cəke cə indeyɔ-ε? Wan kem nwe imbətər mə indesom; tələma n̄an̄kələləs wəkakə.» ¹⁴ Mba nte abum a dale n̄anənk wəkakə mə, kə n̄alokene: «Wədəlek ke kən əfə wəkakə. Padif kə nte tən̄səne dale dede dəyən̄e dosu mə.» ¹⁵ Kə abum a dale anje n̄asumpər wan ka wəka dale, kə n̄awurene kə dale kəsək kə n̄andif.»

Kə Yesu eyif acənkəl ən, «Cəke cə pəmar wəka dale nwe pəyɔ n̄a-ε?» ¹⁶ Kə Yesu ənəcər: «Pəmar wəka dale nwe pəder pədif abum a dale akakə fəp, pəban̄ sə dale pəsə n̄ abum aləma.» Nte afum n̄ane moloku mme mə, kə n̄aloku: «Ta tatəkə tetam kəyi!» ¹⁷ Kə Yesu ənkafəli kəro k'əməmən n̄a, k'eyif: «Cəke cə toloku tecic tantə toloku o n̄-ε?:

«Tasar nte acəmbər kələ n̄anace mə,
ipede pəyən̄e o n̄ tasar mp̄e posumpər kələ mə.»

¹⁸ Nwe o nwe etempene pi kəron̄, entep̄e;
māna nwe pentempene sə kəron̄ mə,
pomputək'əm.»

*Ab̄e a dine aSuyif kəfan̄ kənan̄ kəkənkələ-kənkələ
Yesu*

(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹ Atəkse a sariye kə alon̄ne apə n̄ n̄ac-tən̄ kətəp
kə waca tēm tatəkə, bawo n̄anacərə a te tan̄an̄ tə

Yesu enaloke capafɔ cacɔkɔ; mba ɲac-nesɛ afum akɔ ɲanayi di mɔ. ²⁰ Kɔ ɲayɛfɛ kɛkaɲkɛla-kaɲkɛla Yesu. Ti disrɛ, kɔ ɲasom afum aɲɛ ɲanabaɲɛnɛ kɛcɛɲkɛl moloku mɔn mɔ. Afum ɲanayi aɲɛ anasom kɛkɔ-sumpɛr Yesu dɛmoloku mɔ, nɛ tɔɲsɔɲɛ ɲatam kɛbɛr kɔ wɛbɛ dɛwaca, nɛwɛ enatɔmpɛr kɛtam kɔ fɛnɔntɛr dɔtɔf mɔ. ²¹ Kɔ afum asom aɲɛ ɲaɲcaɲ kɔ moloku: «Wɛtɔksɛ, sɛɲcɛrɛ fɔ moloku mamɛ mɔɲloku mɛc-tɔksɛ mi afum mɔ mɔsɔk; mɛfɔkiti fum kɛnɛɲk kɛn, mba kaɲcɛ kɔ mɛntɔksɛ afum kɛkɔt nɛ kɛmbɔt Kanu mɔ. ²² Awa, mɔloku su ma, pɛmar kɛsɔɲ dut dosu wɛbɛ wɛka Rom* ba, ka pɛmar fɛ ti?» ²³ Mba kɔ Yesu ɛnɛpɛl kɔta kɛɲan, k'oloku ɲa: ²⁴ «Nɛmentɛr'im pɛsam gbɛlɛɲ bin. Kɛro ka ana kɛyi pɛsam papɔkɔ-ɛ, kɔ tewe ta wɛkayi?» Kɔ ɲaloku, «Wɛbɛ wɛka Rom.» ²⁵ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Awa, nɛsɔɲ wɛbɛ wɛka Rom pɔkɔ pɔyɔnɛ pɔn mɔ, kɔ Kanu sɔ pɔkɔ pɔyɔnɛ pa Ki mɔ.» ²⁶ Afum aɲɛ ɲantam fɛ kɛsumpɛr kɔ dɛmoloku kɛnay nɛ daco; mba nɛ moloku ma Yesu mɛɲciyanɛ ɲa mɔ, kɔ ɲaɲcaɲk.

Kɛyif ka kɛdɛyɛfɛ ka defɛ afɛ daco
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Kɔ aSadisi alɔma ɲander nɔnɔ Yesu eyi mɔ. ASadisi akakɔ ɲaɲc-loku a k'afi-ɛ, kɛyɛfɛ kɛyi fɛ sɔ. Kɔ ɲayif Yesu moloku mɛmɛ: ²⁸ «Wɛtɔksɛ, nɛ tɔ Musa ɛnacice su: «Kɔ wɛɲc ka fum efi pɛnɛɲcɛ mba ta ɔyɔ wan-ɛ, wɛɲc wɛkɔ eyi doru mɔ, ɛntam kɛnasɛr wɛran ka wɛfi pɛkome kɔ awut.» ²⁹ Mba awɛɲc camɛt-mɛrɛɲ ɲanayi tɔlɔma. Kɔ wɛcɔkɔ-cɔkɔ ɛnɛɲcɛ, k'efɛ ta ɛsak wan-ɛ. ³⁰ Kɔ wɛka mɛrɛɲ ɛnasɛr wɛran

* **20:22** «Wɛbɛ wɛka Rom» = «Sesar,» ti tɔyɔnɛ tokule ta wɛbɛ wɛka Rom.

kɔn, ³¹ kɔ tɛyɛfɛ dɔnda kɔ wɔka maas ɛnasɔr kɔ. Tatɔkɔ tɔ tɛnakɔ han kɔ awɛɲɔ anɔ anɛ camɔt-mɛrɛɲ fɔp ɲanɛɲɔ wɛran wɔkin nwe, ta nwe o nwe ɛsak wan-ɛ. ³² Tɛlɔpɔs oɲ, kɔ wɛran nwe efi. ³³ Kɔ dɔsɔk dɛyɛfɛ da afi dendebɔp-ɛ, anɔ endelek wɛran wɔkawɛ-ɛ? Bawo awɛɲɔ anɔ akanɛ camɔt-mɛrɛɲ fɔp ɲananɛɲɔ kɔ!» ³⁴ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Arkun kɔ aran a doru dandɛ ɲaɲɛɲɔɛnɛ. ³⁵ Mba nde doru dakɔ dender mɔ, Kanu kɔnɔɲk fɔ pɔmar alompu ɲayɛfɛ defi, a ɲasɔtɔ kɔyi wɔyɛɲ doru dadɔkɔ-ɛ, ɲafɔde ɲac-nɛɲɔɛnɛ. ³⁶ ɲafɔtam sɔ kɔfi, bawo pɔyi ɲa pɔmɔ mɛlɛkɛɛ, ɲa ɲandeyɔnɛ awut a Kanu, bawo Kanu kɔyɛkti ɲa defi. ³⁷ Musa oloku pɔsoku pɛs a afi ɲandeyɛfɛ defi. Kɔfo nkɛ aɲɔic tɛta tɛrɛntɛm nte tɛɲɔ-mar mɔ, Musa ewe Kanu dɔnda «Kanu ka Abraham, Kanu ka Isiyaka, Kanu ka Yakuba.»» ³⁸ Kɔ Yesu ɔnɔcɔr, «Kanu bafɔ ka afi kɔ, mba ka ayi wɔyɛɲ; bawo nnɔ Kanu kɔyi mɔ, fɔp fɔɲyi wɔyɛɲ.» ³⁹ Kɔ acicɔs a sariyɛ alɔma ɲalɛk moloku, kɔ ɲaloku: «Wɛtɔksɛ, mɔloku bel-bel!» ⁴⁰ Kɔ ɲaɲɔ-nɛsɛ sɔ kɔyif kɔ moloku mɔlɔma.

Wɔyɛk-yɛk wɔka Kanu kɔ Dawuda

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Cɔke cɔ antam kɔloku a Wɔyɛk-yɛk wɔka Kanu wɔka Dawuda ɔyɔnɛ-ɛ?

⁴² Bawo Dawuda nkɔn yati oloku buk ba Yabura Dawuda disrɛ:

«Wɔbɛ ɛnaloku wɔbɛ kem:

Mɔder mɔndɛ nnɔ kɔca kem kɔtɔt,

⁴³ Ifaɲ kɔbɔcɔr'ɔm atɛrɛnɛ am dɔntɔf mɔnas-nas ɲa.»†

---

† 20:43 Psaumes 110:1

44 Kə Dawuda ewe wəsom ka Kanu «wəbe kən»-ε, cəke cə wəkakə entam kəyənε wan kən-ε?»

*Yesu oloku a pakembərne məyo ma atəkse sariye
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)*

45 Nte afum ŋayi kəcəŋkəl Yesu mə, k'oloku acεpse ɔn darəŋ: 46 «Nəkembərne atəkse sariye: Ŋambətər kəkətəse suma səpəŋ, ŋambətər pəc-yif ŋa kəyif kətət mofə mme meŋlare mə, ŋambətər dəkəndε dəcəkə-cəkə **dəkəcəpəs**, kə səcəm səcəkə-cəkə mofə mme aŋkə kədi yeri mə. 47 Ŋa ŋambaŋər aran aŋε awos aŋa ŋafi mə daka daŋan, ŋa ŋambələse sali nte təŋsəŋε pagbəkəre ŋa mə. Andekə-kiti ŋa kiti kəyənki!»

21

*Kəpocε ka wəran wətəyo daka nwε wos εnafi mə
(Mk 12:41-44)*

1 Kə Yesu eyekti fər, k'ənəŋk nte aka daka ŋaŋc-ber kəpocε kəŋan dətafala ta **kələ kəpəŋ ka Kanu** mə. 2 K'ənəŋk sə wəran wətəyo daka wələma nwε wos efi mə, pəc-ber meŋcəmbəl məfət mərəŋ ma kəpər. 3 K'oloku: «Ic-lok'un, kaŋce: Wəran wətəyo daka wəkawε wos εnafi mə, ompocε pətəs aka fəp. 4 Bawo afum aləpəs aŋε fəp, nte daka dəlar ŋa mə, itə ŋamber kəpocε kəŋan dənda, mba nkən, kətəyo kən daka, ɔsəŋ pəkə pəmar pəsəŋε kə kətam kəyi doru mə.»

*Yesu kədəŋk kədələsər ka kələ kəpəŋ
(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)*

5 Afum aləma ŋaŋc-loku teta **kələ kəpəŋ ka Kanu**: «Kəntese k'alompəse ki masar mətət kə ca yətət ya ki nye aŋsəŋ Kanu kəpocε mə.» Kə Yesu

oloku: ⁶ «Dəsək dendeder, nde nantədenəjk tasar tedeŋse tasar kəronj mə, fəp fayi andewuŋ yi.

Palɛc kə katərəs
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Kə ŋayif kə: «Wətəkse, ake tɛm tə tatəkə tendeyi-ε? Təyɔ tɛgbɛkərə tere tendementer mes maməkə mɛmbəp-ε?» ⁸ Kə Yesu oloku ŋa: «Nəkɛmbərne, ta nəsakne patalər'un! Bawo afum alarəm ɲadeder ɲac-kətene tewe tem, ɲac-lok'un: <Ina əyənɛ wəsom ka Kanu,> kə, <Tɛm tɛmbəp!> Mba ta nədecəme ɲa darəŋ! ⁹ Kə nəndene teta kəwan, k'afum a dətəf ɲayɛŋkər abɛ aŋan bəkəc-ε, ta nənɛsɛ; bawo mɛnɛ tatəkə toŋnuŋkɛnɛ teder kərəsna, mba bafɔ ndəkəl doru dandɛ dendelip.» ¹⁰ K'oloku ŋa sɔ: «Afum aləma ɲandeyɛfərənɛ kə afum aləma, atəf ɲələma ɲayɛfərənɛ kə atəf ɲələma; ¹¹ antəf ɲendeyikcɛ mofɔ mələma, dor kə docu yendeyi mofɔ mɛlarəm; mes mɛwɛy-wɛy mendeyi, kə **mɛgbɛkərə mɔpəŋ mmɛ mendeyɛfɛ nde Kanu Kəyi m.** ¹² Mba maməkə mendəbəp, pasumpər'un, patərəs'un, pasəŋ'un kəkə-kiti **dəkəcpəs** a padəbər'un dəbili. Abɛ a dətəf ɲandekit'un teta tewe tem. ¹³ Tatəkə tendemar'un kəloku ka təkə nəŋcərə tetem mə. ¹⁴ Ta təyɔ nu kəcɛm-cɛmnɛ təkə nəndeyɔ a nəyacnɛ mə. ¹⁵ Ina wəkawɛ yati ina endəsəŋ'un temer kə kəcərə ka kətət nkɛ ater anu, nwe o nwe əntədetam kəgbəkəl mə. ¹⁶ Akomɛnɛ, awɛŋc aŋa, anapa, kə abət anu yati ɲandesəŋ nu, ɲasəŋɛ alarəm kəfi nu dacɔ. ¹⁷ Fəp fəndeter'un, teta tewe tem. ¹⁸ Mba ali kəfon konu ka dərɔmp kin kəfədesələ; ¹⁹ Kə nəmberɛnɛ kəsumpər bel-bel-ε, nəndeyacnɛ nəyi doru.»

*Yesu endəŋk kədələsər ka Yerusalem
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)*

²⁰ «Kə nəndənəŋk asədar ŋakəl Yerusalem-ε, nəcərə tēm tatəkə a kələsər ka di kələtərne. ²¹ Tēm tatəkə akə ŋayi Yude mə, ŋac-yekse kəpərne ka dəməro; akə ŋayi Yerusalem daco mə, ŋac-wur; akə ŋayi dəkulum mə, ta ŋabere sə dare-ε. ²² Bawo dəsək dadəkə d' andeboc kiti, nte təŋsəŋe mes mme anacic mə fəp meyi. ²³ Pələc peyi dəsək dadəkə aran aŋe ŋambəkəs, kə akə ŋaŋmesər mə! Bawo pəyənki pəpəŋ pendeyi dəsək dadəkə dətəf, kə mətele məpəŋ ma Kanu nnə afum akakə ŋayi mə. ²⁴ Sakma sə andedifəte ŋa, təf fəp yosumpər-sumpər ŋa yekekəre ŋa pəbəle; tēm tatəkə afum acuru ŋaban Yerusalem, haŋ tēm nte asəŋ ŋa mə tec-lip.»

*Kəder ka Wan ka fum
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)*

²⁵ «Məyo məgbəkəre mme məyefe nde Kanu kəyi mə mendeyi dədec, dəŋof kə dəcəs; dəntəf, bəkəc yendelece-lece afum teta pukule-kule pa dəkəba kə yam ya ki. ²⁶ Afum ŋandefine kənesə ka kəcem-cemne ka təkə tendeder dəntəf mə, bawo fənəntər fa kəm fəndeyikce. ²⁷ Tēm tatəkə tə andənəŋk Wan ka fum kəder dəkəp; dəfənəntər, kə **dəpəmot pa pələl pa dəbε dən** disre d' ender. ²⁸ Kə məyo məməkə mendecop kəder-ε, nəlomp, nəyekti səbomp, bawo kəsəŋ konu kəway kələtərne.»

*Cəke cə kətək kəkom kənatəksε-ε?
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)*

29 Kɔ Yesu oloku ŋa capafɔ cin: «Nənəŋk kətək kəkɔm* kɔ tək yeləpəs nyɛ. 30 Nəŋc-kəna-nəŋk yi yopɔŋ bəpər, nəcərə katin a kətəŋ kəlɔtərne. 31 Itɔ nənə nəndesɔ-yɔ, kɔ nəndenəŋk mes maməkɔ mecder-ɛ, nəcərə fɔ **dɛbɛ da Kanu** dɔlɔtərne. 32 Ic-**lok'un** kaŋce: Afum a tɛm tantɛ ŋafɔdelip kəfi fəp, a ta teyi-ɛ. 33 Kɔm kɔ antɔf yendesɔlɛ mba moloku mem mɔfɔdesɔlɛ.»

Ta nədɪrərne!

34 «Nəkembərne bel-bel! Ta nəsak bəkəc yonu yetasərne cəsata kɔ kəcis, kɔ kəcɛm-cɛmne ka doru dandɛ, kɔ pəyi ti tatəkɔ-ɛ, dəsək dəpəŋ dadəkɔ dendebəpən'am, 35 pəmɔ nte manta mɛŋgbəpərne lɔp mɔ. Bawo dəsək dadəkɔ dendebəpene afum a doru fəp. 36 Ta nədɪrərne, **nɛc-lok-lokər Kanu** tɛm fəp, nte təŋsəŋe nəde nəsɔtɔ fənəntər fəmulpene mes məkɔ mendeder mɔ fəp, nədekɔ nəcəme, nəmentərne Wan ka fum, ta nəlapərne.»

37 Dəsək dadəkɔ, Yesu pəc-təkse afum dəndo **kəlɔ kəpɔŋ ka Kanu**, k'owur kəkɔ-cəpərəne pibi nde aŋwe «Tɔrɔ ta Olif» mɔ. 38 Afum fəp, kɔ dec dəsək-ɛ, ŋəŋc-kɔ nde **kəlɔ kəpɔŋ ka Kanu** kəkɔ-cəŋkəl kɔ.

22

Abɛ kətəŋne kəyɔ ka Yesu pələc

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Saŋ 11:45-53)

1 Kɔ kəsata ka aSuyif ka **sali sa cəcom cətɔnəŋkəl lebin** nke aŋwe «*Pak*» mɔ kəlɔtərne. 2 Alonne apəŋ kɔ atəkse sariye ŋayefe kəten ka nte ŋəŋyɔ a ŋadif Yesu mɔ, mba ŋac-nese afum.

* 21:29 f. «figuier»

Yudas kawose kan kamar abe a aSuyif a nasumpar Yesu

(Mt 26:17-25; Mk 14:10-11)

³ Kɔ Sentani sɛmbere Yudas, nwe aɲc-we Iskariyot mɔ, nwe aɲc-lɔm asom a Yesu wɔco kɔ merəŋ daco mɔ. ⁴ Kɔ Yudas oɲkɔ ɲanenene kɔ alonɲe apɔŋ kɔ abe aɲe ɲaɲc-bum **kɛlɔ kɛpɔŋ ka Kanu** mɔ, tɔkɔ pɛmar pɛsɔŋ ɲa Yesu mɔ. ⁵ Kɔ pɛmbɔt ɲa, kɔ ɲantəɲne kɛpocɛ kɔ pɛsam. ⁶ Kɔ Yudas owosɛ. K'eyefɛ oɲ kɛtɛn tɔyɔ nte oɲyɔ a pɛsɔŋ Yesu ta afum ɲaɲcɛrɛ ti mɔ.

Yesu kasəŋ ka kɛlompɛs yeri ya Pak

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Saŋ 13:21-30)

⁷ Kɔ dɔsɔk da **sali sa cɛcom cɛtɔnɲkɛl lebin** dɛmbɔp nde pɛmar padif aɲkesiya ɲolɔɲne mɔ. ⁸ Kɔ Yesu osom Piyɛr kɔ Saŋ, pɛc-loku ɲa: «Nɛkɔ nɛlompɛsɛ su yeri ya Pak, nte tɔɲsɔɲe sɛde sɛdi yi mɔ.» ⁹ Kɔ ɲayif Yesu: «Deke mɛfaɲ a sɛlompɛs yi-ɛ?» ¹⁰ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Kɔ nɛndena nɛc-bere dare disre-ɛ, nɛɲkɔbɛpene kɔ wɛrkun wɛlɔma pɛsare tɔbɔl pa domun. Nɛcɛme kɔ darəŋ haɲ nde kɛlɔ kɛɲkɔ oɲkɔbere mɔ. ¹¹ Nɛloku wɛka kɛlɔ kaɲkɔ: «Wɛbɛ osom su a sɛder sɛyifɛm, a dukɛlɔ dere d'endedi yeri ya Pak kɔ acɛpse ɔn darəŋ-ɛ?» ¹² Endekɔ-mentər'un kɛlɔ kɛron, dukɛlɔ dɔpɔŋ kɔ ca yɔkɔ pɛmar mɔ fɛp. Dɛndo kɛfo kaɲkɔ kɔ nɛɲkɔlompɛs yeri ya Pak. ¹³ Kɔ afum aɲe ɲaɲkɔ, kɔ ɲaɲkɔ ɲabɔp ca fɛp pɛmɔ tɔkɔ Yesu ɛnaloku ɲa ti mɔ, kɔ ɲalompɛs yeri ya Pak.

Kayer ka kɛcom ka Pak

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26)

14 Nte tem tembəp mə, kə Yesu endə demesa kədi yeri kə Asom ən. 15 Kə Yesu oloku: «Pəmbas'im kədi yeri ya Pak yayε kə nəna, a idetəwə. 16 Bawo ic-lok'un, ifəsə-di yi, haŋ tem nte teta yi tendekə-lare nde **dεbε da Kanu** dəntəf mə.» 17 Kə Yesu elək apət, k'okor-koru Kanu,* k'oloku: «Nəlek apət nŋε, nəyerεne pedisre pa ŋi; 18 bawo ic-lok'un, ifəsə-mun wən haŋ **dεbε da Kanu** deder.» 19 Kə tɛyεfε day, k'elək kəcom, nte elip kəkor-koru Kanu† mə, k'entepi ki, k'əsəŋ ŋa pəc-loku: «Dis dem də dandε, ndε asəŋε te tonu mə; nəde nəc-cem-cemn'em.» 20 Nte ŋalip kədi yeri mə, k'elək sə apət, k'əsəŋ ŋa, pəc-loku: «Apət ŋaŋε ŋəyənε **kəcaŋəs kəfu kəyi ka tes tin** kə Kanu. Wən wawε weyi apət ŋaŋε disre mə, wəyənε mecir mem mme alonε tes tonu mə. 21 Ti disre, fum nwe endesəŋ'im padif mə, endε nnə amesa ŋaŋε kə ina. 22 Wan ka fum εntas, pəmə təkə aloku ti mə; mba pələc peyi fum wəkakə endesəŋ kə padif mə.» 23 Kə acεpse a Yesu darəŋ ŋayεfε kəyifətεne dənda, fum nwe eyi ŋa dacə nwe endesəŋ kə padif mə.

Anə ecepər'un fəp-ε?

24 Kə kəgbekələne kəpəŋ kəyεfε acεpse a Yesu darəŋ dacə, teta kəcərəε ka nwe eŋcepər ŋa dacə fəp mə. 25 Kə Yesu oloku ŋa: «Abε a təf ŋayi afum aŋan kəronŋ pəmə abε, aŋε ŋaŋkətεne kətam nnə ŋayi mə, ŋafəŋ a pawe ŋa «abət a afum». 26 Bafə tin tayi tə kə nəna! Mba mεne nwe eŋcepər'un fəp mə, pəyi pəmə nwe εfεte nu dacə fəp mə; nwe əyənε wəbε

* 22:17 «k'okor-koru Kanu,» kə pəyənε fε ti-ε, «k'eyif Kanu nəwali teta apət» † 22:19 «kəkor-koru Kanu» kə pəyənε fε ti-ε, «kəyif Kanu nəwali teta kəcom»

mə, pəyi pəmə wəcar. ²⁷ Bawo, nwe eñcepər nu mə əyənə, nwe endə deməsa mə ba, ka nwe eñkərə kə yeri dənda mə? Bafə nwe endə deməsa mə əfə? Kə ina, iyi nu dacə, pəmə nwe eñkərə nu yeri deməsa mə.»

²⁸ «Nəna enasiməs kə ina təm nte inayi tərə disrə mə. ²⁹ Itə əsəñe nte papa kem əsəñ'im dəbe mə, ina sə isəñ'un di: ³⁰ Nte təñsəñe nədi yeri, nəmun aməsa ñem kəronj nde dəbe dem dəntəf mə. Nəndə səcəm sa abe kəronj, nəboc kiti ka cəsunja wəco kə mərəñ ca Yisrayel.

*Yesu endəñk a Piyer endebañene kətəcərə kə
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Sanj 13:36-38)*

³¹ Kə Yesu oloku Siməñ Piyer: «Siməñ, Siməñ! Məkembərne! Sentani səntola kədəs-dəs'un dəsifite pəmə kəcom. ³² Mba intolan'am, nte təñsəñe ta abəkəkək eñkafəl'am‡ mə. Kə mändeder'im-ε, məyənəkəs bəkəkək ya awəñc'am aña.» ³³ Kə Piyer oloku kə: «Wəbe, iwose kəkə dəbili kə mənə, kə pəyənə fε ti-ε, ifi kə mənə.» ³⁴ Mba kə Yesu oloku kə: «Piyer, ic-lok'am, mändebañene kətə-cər'em kəmaas a kicipi kək-cam.»

Pəsam pa delek, aləba, kə dakma

³⁵ Kə Yesu eyif ña: «Nte inç-som'un ta inçəñ'un pəsam, ta inçəñ'un aləba ñebere yamos, ta inçəñ'un cəfta cəberne mə, paka penayi yi dacə mpε nənatə-sətə mə ba?» Kə acεpse ən darəñ ñaloku: «Ala! Ali pin penayi fε.» ³⁶ Kə Yesu oloku ña: «Ndəkəl mes məsəkrε! Mənə nwe məñyə pəsam mə, mələkənε pi; mənə nwe məñyə aləba ñebere yamos mə, mələkənε

‡ **22:32** «ta abəkəkək eñkafəl'am,» kə pəyənə fε ti-ε, «ta kəlanj kam kəsölε»

ɲi; kɔ mənna nwe məntɔyɔ dakma mə, məcaməs yamos yam, məway din! ³⁷ Bawo, ic-lok'un: Mene təkɔ aɲcic mə tɛlare nnɔ iyi mə: «Analəm kɔ ayenki bəkək dacɔ.» Nte tɔyɔne temi mə, kəyi kɔ tender.» ³⁸ Kɔ aɛpse ɔn darəɲ ɲaloku kɔ: «Wəbe məbaɲ sakma nse merəɲ.» Kɔ Yesu oloku ɲa: «Pəntəɲne tantɛ.»

Yesu kəlɔk-lokər Kanu nde tərɔ ta Olif
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Pəmɔ təkɔ aɲc-yɔ ti mə, Yesu endewur k'əɲkɔ nde tərɔ ta Olif. K'acɛpse ɔn darəɲ ɲaɲɛpse kɔ.

⁴⁰ Nte ɲambəp kəfo kaɲkɔ mə, k'oloku ɲa: «**Nəlɔk-lokər Kanu**, ta nəsakne nəberɛ kiciya disre.» ⁴¹ K'əmbɔle ɲa, pəmɔ kələm ka tasar katin, k'ɛɲɔp suwu, k'ontola Kanu, ⁴² pəc-loku: «Papa kɔ məwɔse-ɛ, məbɔlən'em pəcuy pampɛ. Ti disre, ta tɛfaɲ tem teyi, mba tam teyi.» ⁴³ Kɔ mɛleke mɔlɔma mowurər kɔ kəyɛfe dareɲɔ, kədeyɛkəs kɔ abəkək. ⁴⁴ K'abəkək ɲɛlɛɛ-lɛɛ kɔ, k'ɛyɛfe kəlɔk-lokər Kanu, k'abəkək ɲempɛ kɔ, kɔ kawone kɔn kəyi pəmɔ nte mocul ma mecir mendetempene dəntɔf mə. ⁴⁵ Kɔ Yesu ɛsak sɔ kəlɔk-lokər Kanu kəɲkɔ ɛnayi mə, k'əɲkɔ pəbəp aɛpse ɔn darəɲ ɲadirene bəkək yerɛɲɔ. ⁴⁶ Kɔ Yesu eyif ɲa: «Ta ake tɔ nəndirene-ɛ? Nəyɛfe, **nəlɔk-lokər Kanu** ta nəsakne nəberɛ kiciya disre!»

Kəsumpər ka Yesu
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Saɲ 18:3-11)

⁴⁷ Yesu ɛnalip fe kəlɔk-loku kɔ afum alarəm ɲander, fum wəkɔ aɲc-we Yudas, aɛpse ɔn darəɲ wəɔ kɔ merəɲ dacɔ mə, pəyi ɲa kirin. K'ɔlɔtərne Yesu kəkɔ-cup kɔ. ⁴⁸ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Yudas, kəcup kɔ məndelɛke Wan ka fum məsəɲ kɔ ater ɔn ba?»

49 Nte asol a Yesu njanɛŋk tatɔkɔ tenakɔ-cɛpɛr mɔ, kɔ nɔayif Yesu: «Wɔbɛ, sɛntam kɛsutnɛnɛ sakma sosu ba?» 50 Kɔ fum wɛkin asol a Yesu dacɔ, ɛɲɛp wɛcar ka wɛlonɲɛ wɛpɔɲ alɔɲɔs ɲa kɛca kɛtɔt. 51 Kɔ Yesu ɛyac ɲa pɛc-loku: «Nɛce tatɔkɔ!» K'ɔɲgbunɲɛnɛ alɔɲɔs ɲa fum wɛkakɔ, k'ɛntamnɛ.

52 Kɔ Yesu eyif alonɲɛ apɔɲ, abɛ a abum a **kɛlɔ kɛpɔɲ ka Kanu** kɔ abeki a dɔtɔf aɲɛ njanader kɛsumpɛr kɔ mɔ: «Pɛmar nɛder nɛtɔmpɛr sakma kɔ tɔk, pɛmɔ nte nɛnder kɛsumpɛr kalbante mɔ ba? 53 Dɔsɔk o dɔsɔk sɛna aɲc-yi nde **kɛlɔ kɛpɔɲ ka Kanu** kɔ nɛna, mba nɛnasumpɛr f'em. Nɛkɛl ɔɲ, tɛm tonu tɛbɔp, kɔ kɛtam ka kubump.»

Piyɛr ɛmbaɲɲɛ kɛtɔ-cɛrɛ Yesu

(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Sanj 18:12-18,25-27)

54 Nte ɲalip kɛsumpɛr Yesu mɔ, kɔ ɲaɲkɛkɛrɛ kɔ nde kɛlɔ ka wɛlonɲɛ wɛpɔɲ. Mba kɔ Piyɛr ɛɲgbɛkɛrɛ ti pɛbɔlɛ. 55 Kɔ ɲamot nɛɲc abanɲka dacɔ kɔ ɲandɛ. Kɔ Piyɛr ɛndɛ ɲa dacɔ. 56 Nte wɛcar wɛran wɛlɔma ɛnɛɲk kɔ pɛndɛ ɲa dacɔ nɛɲc kirinɲ mɔ, k'oloku: «ɲa ɲayina kɔ fum wɛkawɛ.» 57 Mba kɔ Piyɛr ɛɲgbɛkɛl wɛran nwɛ, pɛc-loku: «Wɛran, inɲɛrɛ fɛ fum wɛkawɛ!» 58 Pɛwɔn fɛ kɔ wɛlɔma ɛnɛɲk kɔ, k'oloku: «Mɛna sɔ akin ayi ɲɔ nɔyɔnɛ.» Kɔ Piyɛr oloku wɛrkun nwɛ: «Ala! Bafɔ akin ayi ɲɔ sɔyɔnɛ.» 59 Kɔ dec din dɛɲɛpɛr mɔ, kɔ fum wɛlɔma ɛɲgbɛc kɛlɔku: «Fum wɛkawɛ ɔɲwureɲɛ kɛnayi kɔ nkɔn, bawo wɛKalile ɔfɔ.» 60 Kɔ Piyɛr oloku: «Mɛna, ina inɲɛrɛ fɛ tantɛ mɛɲkɛrɛ kɛlɔku mɔ.» ɲayi kɛlɔkɛlɔku kɔ kicipi kɛɲcam. 61 Kɔ wɔbɛ Yesu ɛɲkafɔlɛ k'ɛɲgbɛtɲɛ Piyɛr. Kɔ Piyɛr ɛɲcɛm-cɛmnɛ tolɔku tɔkɔ

wəbe Yesu enaloku kə mə: «Məndebaŋene kətə-cər'em kəmaas a kicipi kəc-cam.» ⁶² Kə Piyer owur nde daban̄ka, k'əŋkə pəbok bel-bel.

*Kəlməs kə kəsut ka Yesu
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)*

⁶³ Arkun aŋe ŋaŋc-bum Yesu mə ŋafani kə, ŋac-sut kə. ⁶⁴ Ŋac-kump kə kəro, a ŋac-yifət kə nte: «Məmentər su oŋ a wədəŋk wəka Kanu ə məyənə! Məboŋc ma nwe osut'em mə!» ⁶⁵ Kə ŋales-les kə moloku mələməs melarəm.

*Yesu nde aboc kiti apəŋ fər kirin̄
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Saŋ 18:19-24)*

⁶⁶ Nte dec dəsək mə, kə abeki a dətəf, aləŋne apəŋ, k'atəksə sariye ŋambəpəsene. Kə ŋaŋkekəre Yesu nde aboc kiti aŋan apəŋ ŋayi mə. ⁶⁷ Kə ŋayif kə: «Kə pəyənə fə mənə əyənə nwe Kanu kəyək-yək mə-ε, məloku su ti.» Kə Yesu oloku ŋa: «K'iloku nu ti-ε, nəfələŋ ti, ⁶⁸ k'iyif'un sə-ε, nəfəluks'em moloku. ⁶⁹ Kəyefe ndekəl, Wan ka fum endekə nde kəca kətət ka fənəntər fa Kanu.» ⁷⁰ Kə afum fəp ŋambaŋene: «Mənə əyənə oŋ Wan ka Kanu ba?» K'oloku ŋa: «Nənə oloku ti: Nkən iyənə.» ⁷¹ Kə ŋaloku: «Cəke cə afaŋ sə kəcərə-ε? Səna yati, səna enene kə ti dəkusu.»

23

*Yesu fər ya Pilat kirin̄
(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Saŋ 18:28-38)*

¹ Kə ŋayefe fəp faŋan, kə ŋasole Yesu kəkekəre kə nde fər ya Pilat kirin̄. ² Kə ŋayefe kəyemsene kə, ŋac-loku: «Wəkawe səŋkə səbəp pəc-gbiŋər afum kəyən̄kər su səbomp, ŋafati kəsəŋ wəbe ka doru

fəp dut, pəc-wenε sɔ «Wəyək-yək wəka Kanu, wəbε wəka atəf».» ³ Kɔ Pilat eyif kɔ: «Wəbε wəka aSuyif məyɔnε?» Kɔ Yesu oloku kɔ: «Məna oloku ti.» ⁴ Kɔ Pilat oloku wəlɔŋnε wəpɔŋ wəka kəlɔ kəpɔŋ ka Kanu kɔ kənay ka afum: «Inəŋk fε təlɔm o təlɔm nte pəmar pasumpərə wərkun wəkawε mɔ.» ⁵ Mba kɔ ŋaŋgbəc gbεs, kəlɔku: «Afum ŋɔ ɛŋgbiŋər, pəc-təkse afum atəf ŋa Yude disrε fəp kəyεfε atəf ŋa Kalile nde ɛnacɔp mɔ, haŋ nnɔ.»

Yesu fər ya Herodu kirin

⁶ Nte Pilat ene teta Kalile mɔ, k'eyif kɔ: «Wəka Kalile məyɔnε ba?» ⁷ Nte Pilat ene a wəka Kalile ɔfɔ mɔ, k'oloku a fum wəkawε, Herodu pəmar pəkiti kɔ. K'oloku a pakenε kɔ Herodu nwe ɛnayi mata maməkɔ Yerusalem mɔ. ⁸ Nte Herodu ɛnəŋk Yesu mɔ, kɔ pəmbət kɔ, bawo ɛŋc-tɛn kənəŋk kɔ kəyεfε nte pənawon mɔ, teta mes məkɔ ɛŋc-ne pac-loku tɔn mɔ, pəyɔ amera kənəŋk kɔ, pəyɔ **təyɔ tɛgbəkər nte tɛyεfε nde Kanu kəyi mɔ** fər yɔn kirin. ⁹ Kɔ Herodu eyifət Yesu mes mɛlarəm, mba Yesu ɛnalukse fε kɔ nte o nte. ¹⁰ Wəlɔŋnε wəpɔŋ kɔ atəkse sariyε ŋanayi di, ŋac-naŋkane kəyemsene kɔ. ¹¹ Herodu kɔ abum ɔn ŋafani kɔ, kɔ ŋayɔ kɔ pələc pələc; kɔ ŋamber kɔ yamos ya abε, kɔ ŋasɔŋ kɔ a pakenε Pilat. ¹² Dɔsək dadəkɔ yati dɔ Pilat kɔ Herodu ŋanabət ɔŋ, ŋanaterεnε cəkɔ-cəkɔ.

Antəŋnε kədif Yesu

(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Saŋ 18:39-19:16)

¹³ Kɔ Pilat ewe wəlɔŋnε wəpɔŋ, abε a dətəf, kɔ afum. ¹⁴ K'oloku ŋa: «Nəŋker'em fum nwe a nkən ɛŋgbiŋər afum kəyɛŋk səbomp. Mba fər yonu

kirin iyifat kə, ali tes tin inənk fə nte əyə mes mame nəmbonçə kə mə, nte pəmar padifə kə mə. ¹⁵ Herodu sə enənk fə ali tin, bawo olukse su kə. Awa! Fum wəkawə əyə fə nte o nte pəmar padifə kə mə. ¹⁶ Kəsak kə k'inder k'andelip kəsut kə-ε.» ¹⁷ Kəsata ka Pak nke o nke, Pilat eηc-sake ηa wəyi dəbili wəkin. ¹⁸ Kə ηambəne fəp kəkule-kule: «Mədif wəkawə! Məsakε su Barabas!» ¹⁹ Anaber Barabas dəbili teta kədifətene kəloma nke kənayi dare mə, kə kədif ka fum. ²⁰ Kə Pilat əηgbəkəre sə kəloku ηa kəfan kən kəsak Yesu. ²¹ Mba kə ηaloku gbəs: «**Məcaη kə dəkətək ka defi!** Məcaη kə!» ²² Kə Pilat eyif ηa sə tamaas: «Pələc pere pəyə-ε? Inənk fə nte o nte pəmar padifə kə mə. Kəsak kə k'inder k'alip kəsut kə-ε.» ²³ Kə ηampene sim kəbupəre, ηac- loku: «Pacaη kə!» Kə sim səηan səηkalərne. ²⁴ Kə Pilat owose kəyə təkə ηanafaη mə. ²⁵ Kə Pilat esak Barabas wəkə ηanawer kə mə. Barabas nwe anaber dəbili teta kədifətene, kə kədif ka fum mə. Kə Pilat elək Yesu, k'ember ηa dəwaca ηayə kə təkə ηanafaη mə.

Kəcaη ka Yesu

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Saη 19:17-27)

²⁶ Nte ηayi kəkəkəre Yesu mə, kə ηambəpene kə wərkun wəloma pac-we kə Siməη, wəka atəf ηa Siren enayi pəyefe dale, kə ηasarsər kə **kətək kəpandən ka defi** a pəcəme Yesu darəη pəkəkəre ki. ²⁷ Kə kənay ka afum alarəm kə aran ηaηcəme kə darəη ηac-sut-sutne bəkəc ηac-yəne kə nənəfər. ²⁸ Kə Yesu eηkafəle nnə ηayi mə, k'oloku: «Aran a Yerusalem, ta nəbokε tetem! Mba nəbokε te tonu kə ta awut anu! ²⁹ Bawo dəsək dendeder ndε ande- loku: «Pəmbət aran aηe ηantəbəkəs mə, pəmbət cor

nce cəntəkom mə, kə məse mme məntəməsər mə!
³⁰ Afum ɲandeloku məɾə dəsək dadəkə: «Mətempene su kəron!» kə mofə meɲeci, «Məgbəpərne su!»
³¹ Bawo k'ayə ti kətək kəcaɲk-ε, cəke cə andeyə kəwosu-ε?

³² Kə ɲasolene sə kəkekəre calbante məɾəɲ aɲe anakə-difene kə Yesu mə. ³³ Nte ɲamberε kəfo kaɲkə aɲwe «Kəmbəmbəle» mə, kə **ɲaɲcaɲ kə dəkətək kəpandən ka defi** dəndo. Kələkene calbante akakə məɾəɲ; wəkin pəyi kə kəca kətət, wəkə pəyi kə kəca kəmerya. ³⁴ Kə Yesu oloku: «Papa məɲaɲnene ɲa, bawo ɲaɲcəre fe nte ɲayi kəyə mə.» Kə asədar akaɲe ɲayerene yamos yən ɲac-gbəle ti kəla. ³⁵ Afum ɲacəme, ɲac-məmən. Abε ɲac-fani Yesu, ɲac-loku: «Bawo εyac akə, pəyacne oɲ ma nkən sərka, kə pəyənε fə Krist, nkən əyənε Wəyek-yek nwe Kanu kəsom mə-ε!» ³⁶ Kə asədar sə ɲaɲcəɲne kəkə-fani kə, kə ɲasəɲ kə member modokət. ³⁷ ɲac-loku: «Kə pəyənε fə məna əyənε wəbe ka aSuyif-ε, məyacne oɲ ma, məna sərka!» ³⁸ Anacic kə domp takəron: «Wəkawε əyənε wəbe ka aSuyif.»

³⁹ Kalbante kin akakə anacəɲ mə, pəc-ləməs Yesu, pəc-loku: «Bafə məna əyənε Wəyek-yek wəkə Kanu? Məyacne oɲ ma, kə səna!» ⁴⁰ Mba kə kalbante kəməɾəɲ kəɲkə anacəɲ mə, kəɲgbəɲ-gbəɲər kə, kəc-loku: «Cəpə məfənesε Kanu ba, məna nwe andeyə pəmə səna mə?» ⁴¹ «Ta səna, kaɲce kə, tante tə pəmar pasəɲ su kəway ka mələsər mosu; mba wəkawε əyəfe tələm o tələm telec.» ⁴² K'oloku: «Yesu məde məcəm-cəmn'em kə məndəkə-bere dəbe dam dəntəf-ε.» ⁴³ Kə Yesu oloku kə: «Kaɲce kə, ic-lok'am: Məkə, səna aɲkəyi Ariyana kə məna.»

*Defi da Yesu**(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Saŋ 19:28-30)*

⁴⁴ Daŋ denabəp, dec dosurene afum dəsəbomp, kə kubump kəkəbaŋ atəf fəp, tenabəle kətəŋc haŋ dec maas. ⁴⁵ Dec denakale, pənabiyε. Kə kəloto nke anagbək kəkump ka kəfo kəcempi ka kələ kəpəŋ ka Kanu mə, kəwale dacə. ⁴⁶ Kə Yesu oŋkulərne dim dəpəŋ: «Papa, ilek amera ŋem, k'imbər'am dəwaca!» Nte elip kəloku moloku maməkə mə, k'əŋgbiŋ kifir. ⁴⁷ Nte wəsədar wəRom wəbe ka asədar tasar tin (100) ənəŋk mes maməkə mənacepər mə, **k'əŋcam debeki** da Kanu pəc-loku: «Kaŋce kə, fum wəkawe enalomp!» ⁴⁸ Nte kənay ka afum aŋe ŋanader kədetəŋne mes maməkə mə, ŋanəŋk nte tenacepər mə, kə ŋalukus ŋac-sut-sutne bəkəc nənəfər. ⁴⁹ Aŋe ŋanacəre Yesu mə fəp, kə aran akə ŋanacəmbər kə kəyεfe Kalile mə, ŋanacəme pəbəle, ŋac-məmən təkə mes meŋcepər mə.

*Kəber ka Yesu dəkufu**(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Saŋ 19:38-42)*

⁵⁰ Wərkun wələma enayi pac-we kə Isifu. Wəboc kiti wəpəŋ wələma nkən enayəne sə; fum wətət, pəlomp. ⁵¹ Nkən enawose fe kətəŋne kəsek ka moloku maməkə, kə məyə ma akə sə mə. Wəka dare da Arimate enayəne, atəf ŋa Yude; pəc-kar **dεbε da Kanu**. ⁵² K'əŋkə nde Pilat eyi mə, k'ewer kə fure fa Yesu. ⁵³ K'ontore kə dəkətək* nde anacaŋ kə mə, k'ənepsər kə kasaŋke, k'əŋkə pəboc kə nde dəkufu nke anakay dətasar mə; kufu kənayi nke anatə-boc fum o fum ki disre kərəsna mə. ⁵⁴ Yuma yenayi, dəsək da kəlompəsneε Simiti, nse aŋjesəm

* **23:53** «dəkətək» itə əyəne «kətək ka kəpandən.»

mə səc-faŋ kəcop. ⁵⁵ Aran aŋe ŋanacəmbər Yesu kəyefe Kalile mə, ŋander kə Isifu; kə ŋaməmən kufu disre, kə ŋanəŋk təkə anaboc Yesu mə. ⁵⁶ Nte ŋalip kəməmən kə mə, kə ŋalukus dare, kəkə-lompəs moro kə labunde da dəris. Simiti, kə ŋaŋesəm, pəmə təkə Kanu kəsom ti mə.

24

Yesu kəyefe kən afi daco
(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Saŋ 20:1-10)

¹ Sandeŋ bət-bət suy, kə aran aŋe ŋaŋkə sə dəndo dəkufu, ŋakekəre moro mobotu ambəŋc mme ŋanalompəs mə. ² Kə ŋaŋkə ŋabəp pabiŋkəli tasar təkə anasuŋce kufu mə; ³ kə ŋamberə, mba ŋanabəp fe fure fa Yesu. ⁴ Nte tes tatəkə teŋciyane ŋa mə, kə arkun mērəŋ ŋawurər ŋa, ŋaberne yamos yomotər-motər. ⁵ Kənese kəŋan disre, kə ŋaŋcəp cəro fəp faŋan dəntəf; mba kə afum aŋe mērəŋ ŋayif ŋa: «Ta ake tə nəntene wətəfi afi daco-ε? ⁶ Eyi fe de! Eyefe afi daco! Nəcem-cemne təkə enalok'un nte nənayi kə nkən atəf ŋa Kalile mə. ⁷ Nte oŋc-loku: «Mene palek Wan ka fum paber kə aciya dəwaca, **ŋacaŋ kə dəkətək ka defi**, pəyefe defi tataka tən ta maas.»»

⁸ Kə ŋaŋcem-cemne toloku ta Yesu tatəkə. ⁹ Kə ŋayefe dəndo dəkufu kəkə-loku ti asom a Yesu aŋe wəco kə pin, kəbəp ka afum aləpəs akə. ¹⁰ Mari Madelen, Yohanna, Mari wəka Sak kə aran aləma; aŋe ŋananəŋk sə mes maməkə mə, ŋaloku sə tin tayi asom a Yesu. ¹¹ Mba moloku maməkə mənayi ŋa pəmə nte abəc ŋandelok-lokər ŋa mə, ŋanalaŋ fe moloku ma aran akakə. ¹² Kə Piyer eyefe, k'eyeksə kəkə nde dəkufu. Nte ontulne kəməmən

mə, enəŋk fe daka o daka mənə mopol ma kəloto məkə mənafəntərə dəntəf mə; k'eyefe k'əŋkə ndərən, pəciyanə kə təkə enəŋk mə.

Nde dəpə da Emayus
(Mk 16:12-13)

¹³ Dəsək din dadəkə, aɓɓɓe a Yesu darəŋ mērəŋ ɲac-kə dare dələma nde aŋc-we Emayus mə, dare dənayi, nde dənabələne Yerusalem kəkət ka dec mērəŋ mə. ¹⁴ Afum akanɓe mērəŋ ɲac-lokene mes məkə mənɓepər mə fəp. ¹⁵ Ƴayi kələkene mes maməkə, ɲac-gbəkələne, kə Yesu ɔlətərne ɲa, kə ɲasol. ¹⁶ Mba paka pələma pɛŋc-yaməs ɲa kənɛpəl kə. ¹⁷ Kə Yesu eyif ɲa: «Ake moloku mə nəyi tantɛ nəŋkə mə?» Kə ɲaŋcəme, kə dis dɛndɛŋce ɲa. ¹⁸ Kə wəkɪn wəkə aŋc-we Kələyopas mə, oloku kə: «Məna sona gbəŋ, məna eyi məkə Yerusalem nwe ɔntəcərə nte tɛɓɓepər mata mamɛ mə?» ¹⁹ K'eyif ɲa sɔ: «Ake?» Kə akakə ɲaloku kə: «Nte tɛɓɓepər teta Yesu wəka Nasaret, nwe enayəne wədəŋk wəka Kanu wəpəŋ mə; enamentər ti dəməyɔ kə dəmoloku, fər ya Kanu kirɪŋ, kə nnə afum ɲayi mə. ²⁰ Aləŋne apəŋ asu, kə abe asu aka dətəf ɲələk kə, kə ɲamber kə afum dəwaca, **k'əŋcaŋ kə dəkətək kəpandən ka defi.*** ²¹ Səŋcɛm-cɛmnɛ fə nkən enader kəwurəs pəbaŋ Yisrayel, mba mamɛ oŋ fəp, tataka ta maas tɔ tantɛ, nte mes mamɛ mənɓepər mə. ²² Kaŋce kə: A aran aləma ɲayi su dacə, aŋɛ ɲasəŋɛ kə pəciyanɛ su mə; ɲanuŋkənɛna kəkə nde dəkufu, ²³ nte ɲantəna-nəŋk fure fa Yesu mə, kə ɲander ɲaloku su a mələkɛe mowurərna ɲa, kə moloku a eyi doru. ²⁴ Kə afum

* **24:20** «aŋcaŋ kə» = ampandən kə dəkətək kə = «aŋgbək kə dəkətək»

alɔma ɲayina su daco, kɔ ɲaɲkɔ dɔndo dɔkufu, kɔ akakɔ ɲaɲkɔ ɲabɔp mes pɛmɔ tɔkɔ aran ɲalokuna su mɔ, mba nkɔn, ɲa ɲanɔɲkna fɛ kɔ.» ²⁵ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nɔna afum atɔsɔk sɔbɔmp, bɛkɛc yonu yonɲwon kɔlan ɲoloku mme adɔɲk a Kanu ɲanaloku mɔ! ²⁶ Pɛnamar dis dɔlɔl Krist Wɔyɛk-yɛk wɔka Kanu tante a pɔdebɛɛ debeki dɔn dɔn disrɛ?» ²⁷ Kɔyɛfɛ ka buk ba Musa kɔbɔp ka yecicɔs yecempi ya adɔɲk a Kanu alɔpɔs aɲɛ fɔp, kɔ Yesu ɔlɔmɔr ɲa tɔkɔ Yecicɔs yosoku fɔp yoloku tetɔn mɔ.

²⁸ Ntɛ ɲalɔtɔrɛnɛ tadare tɔkɔ ɲaɲc-kɔ mɔ, kɔ Yesu ɔyɔ pɛmɔ ntɛ ɛɲfan kɛɛpɔr pɔkɔ pɔbɔlɛ mɔ. ²⁹ Mba kɔ ɲamɔnɛ kɔ kɛɛpɔr, ɲac-loku: «Mɔyi nɔnɔ kɔ sɔna, dec defan kɛkalɛ, kɔbiyɛ kɔ pɔndɛ. Kɔ Yesu ɛmbɛɛ kɛkɔ-yi di kɔ ɲa.» ³⁰ ɲandɛ demɛsa kɛkɔ-di yeri, kɔ Yesu ɛlɛk kɛcom, k'ontola Kanu; k'entepi ki k'ɔsɔɲ ɲa. ³¹ Kɔ fɔr yaɲan yemɛpɛ, kɔ ɲanɛpɔl kɔ; mba k'ɔsɔlɛ sɔ fɔr yaɲan kirin. ³² Kɔ afum aɲɛ ɲayɛfɛ kɔlokɛnɛ: «Pɔyina fɛ pɛmɔ ntɛ nɛɲc denyi su dɔcor, ntɛ endenasɔkɛsɛ su moloku mecic nde dɔpɔ mɔ?» ³³ Kɔ ɲayɛfɛ gbɔɲcana babɔkɔ kɔ ɲalukus Yerusalem, kɔ ɲaɲkɔ ɲabɔp acɛpsɛ darɔɲ a Yesu aɲɛ wɔco kɔ pin ɲac-lɔɲkanɛ kɔ asol aɲan, ³⁴ ɲac-loku: «Kaɲɛ kɔ: Wɔbɛ ɛyɛfɛ afi daco, k'ɔɲkɔ pɔwɔrɔr Simɔɲ!» ³⁵ Kɔ afum aɲɛ mɛrɔɲ ɲalɔm sɔ tɔkɔ tɛnacɛpɔr dɔpɔ mɔ, kɔ tɔkɔ ɲananɛpɔl kɔ kɔtɛpi kɔn kɛcom pɔsɔɲ ɲa mɔ.

Yesu kɔmentɔrɛnɛ kɔn acɛpsɛ ɔn darɔɲ

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Saɲ 20:19-23; Mes 1:6-8)

³⁶ ɲayi kɔloku moloku mamɔkɔ, kɔ Yesu nkɔn sɔrka owɔrɔr ɲa, k'oloku: «Pɔforu peyi nu!» ³⁷ Kɔ ayɛk-yɛk ɲontɔrɔr ɲa, kɔ ɲanɛsɛ, kɔ pɔyi ɲa pɛmɔ

nte ɲaɲnəŋk tuberi mə. ³⁸ Mba kɔ Yesu eyif ɲa: «Ta ake tɔ pəyine nu yama-yama tante-ε, ta ake tɔ nəŋgbəkəlneεε dəbəkək-ε? ³⁹ Nəməmən ma wεcək wem kɔ waca wem-a, ina ɔfɔ yati! Nəgbuɲen'em, nəməmən! Tuberi tɔyɔ fε sɛm, tɔyɔ fε bent. Mba ina, iyɔ yayəkɔ fəp.» ⁴⁰ Yesu eyi kəloku moloku maməkɔ, k'ementər ɲa waca wən kɔ wεcək. ⁴¹ Mba nte pənananɲkanε kəbət ɲa haɲ ta ɲantam kəlan mə, kɔ ɲayi pəciyanε disrε. Kɔ Yesu eyif ɲa: «Nəyɔ paka pələma pedi ba?» ⁴² Kɔ acεpse ɔn darəɲ ɲawure alop ɲenəkət ɲin kɔ ɲasəɲ kɔ. ⁴³ Kɔ Yesu εlek alop ɲaɲkɔ k'əsəm ɲi fər yaɲan kirinɲ.

⁴⁴ Nte elip kəsəm alop ɲɲε mə, k'oloku ɲa: «Mes mame m' iɲc-lok'un nte inayi kɔ nəna mə; mεnε mes məkɔ aɲcic tetem Tawureta Musa, yecicəs yecempi ya adəɲk a Kanu kɔ Yabura Dawuda mə fəp meyi.» ⁴⁵ Kɔ Yesu ɔsəɲε ɲa kəsək səbomp nte tɔɲsəɲε ɲacərə Yecic ya Kanu fəp mə. ⁴⁶ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nte tɔ aɲcic dəyecicəs ya adəɲk a Kanu, a dis dendləl Wəyek-yek wəka Kanu, kɔ tɛyεfε dənda-ε, pəde pəyεfε afi daco tataka tən ta maas. ⁴⁷ Mεnε pacamε kəsəkper mera pacamε pələmpu darəɲ tewe tən, kəyεfε ka Yerusalem, nte tɔɲsəɲε paɲaɲnεnε afum a tɔf fəp kiciya kəɲan mə. ⁴⁸ Nəna ɲɔ mes mame mεɲceper fər yonu kirinɲ. ⁴⁹ Kɔ ina, kəkεrε nu k'inder daka ndε Papa kem εnasəɲ'un temer kəsəɲ mə; nəyi nnɔ dare dandε haɲ Kanu kələs nu fənəntər fa dareɲc.»

*Yesu kəpε kən dareɲc
(Mk 16:19-20; Mes 1:9-11)*

⁵⁰ Kɔ Yesu osolε ɲa k'εɲkekərə dare kəsək ntende Betani, nte ɲambəp di mə, k'empεnε waca dareɲc,

k'ontolane ŋa. ⁵¹ Eyi kɔtolane ŋa, k'esak ŋa, k'empe darenɔ. ⁵² Kɔ ŋaŋcɔpe kɔ mobu kɔsɔŋe kɔ pɔleli, kɔ ŋalukus Yerusalem, pɔbotu disre; ⁵³ tem o tem ŋaŋcɔ kɔ oŋ nde **kɔlɔ kɔpɔŋ ka Kanu**, ŋac-kor-koru Kanu.

Kitabu ka Kanu
Portions of the Holy Bible in the Baga Sitemu language
of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Baga
Sitemu de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Baga Sitemu

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

e5320012-5c6f-534d-9205-97d787f9a95c